

نماز کا طریقہ (پشتو)

(حَنْفِي)

دنماز کا طریقہ

شیخ طریقہ، امیر اہلیّت، بنی دعوت اسلامی، حضرت علامہ مولانا ابو بلال

محمد الیاس عطار قادری رضوی

دامت برکاتہم العالیہ

پښتو ترجمہ:
مجلسِ تراجم (دعوت اسلامی)

د نمانځه طریقه (ځنفی)

شیخ طریقت آمیر اهلیست، بانی دعوتِ اسلامی حضرت علامه مولانا ابو یلال محمد الیاس عطار قادری رضوی دامت برکاتہم العالیہ دا رساله ”نمزا طریقه“ په اردو زبه کښ لیکلی ده.

مجلس تراجم (دعوتِ اسلامی) د دی رسالې په آسانه پښتو زبه کښ د وس مناسب د ترجمه کولو کوشش کړې دې. که چرې په دې ترجمه کښ ده غلطی یا کمې، زیاتې اومومې نوستاوسو په خدمت کښ عرض دې چه مجلس تراجم ته خبر او کړئ او د ثواب حقدار جوړ شئ.

پیشکش:

مجلس تراجم دعوت اسلامی

برائے رابطہ:

عالی مدنی مرکز فیضان مدنیه محلہ سوداگران
پرانی سبزی منڈی، باب المدینه کراچی، پاکستان

UAN: +92-21-111-25-26-92 – Ext. 1262

Email: translation@dawateislami.net

Tip1: Click on any heading, it will send you to the required page.

Tip2: at inner pages, Click on the Name of the book to get back(here) to contents.

فهرست

2	د نمانځه طریقه (حنفی)
1	د نمانځه طریقه (حنفی)
1	د درود شریف فضیلت
2	د ټیامت په ورځ د ټولونه اولنې تپوس
2	د نمونځ ګزاره د پاره نور
3	د چا حشر به د چا سره کېږي!
3	په سخت زخمی حالت کښ نمونځ
4	په نمانځه باندې د نور یا د تیرې آسیاب
5	د بدې خاتېمي یو سبب
5	د نمانځه ګل
6	د ګل دوه ټیامنونه
7	د نمانځه طریقه (حنفی)
14	د اسلامي خویندو په نمونځ کښ یو خو ځای فرق دي
15	دواره توجه اوکړي!
15	د ”یا الله“ د شپږو ځروفو په
19	که د نمانځه په دوران کښ مکروه وخت دا خل شی نو؟
21	د ”بسم الله“ د ۷ ځروفو په
27	د ځروفو صحیح ادائیگی ضروری ده
28	خبردار خبردار خبردار!
29	مدرسۀ المدینه
31	د کاریت [یعنی قالین] نقصانات

فرمان مُصطفىٰ ﷺ: چا چه په ما باندي لس خله سحر او لس خله مانبام
دُرُود پاک او لوسټ د قیامت په ورخ به هغه ته زما شفاعت نصیب کيږي. (مجئُ الرَّؤْاىٰ)

32.....	د ناپاکه کاريستي د پاکولو طريقه.....
34.....	د نمانځه تقریباً ٣٠ واجهات.....
37.....	د نمانځه تقریباً ٩٦ سُنّتونه.....
37.....	د قیام سُنّتونه.....
38.....	د رُکوع سُنّتونه.....
39.....	د قَوْمَه سُنّتونه.....
40.....	د سَجْدَه سُنّتونه.....
41.....	د جَلْسَه سُنّتونه.....
41.....	د دويم رکعت د پاره د پاخيدلو سُنّتونه.....
42.....	د قَعْدَه سُنّتونه.....
43.....	د سلام گرڅولو سُنّتونه.....
44.....	د سلام گرڅولونه پس سُنّتونه.....
45.....	د سُنّت بَعْدِيه سُنّتونه.....
46.....	د سُنّت یوه آَهَمَه مَسْئَلَه.....
اوّل بیان کړي شوو ٨٦ سُنّتونو کښ ڇمناً د اسلامي خویندو د پاره هم سُنّتونه	
46.....	شته دي.....
47.....	د "يَا رَحْمَةُ الْعَالَمِينَ" د ١٤ حُرُوفو.....
49.....	د حضرت سِيّدُنَا عُمَرَ بْنَ عَبْدِالْعَزِيزَ رَحْمَةُ اللهِ تَعَالَى عَلَيْهِ عَمَل.....
49.....	په خاورو خړ شوي تندی فضیلت.....
50.....	"ورونپو د نمانځه مُفسِدات زده کول فرض دي".....
51.....	په نمانځه کښ ژړل.....
51.....	په نمانځه کښ ټوخيidel.....

فرمان مُصطفیٰ ﷺ: چا چه په ما باندې د جُمُعې په ورخ ۲۰۰ خله دُرُود شریف او لوستل د هغه د دوو سوو کالو گناهونه به مُعاف شي. (گندواعتیاں)

52.....	په نمانځه کښ په کتلولو لوستل.....
53.....	د عَمَلِ گَثِيرَتِعریف.....
53.....	د نمانځه په دوران کښ لیباس آغُوستل.....
53.....	په نمانځه کښ خه تیرَوَل.....
54.....	د نمانځه په دوران کښ د قِبَلِي نه إِخِراف.....
55.....	په نمانځه کښ مارَوَل.....
55.....	په نمانځه کښ گَرَوَل.....
55.....	اللهُأَكْبَر وَئيلو کښ غلطياني.....
56.....	د نمانځه ۳۲ مَكْرُوهَاتِ تَحْرِيمَه.....
56.....	په اوْگُو خادر زورپندول.....
57.....	د ظَبِيعِي حاجت زیات زور.....
57.....	په نمانځه کښ کانپِي لري کول.....
58.....	کوتونه تقونه وِیستل.....
59.....	په ملا لاسونه اینبودل.....
60.....	د آسمان طرف ته کتل.....
61.....	نمونځ کونکي ته کتل.....
63.....	د خرپه شان مخ.....
64.....	نمونځ او تصویرونه.....
65.....	”يا خُدا! ستا د خوبنې د نمونځ کولو سعادت را کړي“.....
68.....	د نِیم لِسْتُونِرِي په جامو کښ نمونځ کول خنګه دي؟.....
69.....	د ماسپېښين د آخرِي دوو رکعاتو نفلو به خه وائي.....
70.....	د امامَت بیان.....

فرمان مصطفیٰ ﷺ علی‌الشَّفَاعَالْعَلِیِّبِالْمَوْسَلَه: چاچه په ما باندي لس څله ڏروه پاک او لوستل الله عَزَّوجَلَّ به په هغه سل رحمتونه نازل کړي. (ظکریانی)

70.....	د "یا امام اُنَبیَا" ﷺ دیارلسو ہُرُوفو
71.....	د اقامت نه پس د امام صاحب اعلان اوکړي:
72.....	د جمعی بیان
72.....	"یا طه مدینې ته مې او غواړه" د شلو ہُرُوفو
73.....	په ڪُفر د خاتِمی یَرہ
76.....	د "یا رَسُولِ پاک" د نهه ہُرُوفو
76.....	دُعائے قُنُوت
78.....	د سَجَدَة سَهْو بیان
80.....	دیره زیاته آَهَمَه مَسْأَلَه
81.....	حِکایت
81.....	د سَجَدَة سَهْو طریقہ
82.....	که سَجَدَة سَهْو کول هیر شی نو
82.....	سَجَدَة تِلَاءُوت او په شیطان سخته
82.....	إِنْ شَاءَ اللَّهُ عَزَّوجَلَّ مُرَادَ بِهِ ظَبِيْ پوره شی
83.....	د "قُرْآنِ مَحِيد" د ۸ ہُرُوفو په نِسبت
84.....	خبردار! خیال ساتیع
85.....	د سَجَدَة تِلَاءُوت طریقہ
85.....	د سَجَدَة شُكْر بیان
86.....	د نمونه کونکی په مخه تیریدل سخته گناه ده
86.....	"یا رَسُولِ خُدَانَظِرِ کَرَم" د پینځلَسُو ہُرُوفو په نِسبت
91.....	مور مې د کت نه را پا خیدله!

الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ
اَمَّا بَعْدُ فَاعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّجِيمِ ۝ سُبْحٰنَ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

د نمانځه طريقه (حَنَفِي)

شيطان که هر خومره ناراستي درولي خوتاسو دا رساله پوره
اولوليءِ إِنْ شَاءَ اللّٰهُ عَزَّوَجَلَ د دې فايدې به پخپله اووينه..

د درود شريف فضيلت

زمونره خور آقا، د مدینې تاجدار ﷺ د نمانځه نه پس
حمد و ثناء او درود شريف لوسټو والا ته اوفرمائيل: ”دعا اوغواړه
قبوله به کړه شي، سوال اوکړه در به کړې شي“

(سُنْنُ النَّسَائِيِّ ج ۱۸۹، بابُ المدينه کړاهي)

صَلَّوْا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلٰى مُحَمَّدٍ

خورو خورو اسلامي ورونو! په قرآن و حدیث کښ د نمانځه کولو
بیشميره فضائل او د نه کولو بیشميره سزاکانې راغلي دي، چنځچه د آته
وېشتمې سیپارې د سُورَةُ الْنَّافِقُونَ په نهم آيت کښ ارشادِ رَبَّانِي دې:

مفهوم ترجمه کنڈالاپیان: اے ايمان
والو! نه ستاسو مال او نه ستاسو
اولاد یو خیز د هم تاسو د الله
(عَزَّوَجَلَ) د ذکر نه غافله نه کړي
او خوک چه داسې اوکړي نو هم
هغه خلق په نقصان کښ دي.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ أَمْنَوْا لَا تُلْهِكُمْ
أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ عَنْ ذَكْرِ
اللّٰهِ وَمَنْ يَفْعَلْ ذٰلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ
الْخُسِرُونَ ۝

فرمَان مُصْطَفَى ﷺ: چاچه په ما یو خل درود شریف اولوستو الله عَزَّوجَلَّ به په هغه لس رحمتونه نازل فرمائی. (مُسْلِم)

حضرت سیدُنا امام محمد بن احمد دَهَبِي رحمَةُ اللهِ تَعَالَى نَعْلَمَ نَقْلَ کوي چه، مَقَسِّرِینَ کرام رحمَةُ اللهِ تَعَالَى فرمائی چه په دې آیت مبارکه کښ د الله تَعَالَى دِ ذِکْرِ نه مُرَادِ پَيْنَخْه وخته نمونځ دې، پس چه خوک په خپل مال یعنی اخستلو او خرڅولو، معاش او کاروبار، ساز و سامان، او اولاد کښ مصروف اوسي او په وخت نمونځ نه کوي هغه په نقصان کښ پاتې کيدو والا دې. (كتاب الکبائر ص ۲۰ دار مکتبة الحياة بیروت)

د قِیامت په ورځ د ټولونه اولني تپوس

د سرکارِ مدینه ﷺ ارشاد دې: ”د قیامت په ورځ به د بنده په اعمالو کښ د ټولو نه مخکښ د نمانځه تپوس کېږي، که هغه صحیح شو نو هغه کامیابی او موندله او که په هغې کښ کمې وونو هغه رُسوَا شو او د هغه نقصان شو.“

(کنزُ الْعَدَالِ ج ۷ ص ۱۱۵، رقم ۱۸۸۸۳ دارالکتب العلمية بیروت)

د نمونځ گزاره د پاره نور

د سرکارِ دو عالم، نُورِ مجَّسم ﷺ ارشاد مبارک دې: ”خوک چه د نمانځه حفاظت اوکړي، د هغه د پاره به نمونځ د قیامت په ورځ نُور، دلیل او نجات [یعنی خلاصې] وي او خوک چه د دې حفاظت او نکړي، د هغه د پاره به د قیامت په ورځ نه نُور وي

فرمان مُصطفیٰ ﷺ: کوم کس چه په ما درود پاک لوستل هیر کړل هغه د جئټ لاره هیره کړه. (کلبراني)

او نه دليل او نه نجات. او هغه کس به د قیامت په ورخ د فیرعون،
قارون، هامان او **أُبَيْ بْنُ خَلَفَ** سره وي“.

(مَعْجَمُ الزَّوَادِيِّ ج ۲۱ ص ۲۱ حديث ۱۶۱۱ دار الفکر بیروت)

د چا حشر به د چا سره کېږي!

خوبو خوبو اسلامي ورونو! حضرت سیدنا امام محمد بن احمد ذهبي نقل کوي، حیني علمائے کرام فرمائی چه بیلمانځه کس به د دې خلورو (فرعون، قارون، هامان او اُبی بن خَلَف) سره څکه پاڅول شي چه خلق عام طور د حکومت، وزارت او تجارت په وجه نمونځ قضا کوي. خوک چه د حکومت د مشغولیت په وجه نمونځ نه کوي د هغه حشر به د قارون سره کېږي، خوک چه د دولت په وجه نمونځ پرېږدي د هغه حشر به د قارون سره کېږي، که د نمونځ پرېنسودو وجه وزارت وي نو د فرعون د وزیر هامان سره به ئې حشر کېږي او که د تجارت د مصروفیت په وجه نمونځ پرېږدي نو هغه به د مَكَّهُ مُكَرَّمَه د ډیر غټه کافر تاجر **أُبَيْ بْنُ خَلَفَ** سره د قیامت په ورخ راپاڅولي کېږي. (كتابُ الْكَبَائِر ص ۲۱ دار مکتبة الحياة بیروت)

په سخت زخمی حالت کښ نمونځ

چه کله په حضرت سیدنا عمر فاروق اعظم رض باندې
قاتلانه حمله اوشهو نو عرض ورته اوکړي شو، یا **أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ**! نمونځ

فرمَان مُصَطَّلَى ﷺ: د چا په خوا کښ چه زما ذکر او شو او هغه په ما درود پاک او نه لوستو تحقیق هغه بدخته شو. (ابن سنی)

(یعنی د نمانځه وخت دي) نو اوئي فرمائیل: آو، واوري! ”خوک چه نمونع ضایع کوي د هغه په اسلام کښ هیخ حصه نشته.“ او حضرت سیدُنا فاروق اعظم رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ الْبَرَّ وَسَلَامٌ فَرَوْقٌ د سخت زخمی کيدو باوجود هم نمونع ادا کړو. (ایضاً)

په نمانځه باندې د نور یا د تیارې آسپاب

د حضرت سیدُنا عباده بن صامت رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ الْبَرَّ وَسَلَامٌ نه روایت دي چه د نبی رحمت، شفیع امت، صَلَّی اللَّهُ تَعَالَیٰ عَلَيْهِ السَّلَامُ فرمان مبارک دي: ”خوک چه په بنه طریقه او دس او کړي او بیا په نمانځه او درېږي، د هغې رُکوع، سَجْدَة او قِرَاءَةٍ [صحیح] پوره کړي نو نمونع واي، اللَّهُ تَعَالَیٰ د ستا حفاظت او کړي خنګه چه تا زما حفاظت او کړو. بیا هغه نمونع د آسمان طرف ته وړل شی او د هغې د پاره خلیدل او نور وی. پس د هغې د پاره د آسمان دروازې خلاصې [یعنی بیرته] کړي شي، تر دي چه هغه د اللَّهُ تَعَالَیٰ په بارگاه کښ پیش کړي شي او هغه نمونع د هغه نمونع گزاره شفاعت کوي. او که هغه د هغې رُکوع، سَجْدَة او قِرَاءَةٍ [صحیح] پوره نه کړي نو نمونع واي، اللَّهُ تَعَالَیٰ د تا ضایع کړي خنګه چه تا زه ضایع کړم. بیا هغه نمونع د آسمان طرف ته وړل شی او په هغې باندې تیاره خوره وي او په هغې د آسمان دروازې بندې کړي شي بیا هغه د زور رخت [یعنی زړې

فرمان مُصطفیٰ ﷺ: چا چه په ما باندې لس خله سحر او لس خله مانبنا
دُرود پاک او لوستل د قیامت په ورخ به هغه ته زما شفاعت نصیب کېږي. (مجمع الرؤاين)

کپرې] په شان او نغاري او د هغه نمونځ گزاره په مخ ور او ویشتلي
شي. (کنزُ الفَعَالِ، ج ۷ ص ۱۲۹، رقم ۴۹)

د بدې خاتمي یو سبب

حضرت سیدُنا امام بخاري رحمۃ اللہ علیہ فرمائی چه: حضرت سیدُنا
حدیفه بن یمان رضی اللہ علیہ عنہ یو کس اولیدو چه هغه په نمانځه کښ
رکوع او سجدي پوره نه ادا کولې. نو هغه ته ئې او فرمائیل: ”تا چه
کوم نمونځ او کړو که د دې نمونځ په حالت کښ مر شوې نو د
حضرت سیدُنا محمد مُصطفیٰ ﷺ په طریقہ باندې به
ستا مرګ نه کېږي.“ (صحیح البخاری ج ۱۱۲، ص ۱۱۲) د سُنَّتِ نَسَائِی په روایت کښ
دا هم دی چه هغويئی رضی اللہ علیہ عنہ ترې تپوس او کړو: ”ته د کله نه
داسي نمونځ کوي؟ هغه او وئيل: د خلوپښتو کالو نه. اوئي فرمائیل: تا
د خلوپښتو کالو نه بالکل نمونځ نه دې کړي او که په هم دې حالت
کښ ستا مرګ راغې نو په دینِ محمدی علی صاحبِها الصَّلَوةُ وَ السَّلَامُ باندې به نه
مرې. (سُنَّتِ النَّسَائِی، ج ۲، ص ۵۸ دارالحیل بیروت)

د نمانځه غل

د حضرت سیدُنا ابو قتاده رضی اللہ علیہ عنہ نه روایت دې چه د سرکار
مدينه ﷺ فرمان دې: ”په خلقو کښ بد ترين غل
هغه دې خوک چه په خپل نمانځه کښ غلا او کړي“: عرض او کړي

فرمان مُصطفیٰ ﷺ: د چا په خواکین چه زما ذکر او شوا او هغه په ما دُرود پاک او نه لوستو هغه جفا او کړه. (عبدالرؤف)

شو: ”یار رسول الله ﷺ! د نما نځه غل خوک دي؟“ اوئي فرمائیل: ”(هغه، خوک چه د نمانځه) رکوع او سجدي پوره نه کړي.“ (مُسنی د امام احمد بن حنبل، ج ۸ ص ۳۸۶ حدیث ۲۲۷۰ دار الفکر بیروت)

د غل دوه قسمونه

مُفَسِّر شهير حکیم الامّت حضرت مُفتی احمد یارخان رحمۃ اللہ علیہ د دی حدیث نه لاندی فرمائی: معلومه شوه چه د مال د غل نه د نمانځه غل بدتر دی خکه چه د مال غل که سزا هم او خوري نو خه نه خه ګټه هم او کړي خو د نمانځه غل به سزا پوره تیروي د هغه د پاره د ګټه دی ھیچ صورت نشته. د مال غل د بندہ حق وهی او د نمانځه غل د الله عزوجل حق [کښ کوتاهي کوي]، دا د هغه حال دی خوک چه نمونځ ناقص [یعنی غلط] کوي. د دی نه د هغه خلق د عبرت درس حاصل کړي خوک چه د سره نمونځ نه کوي.

(مرأة المناجيج ج ۲ ص ۸۷ ضياء القرآن بپلي کيشن)

خوبو خوبو اسلامي ورونو! اول خو خلق نمونځ نه کوي او چه خوک ئي کوي نو په هغويء کښ اکثر د سنّتو د زده کولو د جذبي د کمئ په وجه نن صبا په صحيح طریقه د نمانځه کولونه محروم وي. دلته مختصرًا د نمانځه کولو طریقه وړاندی کېږي. په خاطر د مدینې! په ډير زیات غور [او فکر] ئي اولوی او د خپلو نمونځونو اصلاح او کړي:-

فرمَان مُصطفَى ﷺ: د چا په خوا کښ چه زما ذکر او شو او هغه په ما دُرود پاک او نه لوستو هغه په خلقو کښ دیر زیات شوم دي. (اللَّهُغَيْبُوَاللَّهُغَيْبُ)

د نمانځه طریقه (ځنفی)

په اودا سه کښ مخ په قبله داسې او درېږي ئ چه د د وارو نېپو د پنجو په مینځ کښ مود خلورو ګوتو فاصله پا ټې شي او دواړه لاسونه غورونو ته پورته کړي، داسې چه غتې ګوتې د غورونو لو [یعنی نرمو حصو] ته اولېږي، او ګوتې چه نه د یو بل سره جوختې وي او نه ډېرې زیاتې جُدا جُدا بلکه په خپل عام (NORMAL) حالت ئې پرېږدې او چه د لاس تلي ټېلې ته مخامنځ وي او نظر مود سجدې په ځای وي. بیا چه کوم نمونځ کول وي د هغې نیټ یعنی په زړه کښ د هغې پخه یاراده او کړي او ورسره ئې په ژبه هم اولولې چه دا زیا ته بهتره ده (مثلاً نیټ کووم زه د خلور رکعاته فرض نمونځ د نن مازديکر، که د جمعبې سره وي نو دا هم او ووائې، په دې [حاضر] امام پسې) بیا د تکبیر تحریمه یعنی د ”الله اکبر“ وئیلو سره لاس لاندې یوسې او د نامه نه لاندې ئې داسې او ترې ئ چه د بني ورغوي ستې د کڅ ورغوي د ستې [په شا، یعنی د لاس د بند په خوا کښ] او د مینځ درې ګوتې د کڅ مړوند په شا او غته او کچې ګوته د مړوند په یو اړخ او بل اړخ راتاوې.

بیا په دې شان ثناء اولولې:

سُبْحَنَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ وَتَبَارَكَ اسْمُكَ
وَتَعَالَى جَدُّكَ وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ

فرمان مُصطفیٰ ﷺ: خوک چه په ماد جُمُحیٰ په ورځ درود شریف لوی زه به د یه شفاعت کووم. (کنزُالعَمَال)

پاک ئې ته اے اللہ ﷺ او زه ستا حَمْد [یعنی ثناء] بیانووم او ستا نوم برَكَت والا دې او ستا عَظَمَت او چَت دې او ستا نه سِوا بل هیڅ خوک مَعْبُود [یعنی د عِبَادَت لَائِق] نشته.
بیا تَعُوذُ اولولیٰ:

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَنِ الرَّجِيمِ
زه د اللہ تعالیٰ پناه غواړم د شیطان مردود نه.

بیا تَسْمِيه اولولیٰ:
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
د اللہ په نوم شروع کوم چه دیر مهربان رحمت والا [دې]
بیا پوره سُورَة فاتحه اولولیٰ:

[مفهوم] ترجمه کنڈالاپیان: قول صِفتونه د اللہ د پاره دې، چه مالک دې د قول جهان والو. د جزا [یعنی د یه شفاعت] د ورځی. مونږ هُم ستا عِبادَت کوو او هُم ستا نه مدد غواړو. مونږ په سمه لار روان کړې، لاره د هغويې په چا چه تا احسان کړې دې، نه د هغويې په چا چه غصب او شو او نه د گُمراهانو [په لار].

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١﴾
الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿٢﴾ ملکِ یوْمِ الدِّیْنِ ﴿٣﴾ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤﴾ اَنَّمَا نَعْبُدُ وَ اَنَّمَا نَسْتَعِينُ ﴿٥﴾ اَهْدِنَا الصِّرَاطَ
الْمُسْتَقِيمَ ﴿٦﴾ صِرَاطَ الَّذِينَ اَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ اُغَيْرِ التَّعْضُودِ
عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ ﴿٧﴾

فرمَان مُصطفَى ﷺ: چا چه په کتاب کښ په ما باندې درود پاک اولیکولو ترڅو پورې چه زما نوم په هغې کښ وي فرنستې به د هغه دیاره بختښه غواړي. (طیباني)

سورة فاتحه چه ختم کړئ نو پېت "أمين" اولولی. بیا درې آیتونه یا یو او ګد آیت چه د درې ورو آیتونو برابر وي یا کوم یو سورت مثلاً سوره اخلاص اولولی:

[مفهوم] ترجمه کنُز الایمان: د الله (عَزَّوجَلَّ) په نوم شروع کووم، چه ډیر مهربانه، رحمت والا دې. ته اُفرمایه هغه الله دې، هغه یو دې. الله بې پروا دې. نه د هغه اولاد شته، او نه هغه د چانه پیدا دې، او نه د هغه خوک برابر شته.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ۖ اللَّهُ
الصَّمَدُ ۖ لَمْ يَلِدْ ۖ وَ لَمْ
يُوْلَدْ ۖ وَ لَمْ يَكُنْ لَّهُ كُفُوًا
ۖ أَحَدٌ ۖ

بیا د "الله أكبر" وئيلو سره په رکوع کښ لار شئ او زنګونان داسي په لاسو کښ او نيسئ چه ورغوي په زنګونو وي او ګوټې بې خوري وي. چه شا خوره وي او سر د شا سره [په اوچت والي کښ] سم وي چه بښکته بره نه وي او نظر په بنپو وي. کم نه کم درې خله د رکوع تسبیح یعنی سُبْحَنَ رَبِّ الْعَظِيمِ¹ اولولی. بیا د تسبیح یعنی سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَه² وئيلو سره بالکل نیغ ولاړ شئ، دې

¹ یعنی پاک دې زما د عَظَمَتْ والا پروردگار.

² یعنی الله عَزَّوجَلَّ د هغه اوږیده چا چه د هغه صفت اوکړو.

فرمَان مُصْطَفَى ﷺ: چا چه په ما یو خل درود شریف اولوستو الله عَزَّوجَلَّ به په هغه لس رحمتونه نازل فرمائی. (مسلم)¹

اودريدو ته ”قومه“ وائي. که تاسو مُنْفَرِد ئې يعني يواحې نمونځ کوي ئ نو د دي نه پس **اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ**¹ اولولیع. بيا د ”اللهُ أَكْبَر“ وئيلو سره سجدي له داسي لارېشی چه مخکښ زنگونان په زمکه اولکوي، بيا لاسونه، بيا د دواړو لاسونو په مينځ کښ سر داسي کېږدي چه مخکښ پوزه او بيا تندې اولکي، او د دي خاص خيال ساتئ چه د پوزې [صرف] سر نه بلکه ههوکي اولکي او تندې په زمکه جوخت اولکي، چه نظر په پوزه وي، متې د ڇڏو نه، خيته د ورنونو نه، او ورنونه د پنډو نه جُدا ساتئ (خو که په صف کښ ئې نو متې د ڇڏو سره لګيدلي ساتئ) او چه د دواړو بنپو د لسو وارو گوتو رُخ داسي قبلې ته وي چه د لسو وارو گوتو خيتي (يعني د گوتو لاندي طرف کوم چه په ولاړه کښ په زمکه لکي) په زمکه لګيدلي وي. [د لاسو] تلي چه خواره وي او گوتي ”مخ په قبله“ وي، خو متې په زمکه مه لکوي او ڪم نه ڪم درې څله د سَجَدَيْ تسبیح يعني **سُبْحَنَ رَبِّ الْأَعْلَى**² اولولیع. بيا سر داسي پورته کړئ چه مخکښ تندې، بيا پوزه، بيا لاس راپورته کړئ. بيا بنې بنې [يعني پنجه] اودروئ او د هغې گوتي مخ په قبله

¹ اَسْمَ اللهُ زَمُونْرَهْ مَالِكَهْ! بَوْلَ صَفَقْتُونَهْ هُمْ تَالَرَهْ دِي.

² پاک دې زما پروردگار د تولونه او چې شان والا.

فرمان مُصلطفی ﷺ: په ما باندي درود شریف لویه اللہ عَزَّوَجَلَّ به په تاسو
رحمت را لیپري. (ابن عدي)

کړئ او ګڅه نېپه خوره کړئ او په هغې بالکل نیغ کښینې او د لاسو
تلي خواره کړئ او په ورنونو ئې د زنګونانو سره داسي کېږدئ چه د
دواړو لاسو ګوټي د قبلې طرف ته او د ګوټو سرونه د زنګونو خوا
سره وي. د دواړو سَجَدَو په مینځ کښ ناستې ته جلسه وائی، بیا
کم نه کم د یو سُبْحَنَ اللَّهُ وَتَبَلُّوْ هُمْرَه وخت تیر کړئ (په دې وقfe
کښ **اللَّهُمَّ اغْفِرْنِي** یعنی اے اللہ زما بخښنه او کړي. وئيل مُستحب دي) بیا د
اللَّهُ أَكْبَرْ وئيلو سره د رومبئ سجدي په شان دويمه سَجَدَه او کړئ،
اوسم هم هغه شان مخکښ سر راپورته کړئ بیا لاسونه په ورنونو
کېږدئ او د پنجو په زور ولاړ شئ. د پاخيدو په وخت کښ بغير د
محبوريئ نه په زمکه لاس مه ګړدئ. دا ستاسو یو رکعت پوره شو. بیا
په دویم رکعت کښ **بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ** اولولی او بیا **الْحَمْدُ**
او سورت اولولی او د مخکښ په شان رُکُوع او سَجَدَه او کړئ، د
دویمي سَجَدَه نه د سر پورته کولو نه پس بنې نېپه [یعنی پنجه]
او درویئ او ګڅه نېپه [یعنی پنجه] خوره کړئ او په هغې کښینې، د
دویم رکعت د دویمي سَجَدَه نه پس ناستې ته **قَعْدَه** وائی، بیا په **قَعْدَه**
کښ **تَشَهُّد** [یعنی **الْتَّحِيَّاتُ دَعَبْدُهُ وَرَسُولُهُ** پوري] اولولی:
تمام ټولی، **فَعَلِيٌّ** او مالي عبادتونه
صرف د اللہ جل جلاله د پاره دي.
سلام د وي په تاسو اے نېي او د

الْتَّحِيَّاتُ لِلَّهِ وَالصَّلَاةُ وَالطَّبِيْبُ
السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ

فرمان مُصلخی ﷺ: چا چه په ما یو خل درود شریف او لوستو الله عَزَّوجَلَّ به په هغه لس رحمتونه نازل فرمائی. (مسلم)

الله تَعَالَى رحمتونه او برکتونه، سلام د
وي په مونږه او د الله تَعَالَى په نیکو
بند کانو باندې زه ګواهی ورکوم چه
د الله تَعَالَى نه سوا هیڅ خوک هم د
عبدات لایق نشته او زه ګواهی
ورکوم چه محمد ﷺ نه شهادت
دهغه بنده او رسول دې.

الله وَبَرَكَاتُهُ طَالِسَلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى
عِبَادِ الله الصَّلِحِينَ ﴿۱﴾ أَشْهَدُ أَنَّ لَا
إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ
وَرَسُولُهُ ﴿۲﴾

چه کله په تَشَهِّد [لوستلو] کښ لفظ لَا لوستلو ته نِزدی شیع نو د بني
لاس د مینځنې ګوټې او د غتې ګوټې حلقه [يعني کړئ] جوړه کړئ
او کچې ګوټه او د هغې خوا سره ګوټه د ورغوي سره اولکوئ او د
(اَشَهَدُ اَنْ نَهْ فُورَّاً پس) د لفظ لَا وئيلو سره د شهادت ګوټه او چته کړئ
خواخوا دیخوا ئې مه خوزوئ او په لفظ لَا باندې ئې بسکته کړئ او
فوراً ټولې ګوټې سیده خورې کړئ. اوس که د دوو رکعاتونه زیات
رکعاتونه کوئ نو د الله اکبر وئيلو سره ولاړ شیء، که فرض نمونځ
کوئ نو د دویم او دریم رکعت په قیام کښ **بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ**
او **الْحَمْدُ لِلَّهِ اَوْلُوِ الْحِلْمِ**! د سورت وئيلو ضرورت نشته، باقي افعال په هم هغه
طريقه پوره کړئ. او که سُنْت ا و نفل وي نو د سُورَةٌ فَاتِحَةٌ نه پس
سورت هم اولویع (خو که په امام پسې نمونځ کوئ نو د یورکعت په قیام کښ
هُمْ قِرَاءَتٌ مَّا كَوَيْ، خَامُوشٌ وَلَارُ اوسٌ) بیا خلور رکعته چه پوره کړئ نو

فرمان مُصطفیٰ ﷺ: چا چه په ما باندې د جُمُعې په ورڅ ۲۰۰ خله دُرود شریف او لوستل د هغه د دوو سوو کالو ګناهونه به مُعاَف شي. (کندو ګناه)

په قعده اخیره کښ د تَشَهُّدْ نه پس درودِ ابراهیم علیٰ بَيِّنَاتٍ وَ عَلَيْهِ الْحَمْلَةُ وَ السَّلَامُ

اولولیٰ:

اے الله! دُرود اولیکه (زمونږ په سردار) مُحَمَّد باندې او د هغوي په آل باندې خنګه چه تا دُرود لیکلې په (سِدِّنَا) ابراهیم او د هغوي په آل باندې، بیشکه ته صفت کړې شوې بُزُرگ ئې. اے الله عَزَّوجَلَّ برَكَت نازِل کړه (زمونږ په سردار) مُحَمَّد باندې او د هغوي په آل باندې خنګه چه تا برَكَت نازِل کړو په (سِدِّنَا) ابراهیم او د هغوي په آل باندې، بیشکه ته صفت کړې شوې بُزُرگ ئې.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ عَلَى أَلِيٍّ
مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَ
عَلَى أَلِيٍّ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ
مَحِيدٌ ﴿اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ
وَ عَلَى أَلِيٍّ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى
إِبْرَاهِيمَ وَ عَلَى أَلِيٍّ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ
حَمِيدٌ مَحِيدٌ﴾

بیا کومه یوه دُعَاءٌ مَأْتُورٌ اولولیٰ، مثلاً دا دعا اولولیٰ:

اے الله! اے زمونږه رب! مونږ ته په دُنيا کښ خير را کړې او مونږ ته په آخرت کښ خير را کړې او مونږه د دوزخ د عذاب نه او ساتې.

اللَّهُمَّ رَبَّنَا أَتَّنَا فِي الدُّنْيَا
حَسَنَةً وَ فِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً
وَ قِنَا عَذَابَ النَّارِ

فرمان مُصطفیٰ ﷺ: چا چه په ما باندې یو خل دُرُود شریف اولوستو الله عَزَّوجَلَّ به په هغه باندې لس رَمَتُونَه را لمپري او د هغه په اعمال نامه کښن به لس نیکوکه ليکي. (ترجمې)

بيا د نمونځ ختمولو د پاره مخکښن د بنې او ګپ طرف ته مخ او ګرزوئ او **السلامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللهِ اولولئ** او هم دغسي کڅ طرف ته هم او ګرزوئ او س نمونځ ختم شو.

(مراقب الفلاح مع حاشية الطحطاوى ص ۲۷۸. غنيةُ المستمل. ص ۲۶۱ کړابچه)

د اسلامي خويندو په نمونځ کښ یو خو ځائ فرق دي

د نمانځه دا ذکر کړي شوي طریقه د امام یا د ځان له نمونځ کولو والا نارينه د پاره ده. اسلامي خويندي د تکبیر تحریمه په وخت کښ لاسونه د اُوکو پوري پورته کوي او د خادر نه بهر د ئې نه او باسي. (الہمَّا يَعْلَمُ مَعَهُ فَتْحُ الْقَدِيرِ ج ۱. ص ۲۴۶) په قیام کښ د کڅ لاس تلې په سینه باندې کېردي او د پاسه د پري د بنې لاس تلې کېردي. په رُکوع کښ د لمپري بنکته کېردي يعني دومره چه په زنگونونو باندې لاس کېردي لاسوله د زور نه ورکوي او زنگونونه د نه نيسی او ګوتې د ډيو په سره یو ځائ او بنې د ټېټې [يعني زنگونان د لمپ کاره] ساتي د سرو په شان د ئې پوره نه نیغوي. په سجده کښ د بدن راټول ساتي يعني متې د د ډډو سره، خیته د ورنونو سره، ورنونه د پنډو سره او پنډئ د زمکي سره لګوي. په سجده او ټعده کښ د دواړه بنې طرف ته او باسي. په ټعده کښ د په کڅ سُرِین باندې کښې او بنې لاس د د بنې ورون په مینځ باندې او کڅ لاس د کڅ لاس ده مینځ باندې کېردي. باقی توله طریقه هم هغه شان ده. (رَدُّ الْحُكْمَارِ ج ۲. ص ۲۵۹. عالِمِ گیری ج ۱ ص ۷۴ وغیره)

فرمای مُصلَّی ﷺ په ما باندې په کثرت سره دُرود شریف لویه بیشکه ستاسو په ما باندې درود شریف لوستل ستاسو د ګناهونو د پاره بخښنه ده. (جامعه الصغیر)

دواره توجه اوکری!

د اسلامي ورونيرو او اسلامي خويندو د نمانځه په دې طریقه کېښ
خینې خبرې فرض دي چه د هغې نه بغیر هدو نمونځ کېږي نه، خینې
واجېب دي چه د هغې قصداً پرینبودل ګناه ده [د داسې کولونه] توبه
کول او نمونځ دوباره کول واچب دي او په هير سره پاتې کیدو باندې
سجدة سههُ واچب کېږي او خینې سُنّت مُوَكَّدَه دي چه د هغې د پرینبودلو
عادت جو پول ګناه ده او خینې مُستَحَبَ دي چه د هغې کول ثواب دې
او نه کول ئې ګناه نه ده.

(بهاړ شریعت حضه ۳، ص ۶۶ مدینة المُرِشد بربلي شریف)

د ”یا الله“ د شپږو حُروفو په

نسبت د نمانځه شپږ شرائط

﴿۱﴾ ټهارت: د نمونځ کولو والا بدن، لیاس او کوم خائی باندې چه
نمونځ کوي د هغه خائی د هر قسم نجاست [یعنی ګندکیء] نه پاک
کیدل ضروري دی. (مراتی الفلاح معه حاشية الطحطاوی ص ۲۰۷)

﴿۲﴾ سُتُّ عورت: (۱) د نارینه د پاره د نامه نه واخله د زنګنونو سره د
بدن دا توله حصه پټول ضروري دي او د زنانه د پاره د دې پینځه
اندامونو: یعنی د مخ، د دوارو لاسونو د تلو او د دوارو نبپو د تلو نه
علاوه د تول بدنه پټول لازمي دي البته که دواره لاسونه (د مروندونو

فرمان مُصلطفی ﷺ: په ما باندي د دُرود شریف کثرت کوي بیشکه دا ستابسو د پاره پاکي ده. (أَبُوكَعْدَى)

د ګیتو پوري او) دواړه بنېپې (د ګیتو [یعنی پېر کو] پوري) پوره بنکاري نو په یو مُفتی به قول نمونځ صحیح دي. (**الدر المختار**، معه رَدُّ المُحتَارِج، ۲، ص ۹۳) (۲)

که داسې نرئ جامې ئې واغوستي چه په هغې کښ د بدن هغه حصه کومه چه په نمانځه کښ پتول فرض دي بنکاره شي یا د پوستکي رنګ بنکاره شي نو نمونځ به نه کيږي. (**فتاوی عالمگیری**، ج ۱، ص ۵۸) (۳) نن صبا د نرو جاموو رواج ورڅ په ورڅ زیاتېږي. د داسې نرئ کپرې پا جامه [یا پرتوګ وغیره] اغوستل چه په هغې کښ ورون یا د سیئر کومه یوه حصه څلیږي د نمانځه نه علاوه اغوستل هم حرام دي. (**بَهَارُ شَرِيعَتِ** ج ۳، ص ۴، **مَدِينَةُ الْمُرْشِدِ بَرِيلِي شَرِيف**) (۴) پېړه کپرې چه په هغې کښ د بدن رنګ نه څلیږي خو په بدن پوري داسې خنبنتي وي چه په کتلو کښ د اندامونو راوتلي څائیونه معلومېږي. په داسې جامو کښ به اکړچه نمونځ اوشي خود هغه اندام طرف ته د بل چا د پاره کتل جائز نه دي. (**رَدُّ المُحتَارِج**، ص ۱۰۳) (۵) داسې لیاس د خلقو په مخکښ اغوستل منع دي او د زنانه د پاره بَذَرَجَةُ أَوَّلَى [یعنی دیرې زیاتې] منع دي. (**بَهَارُ شَرِيعَتِ** ج ۳، ص ۴، **مَدِينَةُ الْمُرْشِدِ بَرِيلِي شَرِيف**) (۶) څیني زنانه د ململ وغیره نرې خادر په نمانځه کښ په سر کوي چه په هغې کښ د وینښتو توروالي څلیږي یا داسې جامې اغوندي چه په هغې کښ د اندامونو رنګ بنکاري، په داسې لیاس کښ هم نمونځ نه کيږي.

فرمان مُصلفی ﷺ: چاچه په ما باندي لس څله ڏروه پاک اولوستل الله عَزَّوجَلَّ به په هغه سل رحمتونه نازل کړي. (ظیروانی)

﴿۱﴾ **استِقبالِ قبله:** يعني په نمانځه کښ د قبلې يعني د کعبې طرف ته مخ کول (۱) نمونځ کولو والا که بې ځدره قصداً د قبلې نه سينه واروله اګرچه فوراً مخ په قبله شو نمونځ فاسید [يعني مات] شو او که بِلا قصد [يعني بې ارادې] ئې واروله او په قدر د درې څله "سبُحَنَ اللَّهُ" وئيلو د وخت نه مخکښ مخ په قبله شو نو فاسید [يعني مات] نه شو. (البُحْرُ الرَّائِجُ، ص ۴۹۷) (۲) که صرف مخ ئې د قبلې نه واوبنټونو واجب دي چه فوراً د قبلې طرف ته مخ کړي او نمونځ به نه ماتېږي، خو بې ځدره داسې کول مکروه تحریمي دي. (غُنِيَّةُ الْمُسْتَمِلِ ص ۲۲۲ کراچي) (۳) که په داسې څائے کښ ئې چه هلته د قبلې د معلومولو خه ذريعه نه وي، نه خوک داسې مسلمان وي چه د هغه نه معلومه کړې شي نو تحریري اوکړئ يعني سوچ اوکړئ او چه کوم طرف ته مو په قبله کيدو باندي زړه مُطمئن شي هغه طرف ته مخ کړئ ستاسو د پاره هم هغه قبله ده. (آلهِ داية معا فتح القديج، ص ۲۳۶) (۴) تحریري ئې اوکړه او نمونځ ئې اوکړو روستو ورته معلومه شوه چه نمونځ ئې د قبلے طرف ته نه وو کړې، نو نمونځ اوشود بیا راګرڅولو حاجت نشته. (فتاویٰ عالیکېږي، ج ۱ ص ۶۴) (۵) که یو کس تحریري اوکړي (يعني د قبلې سوچ اوکړي) او نمونځ کوي که بل کس هغه ته اوکوری او هغه هم هغه طرف ته نمونځ کوي نو نمونځ به ئې نه کېږي، د بل د پاره هم د تحریري کولو حکم دي.

(رَدُّ الْمُخْتَارِ ج ۲ ص ۱۴۳)

فرمای مُصلطفی ﷺ: د جمیعی په شپه او د جمیعی په ورخ په ما باندې د دُرُود کثرت کوي، خوک چه داسي کوي ديقيامت په ورخ به زه د هغه شفاعت کونوکي او گواه جورېږم. (شُحُبُ الایمان)

﴿٤﴾ وخت: يعني کوم نمونځ چه کول دي د هغې وخت کيدل ضروري دي. مئللا د نن ما زدیگر نمونځ ادا کول دي نو د دي د پاره ضروري دي چه د ما زدیگر وخت شروع شي که د ما زدیگر د وخت شروع کيدو نه مخکنښ ئې او کپرو نو نمونځ اونه شو. (غُنیۃُ السُّتْمَلِ ص: ٢٢) (۱) عام طور په جماتونو کښ د نِظامُ الْأَوْقَاتِ نقشې زورندي وي په هغې کښ چه کومه د مُسْتَنْدَ تَوْقِيتِ دَانِ مُرَّاتِبَ [يعني ترتیب] کړې شوي او د عُلَمَاءِ أَهْلِسُلْطَنَتِ تصدیق کړې شوي وي، د هغې نه د نمونځونو وختونه معلومولو کښ سهولت وي. (۲) د إِسْلَامِي خويندو د پاره د سحر نمونځ په اول وخت کښ ادا کول مُسْتَحَبَ دی او باقی نمونځونو کښ بهتره دا ده چه د نارینؤ د جمیعی [يعني د إِمامَتَه] انتظار او کړې چه کله جمیعه او شی نو بیا د ئې او کړې. (دُرِّ مُخْتَارٌ مَعَهِ رَذْلُ الْبُحْتَارِ ج: ۳۰) (۳)

درې مکروه وختونه: (۱) د نمر ختلونه واخله د شل منتهه روستو پوري (۲) د نمر پریوتو نه شل منتهه مخکنښ (۳) د نِصْفُ النَّهَارِ يعني د ضَحْوَهُ گُبُری نه واخله د زَوَالِ آفتاب پوري [يعني چه د نمر سترګه د سر په برابري راشی] په دي درې واپو وختونو کښ یو نمونځ هم جائز نه دي نه فرض نه واجب نه نفل نه قضا. خو که د هم هغه ورځي د ما زدیگر نمونځ ئې نه وو کړې او مکروه وخت شروع شونو او د ئې کړې البته دومره تاخیر [يعني ناوخته کول] حرام دي.

(دُرِّ مُخْتَارٌ مَعَهِ رَذْلُ الْبُحْتَارِ ج: ۴۰)

فرمای مُصطفیٰ ﷺ: خوک چه په ما باندی یو خل دُرُود اولوی الله عَزَّوجَلَ د هغه د پاره یو قیراط اجر لیکي او قیراط د اُحد د غَرْ هُمْره دي. (عبدالرَّزَاق)

که د نمانځه په دوران کښ مکروه وخت داخل شی نو؟

د نمر پريوتو نه کم از کم شل مِنْتَهٰ مخکښ د مازديگر د نمانځه سلام ګرځول ضروري دي خنګه چه اعلحضرت امام احمد رضا خان رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ فرمائی چه، د مازديگر په نمانځه کښ چه خومره تاخیر [يعني ناوخته کول] وي غوره دي خو چه د وخت ګراحت [يعني د مکروه وخت] نه مخکښ مخکښ ختم شی. ”(فتاویٰ رضویہ شریف جدید ج.5 ص.156)

بيا که هغه احتیاط اوکرو او په نمانځه کښ ئیپی تطویل اوکرو (يعني دومره ئی اوکد کرو) چه وخت ګراحت د نمانځه په مینځ کښ راغې نو بیا هم په هغه اعتراض نشه. ”(فتاویٰ رضویہ شریف جدید ج.5 ص.139)

(۱) نیت: نیت د زړه پخې ارادې ته وائی. (حاشیة الطھطاوی ص ۲۱۵ کراچی)

په ژبه نیت کول ضروري نه دي البتہ چه په زړه کښ نیت حاضر وي نو په ژبه ورسره وئيل بهتر دي. (فتاویٰ عالمگیری ج ۲ ص ۶۵) په عربی کښ وئيل هم ضروري نه دي په اُردو [پښتو] وغیره يا په هره ژبه کښ ئی وئيلي شئ. (مُنَخَّصٌ از دُرْ مُخْتَارٌ مَعَهِ رَدُّ الْمُحْتَاجِ ج ۲ ص ۱۱۳) (۲) په نیت کښ په ژبه د وئيلو اعتیار نشه يعني مَثَلًا که په زړه کښ د ماسپښين نیت وي او په ژبه د مازديگر لفظ راشی نو بیا هم د ماسپښين نمونځ اوشو. (دُرْ مُخْتَارٌ رَدُّ الْمُحْتَاجِ ج ۲ ص ۱۱۲) (۳) د نیت ادُنی [يعني وره درجه] دا ده چه که هغه وخت خوک تپوس اوکړي چه کوم یو نمونځ کوي؟ نو فوراً

فرمان مُصلطفی صلی اللہ تعالیٰ علیہ وَاٰلہٖ وَاٰسٰم : کله چه تاسویه رسولانو دُرُود لولیع نو په ما باندې ئې هم لولیع، بیشکه زه د تولو جهانونو د رب رسول یم. (جیځنځو ځای)

اووائي. او که حالت داسې وي چه سوچ به کوي او بیا به ئې وائي نو نمونځ اونه شو. (فتاویٰ عالیکبیری ج ۱، ص ۶۵) (۴) په فرض نمونځ کښ د فرض نیټ هم ضروري دې مثلاً چه په زره کښ دا نیټ وي چه د نن ماسپینښن فرض نمونځ کووم. (دُرُّ مُختار، رُدُّ الْمُحْتَار ج ۲، ص ۱۱۶) (۵) أَصَحَ (يعني د تولونه زیات صحیح) دا دی چه په نفل، سنت او تراویح کښ مُطلق د نمونځ نیټ کافي دې خو احتیاط دا دې چه په تراویح کښ د تراویح یا د سُنْتِ وخت نیټ اوکري، او په باق سُنْتو کښ د د سُنْت یا د سرکار مدینه صلی اللہ تعالیٰ علیہ وَاٰلہٖ وَاٰسٰم د مُتابَعَت (يعني تابعداری) نیټ اوکري، ځکه چه ځینې مَشَائِخَ رحمهُ اللہ تعالیٰ په دې کښ مُطلق د نمونځ نیټ ناکافي ځنري. (مُنْيَةُ الْمُصْبَحِي مَعَهُ غُنْيَةُ السَّتِيلِ ص ۲۴۵) (۶) په نفل نمونځ کښ مُطلق د نمونځ نیټ کافي دې اکرکه نفل په نیټ کښ نه وي. (دُرُّ مُختار، رُدُّ الْمُحْتَار ج ۲، ص ۱۶۶) (۷) دا نیټ چه مخ مې د کعبې په لور شرط نه دې. (ایضاً) (۸) په إِقْتِدا کښ د مُقتدي داسې نیټ کول هم جائز دی چه کوم نمونځ د امام دې هم هغه نمونځ زما دې. (عالیکبیری ج ۱، ص ۳۶) (۹) د جناري د نمونځ نیټ دا دې، ”نمونځ [کووم دې جناري] د اللہ د پاره او دُعا د دې مړي د پاره“ (دُرُّ مُختار، رُدُّ الْمُحْتَار ج ۲، ص ۱۲۶) (۱۰) په واجب کښ د واجب نیټ کول ضروري دې او هغه مُعین هم کړئ مثلاً د عِيدُ الْفِطْر [وږوکي اختر]، عِيدُ الْأَضْحَى [غت اختر]، نذر، د طواف نه پس

فرمایان مُصلطفی ﷺ: په ما باندې په دُرود لوستو خپل مجلسونه بشکلی کړئ ځکه چه ستاسو دُرود لوستل به د ډیامت په ورځ ستاسو د پاره نور وي. (فرکوسُ الْأَخْبَار)

نمونځ (واچبُ الطَّوَاف) یا هغه نفل نمونځ چه قصدًا مو فاسید کړي وو ځکه چه د هغې قضا هم واچب وي. (حاشیة الطھطاوی ص ۲۲۲) (۱۱) سجدة شکراکر چه نفل ده خو په دې کښ هم نیټ ضروري دې مَثَلًا چه په زړه کښ دا نیټ وي چه زه سجدة شکر ادا کووم. (الدر المختار معة رذ المختار ج. ۲، ص ۱۲) (۱۲) په سجدة سههو کښ هم د "صاحب نَهْرُ الْفَلَق" په نِزد نیټ ضروري دې. (ایضاً) یعنی چه هغه وخت په زړه کښ دا نیټ وي چه زه سجدة سههو کووم.

﴿۶﴾ تکبیر تحریمه: یعنی نمونځ د "الله أَكْبَر" وئیلو سره شروع کول ضروري دي. (عَالِمِيَّرِي ج. ۱، ص ۶۸)

د "بِسْمِ اللَّهِ" د ۷ حُرُوفٍ په

نِسْبَت د نمانځه ۷ فَرَائِض

(۱) تکبیر تحریمه (۲) قِيام (۳) قِرَاءَت (۴) رُكُوع (۵) سُجُود (۶) قَعَدَةٌ أَخِيْرَة (۷) خُرُوج بِصُنْعِه.

﴿۱﴾ تکبیر تحریمه: په حقیقت کښ تکبیر تحریمه (یعنی تکبیر اولی) د نمانځه په شرطونو کښ دې خو د نمانځه د آفعالو سره بالکل لکیدلې دې ځکه دا د نمانځه په شرائطو کښ هم شمارلې شوې دي. (غُنِيَّةُ الْمُسْتَمِل ص ۲۵۳) (۱) مُقتدي د تکبیر تحریمه لفظ "الله" د امام سره اولوستو خو "أَكْبَر" ئې د امام نه مخکښ ختم کړو نو نمونځ به نه

فرمای مُصطفیٰ ﷺ: خوک چه په ما باندي یو خل دُرُود اولولي الله عَزَّوجَلَ د هغه د پاره یو قیراط اجر لیکي او قیراط د اُحد د غَرْ هُمِه دې. (عبداللَّٰهُ الرَّزَّاقُ)

کېږي. (علیکم السلام ۱، ص ۶۸) (۲) که امام په رُکوع کښ وو او خوک د تکبیر تحریمه په وئيلو وئيلو کښ په رُکوع کښ شامِل شو یعنی تکبیر هغه وخت ختم شو چه که لاس بسته کړي نو زنکنونو ته به اورسیږي نو نمونځ اونه شو. (خلاصة الفتاوى ۱، ص ۸۳) (په داسې موقع باندي د قاعدي [یعنی د طریقې] مطابق مخکښ په ولاړه ولاړه تکبیر تحریمه [یعنی الله أَكْبَر] اولولئ د هغې نه پس د الله أَكْبَر په لوستو لوستو کښ په رُکوع کښ لاړ شئ، د امام سره که په رُکوع کښ معمولی شان شراکت هم اوشو نو رکعت کښ شامِل شو او که ستاسو په رُکوع کښ د داخِلیدو نه مخکښ امام ولاړ شو نورکعت لاړو) (۳) خوک چه د تکبیر په تَلَفُظ وئيلو قادر نه وي مَثَلًا چارا وي يا په بله خه وجه ئې زبه بنده شوي وي نو په هغه باندي تَلَفُظ لازم نه دي، په زړه کښ ئې اراده کافي ده. (تبیین الحقایق ۱، ص ۱۰۹) (۴) که د لفظ الله په خائِ الله يا د اکبر په خائِ اکبر يا اکبار اولولي نو نمونځ اونه شو بلکه که د دي په معنی فاسِده [یعنی غلطه معنی] پوهېږي او قصدًا ئې اولولي نو کافِر دې. (﴿مُخْتَلٰ﴾ رَدُّ الْحُجَّاجَ ۲، ص ۱۷۷) د نمونځ کونکو د زیاتي کنړې په صورت کښ شا ته د آواز رسَوَلَ وَالَّٰهُ مُكَبِّرِينَ [یعنی د تکبیر وئيونکو] اکثریت د عِلم د کمیع په وجه نن صباد "اکبر" په خائِ "اکبار" وائی. دغسی د هغويي خپل نمونځ هم مات شي او د هغويي په آواز چه کوم خلقِ اینټیقالات کوي یعنی د نمانځه ارکان ادا کوي د هغويي نمونځ هم مات شي. لهذا

فرمان مُصلَّی ﷺ: د ټیامت په ورڅ به خلقو کښ ما ته دیر نزدی هغه وي چا چه په دُنیا کښ په ما باندې زیات درود پاک لوستلی وي. (ټرمذی)

د زده کولو نه بغیر کله هم مُکَبِّر جو یدل نه دی پکار. (۵) که د ورومي رکعت په رُکوع کښ شامل شو نو د تکبیراًوُلی فضیلت حاصل شو. (علیکمیری ۱، ص ۶۹)

﴿ ۱) قِیام: (۱) د کمئ طرف ته د ټیام حد دا دی چه که لاس بشکته اوغزوی نو چه زنگنونو ته نه رسپری او پورا ټیام دا دی چه سیده [یعنی بالکل نیغ] او درېږي. (ذُمُختَار، رِذُّ الْمُحْتَار ۲ ص ۱۶۳) (۲) ټیام د دومره وخته پورې دی د خومره وخته پورې چه قراءت دی. په قدر د فرض قراءت ټیام هم فرض، په قدر د واجب واجب او په قدر د سُنَّت سُنَّت دی. (ایضاً) (۳) په فرضو، وترو، دوارو اخترو کښ او د سحر په سُنَّتو کښ ټیام فرض دی. که د صحیح عذر نه بغیر خوک دا نمونځونه په ناسته ادا کړي نو او نه شو. (ایضاً) (۴) په او درېدو کښ صرف لبر تکلیف کیدل عذر نه دی بلکه ټیام به هله ساقِط [یعنی معاف] کېږي چه کله نهشی او درېږي یا سَجَدَه نه شی کولې یا په او درېدو یا سَجَدَه کولو کښ ئې زخم بهیږي یا ئې په او درېدو کښ خاځکې راخي یا ئې خلورمه حَصَّه ستر بسکاره کېږي یا د قراءت نه مجبور مَعْنَى کېږي [یعنی د او درېدو په وجه قراءت نه شي کولې]، هم دغه شان او درېږي شي خو په دی وجه ئې مرض زیاتېږي یا به په دیر وخت کښ بنه کېږي یا ورته ناقابل برداشت تکلیف کېږي نو په ناسته د ئې اوکړي.

فرماني مصطفى ﷺ: د جمعي په شپه او د جمعي په ورڅه ما باندي په کثرت سره درود لوئی خکه چه ستاسو درود ما ته وړاندې کولې کېږي. (کېږاني)

(۵) که د همسا (یا تاپوره)، یا د خدمتکار په زور یا

دیوال ته په ډډه لکولو ادریدې شي نو فرض ده چه په ولاړه ئې ادا

کېږي. (۶) که صرف دومره او دریدې شي چه په ولاړه

ولاړه تکبیر تخریمه وئیلې شي نو فرض ده چه په ولاړه آکبر اولولي او

که بیا نور نه شي او دریدلې نو کښیناستې شي. (۷)

خبردار! ځیني خلق د معمولي تکلیف (یا زخم) په وجه فرض نمونځونه

په ناسته کوي هغوي د په دې حکم شرعی سوچ [او فکر] او کېږي،

څومره نمونځونه ئې چه په او دريدو د ټدرت لرلو باوجود ده

ادا کېږي وی هغه را ګرڅول [یعنی د وباره کول] فرض دی. هم دغه

رنګ که هسي خونه شو او دریدې خود همسا یا دیوال یا د انسان

په زور او دریدې شو خو په ناسته ئې کېږي وی نو د هغوي نمونځونه

هم نه دی شوی د هغې را ګرڅول فرض دی. (ملخص از تهار شریعت ج ۲، ص ۶۴).

مدينه البر شریف د زنانه د پاره هم دا حکم دې هغوي هم بغیر د شرعی

اجازت نه په ناسته نمونځونه نه شي کولې.

په ځیني ځماتونو کښ د ګرسو انتظام هم وی، ځیني بوداکان وغیره په

هغې په ناسته نمونځونه کوي حالانکه په خپلو بنسپوراغلي وی، د نمانځه

نه پس په ولاړه ولاړه خبرې اترې هم او کېږي. د اسې خلق که بغیر د

اجازت شرعی نه په ناسته نمونځونه کوي نو د هغوي نمونځونه به نه

فرمان مُصلَّفی ﷺ: د ټیامت په ورخ به به خلقو کښ ما ته ډیر نزدی ټغه وي چا چه په دُنیا کښ په ما باندې زیات درود پاک لوستلی وي. (تَهْمَدِی)

کېږي. (۸) که په ولاړه د ادا کولو ټدرت لري نو بیا هم نفل په ناسته کولي شی خو په ولاړه کول افضل دی ځکه چه د حضرت سیِّدُنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنَ عَمْرُو رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ارشاد فرمائیلې دی چه، رَحْمَتِ عَالَمِ نُورِ مُحَمَّسَ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ارشاد فرمائیلې دی چه: په ناسته د ادا کولو والا نمونځ په ولاړه باندې د نمونځ کوونکي په نیمه (یعنی نیم ثواب) دې. (صحيح مسلم ج ۱ ص ۲۵۳) البته که د عذر [یعنی مجبوری] په وجه ئې په ناسته اوکړي نو په ثواب کښ به کمې نه راخي. دا نن صبا چه کوم عام رواج جوړ شوې دې چه نفل په ناسته کوي، په ظاهره داسی بسکاری چه شاپد په ناسته کول غوره ګنري که داسې وي نو د هغوي خیال غلط دې. د وترو نه پس چه کوم دوه رکعاته نفل دې د هغې هم دا حکم دې چه په ولاړه ادا کول غوره دې.

(بهار شریعت ج ۲، ص ۱۷، مدینة المرشد بریلی شریف)

﴿۳﴾ قراءات: (۱) قراءات دې ته وائي چه تمام حُرُوف د مخَارِجِ سره ادا کړي شی او هر حَرْف د بَلْ نه په صحيح طور مُمتاز (یعنی جُدًا بِسْكَارَه) شی. (علیکمَّ بَرَکَاتٌ ج ۱ ص ۲۹) (۲) پت لوستلو کښ هم دا ضروري ده چه پخپله ئې واوري. (غُنِيَّةُ الْمُسْتَلِي ص ۲۷۱) (۳) او که حُرُوف خوئي صحيح ادا کړل خو دومره په قلاره چه پخپله ئې وانه اوريدل او خه رُکاوَتَ مَثَلًا شور و غوغا یا ټَقْلِ سماعت (یعنی په زوره د اوريدو مرض) هم نه وي نو نمونځ او نه شو. (علیکمَّ بَرَکَاتٌ ج ۱ ص ۶۹) (۴) اگر چه پخپله اوريدل ضروري

فرمان مصطفی ﷺ: د هغه کس پوزه د په خاورو خره شي چه د چا په مخکنی زما ذکر اوشي او هغه په ما درود پاک او نه لولي. (ترجمني)

دی مګر دا احتیاط هم پکار دي چه په سرّی (يعني پت قراءت والا) نمونځونو کښ د قراءت آواز نورو ته اونه رسی، هم دا رنګ په تسیحاتو وغيره کښ هم خیال ساتیع (۵) د نمانځه نه علاوه هم چه کوم خای کښ خه وئیل یا لوستل مقرر کړي شوی دی د هغې نه هم دا مراد دي چه کم نه کم دومره آواز وي چه پخپله ئې اوږیدې شي مثلاً په طلاق ورکولو کښ، [د غلام یا وینځی] په آزادولو کښ. او [هم دغسې] د خاروی په حلالولو کښ د الله عزوجل نوم وئیلو کښ دومره آواز ضروري دي چه پخپله ئې اوږیدې شي. (ایضاً) درود شریف وغيره وظیفې لوستلو کښ هم کم نه کم دومره آواز پکار دي چه پخپله ئې اوږیدې شي، هله به لوستل ګنډلې شي. (۶) مطلقاً یو آیت لوستل د فرضو په دو رکعتو کښ او د وترو او سُنتو او د نفلو په هر رکعت کښ په امام او منفرد (يعني یواځې نمونځ کولو والا) باندې فرض دي. (مراق الفلاح مع حاشية الطحاوى ص ۲۲۷) (۷) د مقتدى د پاره په نمانځه کښ قراءت کول جائز نه دي نه سورۃ الفاتحه لوستل او نه آیت. نه په سرّی (يعني پت قراءت والا) نمونځ کښ او نه په جهړۍ (يعني د اوچت آواز قراءت والا) نمانځه کښ. د امام قراءت د مقتدى د پاره هم کاف دي. (مراق الفلاح مع حاشية الطحاوى ص ۲۲۷) (۸) که په فرضو کښ ئې بالکل قراءت اونکړو یا ئې صرف په یو رکعت کښ او کړو نو نمونځ فاسید شو. (عالیکدیری ج ۱ ص ۶۹) (۹) په فرضو کښ د په قلاره قلاره

فرمان مصطفیٰ ﷺ: کوم خلق چه د خپل مجلس نه د الله عزوجل د ذکر او په نېي
باندې د درود شریف لوستلو نه باخیدل نو هغه د بدبوراده مُدار نه پا خیدل. (مختبی الایمان)

قِرائَةَ كُوْيِ او په تراویح کېښ په درمیانه انداز کېښ، او د شې په
نفلو کېښ د زر زر لوستلو اجازت دې خو داسې د ئې لولی چه بنده
پرې پوهېږي یعنی د کم نه کم مَدْ چه کومه درجه قاریانو مُقرره
کړي ده هغه د ادا کوی گفني حرام دی، خکه چه په ترتیل سره (یعنی
په قلاره قلاره) د قرآن لوستلو حکم دے. (دُرِّ مُختار، رَدُّ الْمُحْتَارِ ج ۱ ص ۳۶۳)

نن صبا اکثر حافظان خو داسی قُرآن لولی چه د مد ادا کیدل خولري
خبره ده. د يَعْلَمُونَ تَعْلَمُونَ نه سِوا په بل لفظ خوک نه پوهېږي او نه
صحيح چه فلانکې ئې دومره زر زر لولی! حالانکه قرآن مجید په
دې حُرُوف ادا کوی بلکه په تادیء کېښ الفاظ خوری او په دې خبره
فخر کېږي طریقه لوستل حرام او سخت حرام دی.

(بَهَارِ شَرِيعَتِ حَجَّ ج ۳، ص ۸۶، ۸۷. مدینةُ المُرْسَلِ بِرِيلِي شریف)

د حُرُوفو صحیح ادائیکي ضروري ده

اکثر خلق په طت، س، ص، ث، ا، ع، ه، ض، ذ، ظ کېښ هیڅ
فرق نه کوي. یاد ساتیع که د حُرُوفو بدليدلو سره معنی فاسد شوه نو
نمونه به نه کېږي. (بَهَارِ شَرِيعَتِ حَجَّه ۳، ص ۱۰۸ مکتبه رَضْوَيَّه) مَثَلًا که چا په
سُبْحَنَ رَبِّ الْعَظِيمِ کېښ د عَظِيم په ځائِ عَرِیم (یعنی د ظ په ځائِ ئې ز)
اولوستله نو نمونه ئې مات شو لهدا خوک چه ”عَظِيم“ صحیح نه شي ادا
کولې نو هغه د سُبْحَنَ رَبِّ الْكَرِيمِ لولی.

(قانون شریعت حصہ اول ص ۱۱۹. فرید بُلک سیال لاهور)

فرمای مُصطفیٰ ﷺ: خوک چه په ما باندي په ورځ کښ پنځوس خله درود پاک اولولي د قیامت په ورځ به زه د هغه سره مُصافحه کووم (یعنی لاس ملاووم). (بین بشکووال)

خبردار خبردار!

خوک چه هُروف صحیح نه شی ادا کولې د هغه د پاره لبر ساعت مشق [یعنی لبر ساعت کوشش] کول کافی نه دي بلکه لازم دي چه د دي د زده کولو د پاره شپه او ورځ پوره کوشش کوي او که صحیح لوستلو والا پسې نمونځ کولې شي نو فرض دي چه په هغه پسې ئې کوي یا د هغه آیتونه لوی چه د کومو هُروف صحیح ادا کولې شي. او که دا دواره طریقې نه شي کیدې نو په زمانه کوشش کښ به (یعنی چه تر خو کوشش کوي نو) د د خپل نمونځ اوشي. نن صبا ډیر خلق په دې مرض کښ اخته دي چه نه هغويه ته صحیح قرآن لوستل ورځی او نه د زده کولو کوشش کوي. یاد ساتيء دا سې نمونځونه بربادېږي. (مُلَّخَصُ ازْبَهَارِ شِرِيعَتِ حَصَّهُ ۳ ص ۱۱۶) چا چه شپه او ورځ کوشش اوکړو خو په زده کولو کښ ناکام شو خنګه چه ئینې خلق صحیح هُروف هدو ادا کولې نه شي د هغه د پاره لازم دي چه شپه او ورځ د زده کولو کوشش کوي او په زمانه کوشش کښ هغه معذوره دې د هغه خپل نمونځ به اوشي خو د صحیح لوستلو والا یمامت نه شي کولې. او که کوشش هم نه کوي نو پخپله د هغه نمونځ هم نه کېږي نو د بل به په هغه پسې خنګه اوشي!

(ماخوذ از فتاویٰ رَحْمَةِ اللَّهِ ج ۶، ص ۲۵۴، رضا فاؤنڈیشن لاہور)

فرمان مُصطفیٰ ﷺ: د ټیامت په ورځ به په خلقو کښ ما ته ډیر نزدی ټغه وي چا چه په دُنيا کښ په ما باندي زيات درود پاک لوستلي وي. (تصني)

مَدْرَسَةُ الْمَدِينَةِ

خورو خورو اسلامي ورونو! تاسو به د ټرائت د آهيٽ اندازه په بنه شان لکولی وي. واقعی کوم مسلمان چه په صحیح طریقه قرآن شریف لوستل نه زده کوي هغه غټه بدنصیبه دی. **الْحَمْدُ لِلَّهِ عَزَّوَجَلَّ** د تبلیغ قرآن و سُنَّت د عالَمِکَبِير غیر سیاسي تحریک "دعوت اسلامي" بیشمیره مدرسې په نوم د "مَدْرَسَةُ الْمَدِينَةِ" قائمې دی په دې کښ مَدَنَی ماشومانو [یعنی ورو هلکانو او ورو جینکو] ته د قرآن پاک د حفظ و ناظره مُفت تعلیم ورکولي کيري. او بالغانو ته عام طور د ماسخُن د نمانځه نه پس د حُرُوفُو د صحیح ادائیکي زده کولو سره د سُنَّتُو تربیت ورکولي کيري. کاش چه! د قرآنِ مُحیَّد تعلیم کور په کور عام شي. کاش چه! هر هغه اسلامي ورور چا ته چه صحیح قرآن شریف لوستل زده وي هغه نورو اسلامي ورونو ته زده کول شروع کړي. چه اسلامي خويندي هم داسي اوکړي یعنی چه کومو ته په صحیح طریقه لوستل زده وي هغه ئې نورو اسلامي خويندو ته واي. او چه چا ته نه وي زده هغه ئې د دوئ نه زده کړي. **إِنْ شَاءَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ** بیا خو به هر طرف ته د تعلیم قرآن سپرلي راشي او د زده کولو والو او نورو ته د زده کولو والو د پاره به د ثواب انبارونه جور شي.

فرمَانِ مُصطفَى ﷺ: چا چه په ما باندې یو خل دُرُود شریف اولو ستو الله عَزَّوجَلَّ به په هغه باندې لس رَحْمَتُونَه را لیپری او د هغه په اعمال نامه کښن به لس نیکی لیکی. (تَرْمِينی)

یهی ہے آرزو تعییم قرآن عام ہو جائے

تلاوت شوق سے کرنا ہمارا کام ہو جائے

دا مې ارمان دې چه تعییم د قرآن عام شي

تلاوت ہم د قرآن هر طرف ته عام شي

﴿٤﴾ رُکُوع: دومره بستکته کیدل چه که لاسونه او غزوی نو زنگنو نو

ته اورسی، دا د رُکُوع ادنی [یعنی ورہ] درجه ده. (دُرْمُختَار، رِذَالْمُحْتَارج، ص ۱۶۶)

او پوره دا ده چه ملا بالکل سیده پرته خوره کری. (حَاشِيَةُ الظَّهَاطَوِيِّ، ص ۲۲۹)

د سُلْطَانِ مَكَّةَ مُكَرَّمَه، تاجِدارِ مدِينَةٍ مُنَورَه ﷺ

فرمَانِ عَظَمَتِ نِشَانِ دِي، اللَّهُ عَزَّوجَلَّ دِبَنْدَه دِهْغَه نِمُونَعَ طَرَفَ تَه

نَظَرَ نَه فَرْمَائِيَّ پَه كَوْمَ كَبِنَ چَه دِرُكُوعَ او دِسَجَدَوَ پَه مِينَعَ كَبِنَ

مَلَّا سِيدَه نَه كَرِي. (مُسْنَدِ إِمَامِ أَحْمَدِ بْنِ حَنْبَل، ج ۳، ص ۲۱۷، حَدِيث ۱۰۸۰۳، دار الفَكِيرِ بِيُرُوت)

﴿٥﴾ سُجُود: (۱) د سُلْطَانِ مَكَّةَ مُكَرَّمَه تاجِدارِ مدِينَةٍ مُنَورَه

ﷺ فَرْمَانِ عَظَمَتِ نِشَانِ دِي، مَا تَه حُكْمَ او شُو چَه

پَه وَوَه هَدْوَكَو سَجَدَه كَوْمَ، مَخَ او دَوَارَه لَاسُونَه او دَوَارَه زَنْگُونَانَ او

دَوَارَه پِنْجِي او دا حُكْمَ رَاتَه او شُو چَه جَامِي او وِينَبَتَه نَه رَاتِلُووْمَ.

(صَحِيحُ مُسْلِمِ، ج ۱، ص ۱۹۳) (۲) پَه هَر رَكْعَتَ كَبِنَ دَوَه خَلَه سَجَدَه كَوْلَ فَرْضَ

دَي. (دُرْمُختَار، رِذَالْمُحْتَارج، ص ۱۶۷) (۳) پَه سَجَدَه كَبِنَ تَنْدِي جَوْخَتَ لَكِيدَل

ضَرُورَى دَي. دَجَوْخَتَ لَكِيدَوَ مَعْنَى دَا دَه چَه د زَمَكِي سَخْتَى

فرمان مُصطفیٰ ﷺ: چا چه په ما باندې لس خلله سحر او لس خلله مانبنا
دُرود پاک اولوستل د قیامت په ورځ به هغه ته زما شفاعت نصیب کېږي. (مجتیع الزوابع)

محسوسه شي که چا د اسې سَجده اوکړه چه تندې ئې جوخت او نه
لکیدو نو سَجده او نه شوو. (عالیکیږي ج. ۱، ص ۷۰) (۴) که په خه نرم خیز
مَثَلًا په ګیا (لکه د باغ کبل وغیره) مالوچو یا قالین (CARPET) وغیره باندې
ئې سَجده اوکړه نو که تندې ئې جوخت اولکیدو یعنی دومره چه
که نور زور ورکوی نو نه دباویرې نو سَجده به اوشي ګنی او به نه
شي. (تبیین الحقایق ج. ۱، ص ۱۱۷) (۵) نن صبا په جُماتونو کښ د کاریست (یعنی
قالین) خورلو رواج جور شوې دې (بلکه په ځینې خائیونو کښ خود
کاریست نه لاندې فوم هم خوروی) په کاریست باندې د سَجده کولو په
وخت کښ د دې خبرې خاص خیال ساتل پکاردي چه تندې په
ښه طریقه جوخت اولکې ګنی نمونځ به نه کېږي او که د پوزې
هدوکې زور نه شو نو نمونځ به مکروهاتخریبي واجب الاعاده [یعنی بیا کول]
وی. (مُنَخَّصٌ إِذْهَارٌ شَرِيعَتِ حِصْنٍ ص ۷۱) په کمانئ داره (یعنی د اسپرنګ والا) سیست
[وغیره] باندې تندې سم جوخت نه لکي لهذا نمونځ پرې نه کېږي. (ایضاً)

د کاریست [یعنی قالین] نُقصانات

يو خو د کاریست [یعنی قالین] په وجه په سَجده کښ مُشكِلات
وی، بله دا چه په صحیح معنو کښ د هغې صفائی نه شي کیدې په
دې وجه پکښ کرد وغیره جمع کېږي او جراشیم پکښ پیدا
کېږي، په سَجده کښ د ساہ په ذریعه جراشیم او ګرد وغیره جسم ته

فرمان مُصطفیٰ ﷺ: د چا به خوا کښ چه زما ذکر او شو او هغه په ما دُرُود پاک او
نه لوستو هغه جفا او کړه. (عبدالرّزاق)

داخلېږي، د کارپیت ذرّات چه دننه لار شی نو په سکّی کښ د
نخښتو په صورت کښ مَعَاذُ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ د کینسر خطره پیدا کېږي.
دیر څل داسې او شی چه ما شومان په کارپیت باندې الْتَّئِي يا بول
وغیره او کړي، منبر کان او چرمنښکي پرې چې او کړي. د کارپیت د
ناپاکه کیدو په صورت کښ عام طور خوک د پاکولو زحمت هم نه
کوي. کاش چه! د کارپیت د خورولو رواج بالکل ختم شي.

د ناپاکه کارپیت د پاکولو طریقه

د کارپیت [يعني قالین] ناپاکه حِصّه یو څل او وينځی او زورنډ ئې
کړئ تر دې چه او به خخیدل ترې بند شي. بیا ئې دوباره او وينځی
او زورنډ ئې کړئ تر دې چه او به خخیدل ترې بند شي بیا ئې په
دریم څل او وينځی او زورنډ ئې کړئ چه کله ترې او به خخیدل
بند شي نو پاک به شي. دری، خپلی او د خاورې هغه لوښی وغیره په
کومو کښ چه او به جذب کېږي، [دا خیزونه] هُم په دې طریقه
پاکوئ. که ناپاکه کارپیت یا کېړه وغیره په روانو او بیو کښ (مَثَلًا په
دریاب یا نهر کښ یا د نَل نه لاندې) دومره وخته پورې اینښودې پرېږدئ
چه غالِب ګمان مو او شی چه او بیو نجاست او بھیوو [يعني لري کړو] نو
بیا به هم پاک شي. که په کارپیت ما شوم بول او کړي نو په هغه خائی

فرمان مُصطفیٰ ﷺ: د چا په خواکنې چه زما ذکر او شو او هغه په ما دُرود پاک او نه لوستو هغه په خلقو کنې دير زيات شوم دي. (الْتَّرْغِيبُ وَالْتَّرْهِيبُ)

باندي د او بو شيندلو سره هغه نه پاکيږي! ياد ساتي! چه د یوې
ورځي د ماشوم او ماشومي واپه بول هم ناپاکه وي. (د تفصيل معلوماتو
د پاره د بهار شريعت حصه ۲ اولولئ)

﴿۶﴾ **قَعْدَةُ أَخِيرِه:** يعني د نمانځه درکعتونو د پوره کيدو نه پس دومره ساعته پوري کښيناستل چه پوره تَشَهُّد (يعني التَّحِيَّات) درَسُولُه پوري پوره اولوستلي شی فرض دي. (عَالِمِيِّرِيِّي ج. ۱، ص ۷۰) د خلورو رکعتو په فرضو کنې ئې که د خلورم رَكَعَت نه پس قَعْدَةُ أُونَكِرَه نو چه تر خو ئې د پينځم رکعت سجده نه وي کړي نو کښيناستل پکار دي، او که د پينځم سَجَدَه ئې اوکړه يا په سحرکنې په دویم رکعت کنې نه وو ناست او د دريم سجده ئې اوکړه يا په مابنام کنې په دريم نه وو ناست او د خلورم سجده ئې اوکړه په دي ټولو صورتونو کنې فرض باطیل شو. د مابنام نه علاوه د په نورو نمونځونو کنې یو یو رکعت نور زيات کړي. (غُنِيَّةُ السُّسْتَمِيِّ ص ۲۸۴)

﴿۷﴾ **خُرُوجُ بِصُنْعِه:** يعني د قَعْدَةُ أَخِيرِه نه پس سلام يا خبرې اترې وغیره خه داسي فعل قَصْدًا (يعني ارادتنا) کول چه هغه د نمونځ نه ويستل کوي. خو که د سلام نه بغیر خه بل فعل قَصْدًا اوکړي شو نو نمونځ به واجب الإِعَادَه [يعني بیا کول واجب] وي. او که بې اراده خه داسي فعل اوکړي شو نو نمونځ باطیل شو. (غُنِيَّةُ السُّسْتَمِيِّ ص ۲۸۶)

فرمای مُصطفیٰ ﷺ: خوک چه په ما د جُمُعیٰ په ورځ درود شریف لولي زه به د قیامت په ورځ د هغه شفاعت کووم. (کنز العتال)

د نمانځه تقریباً ۳۰ واجبات

- (۱) په تکیبِ تحریمه کښ لفظ ”الله اکبر“ لوستل (۲) د فرضود دریم او خلورم رکعت نه علاوه باقی د ټولو نمونځونو په هر رکعت کښ الْحَمْدُ لوستل، سُورت شاملول یا د قُرآنِ مجید یو غت آیت چه هغه د درې وړو آیتونو برابر وي یا درې وړوکي [یعنی مختصر] آیتونه لوستل (۳) الْحَمْدُ د سورت نه مخکښ لوستل (۴) د الْحَمْدُ او د سورت په مینځ کښ د ”آمین“ او ”بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ“ نه علاوه بل خه نه لوستل (۵) د قراءت نه فوراً پس رُکوع کول (۶) د یوی سَجْدَة نه پس بِالْتَّرْتِيب بله سجده کول (۷) په تَعْدِيلِ ارکان یعنی رُکوع، سَجْدَة، قَوْمَه او جَلْسَه کښ کم نه کم د یو حَل ”سُبْحَنَ اللَّهُ“ لوستو په مِقدارِ حِصَارِي دل (۸) د قَوْمَه یعنی رُکوع نه نیغ او دریدل. (خیفی خلق ملا سمه نه نیغوی دغسې د هغويه واجب پاتې شي) (۹) جَلْسَه یعنی د دوه سَجْدَة په مینځ کښ بالکل نیغ کښیناستل. (خیفی خلق د تادی په وجه د سم نیغ کیناستلو نه مخکښ په دویمه سجده کښ لار شي دغسې د هغويه واجب پاتې شي که هر خومره تادی مو وي نیغ کښیناستل لازمي دی گئي نمونځ به مو مکروه تحریمي واجب الْإِعَادَة وي) (۱۰) قَعْدَة اولی واجب ده اکر که نفل نمونځ وي (در اصل د نفلو هره قَعْدَه، ”قَعْدَه“

فرمَان مُصلَّفی حَلَّ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ الْبَوْسَلَمُ : چا چه په ما یو خُل درود شریف اولوستو الله عَزَّوجَلَ به په هغه لس رحمتونه نازل فرمائی. (مسلم)

اخيِرَه“ ده او فرض ده. که قَعْدَه ئِي او نکِرَه او په هيره او دريدو نو تر خوئي چه د هغه رَكْعَت سَجْدَه نه وي کري، را او ډ گرخَي او سَجْدَه سَهْو ډ او کري.“) (بَهَارُ شَرِيعَتِ حَصَّه٤، ص٥٢. مَدِينَةُ الْبُرْشَدِ بِرْلِي شَرِيفٍ) که د نفلو د دريم رکعت سجده ئِي او کرَه نو خلور ډ پوره کري او سَجْدَه سَهْو ډ او کري. سَجْدَه سَهْو حَكَمَه واجِب شوه چه اگرچه په نفلو کښن د هر دو رکعتونه پس قعده فرض ده خود دريم يا پينخم (عَلَى هَذَا الْقِيَاسِ) رَكْعَت سَجْدَه کولو نه پس قَعْدَهُ أُولَى د فرض په خائي واجِب شوه. (مُلَاحَظَاتُ حَلَّيٍ، ص٤٦٦) (١١) په فرض، وِتر او سُنْتِ مُؤَكَّدَه کښن د تَشَهُّد (يعني التَّحِيَّات) [يعني عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ] نه پس نور خه نه زياتول (١٢) په دواړو قَعْدَه کښن “تَشَهُّد“ پوره لوستل. که یو لفظ هم پاتې شونو واجِب به ترك شی او سَجْدَه سَهْو به واجِب شی (١٣) د فرض، وِتر او سُنْتِ مُؤَكَّدَه په قَعْدَهُ أُولَى کښن ئِي که د تَشَهُّد نه پس په بې خيالي کښن اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيْ مُحَمَّدٍ يا اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيْ سَيِّدِنَا اولوستل نو سَجْدَه سَهْو واجِب شوه او که قصداً ئِي اولوستل نو نمونه دوباره کول واجِب شو. (دُمُختَار، رَدُّ الْمُهَتَّارِج، ٢، ص٢٦٩) (١٤) دواړو طرف ته سلام ګرخولو کښن لفظ “السَّلَامُ“ وئيل دواړه خُل واجِب دي. لفظ “عَلَيْكُمْ“ واجِب نه بلکه سُنْت دې (١٥) په وِترو کښن تکبِير قُنُوت لوستل (١٦) په وِترو کښن دُعائے قُنُوت لوستل (١٧) د اخترو شپږ تکبِيرونه

فرمان مصطفیٰ ﷺ: چا چه په کتاب کښ په ما باندې درود پاک اولیکلو ترڅو پورې چه زمانوم په هغې کښ په وي فربنستې به د هغه دیاره بخښنه غواړي. (طبرانی)

(۱۸) په اخترو کښ د دویم رکعت تکبیر رُکوع او د هغه تکبیر د پاره لفظ "الله أَكْبَر" لوستل (۱۹) په "جَهْرِي نِمُونَه" مَثَلًا د مابنام او ماسختن په اول او دویم رکعت او د سحر او د جُمُعِي، د اخترو او د ثراویح او د رَمَضَان شریف د وترو په هر رکعت کښ امام لره په جَهْر (یعنی په دومره اوچت آواز کښ چه کم از کم درې سپړی ئې اورېدې شی) قِراءَت کول (۲۰) په غیرِ جَهْرِي نِمُونَهُونو (مَثَلًا ماسپینین او مازدیگر) کښ پیت قِراءَت کول (۲۱) د هر فرض او واجب په خپل خائے کیدل (۲۲) رُکوع په هر رکعت کښ صرف یو خل کول (۲۳) سَجَدَه په هر رکعت کښ صرف دوه خلہ کول (۲۴) د دویم رکعت نه مخکښ قَعَدَه نه کول (۲۵) د خلورو رکعتو والا نِمُونَه په دریم رکعت قَعَدَه نه کول (۲۶) که آیتِ سجده ئی لوستلې وي نو سَجَدَه تِلَاوَت کول (۲۷) که سَجَدَه سَهْوٌ واجب شوی وي نو سَجَدَه سَهْوٌ کول (۲۸) د دوه فرضو یا دوه واجبو یا د فرض او واجب په مینځ کښ د درې تسبیح په قدر (یعنی د درې خلہ "سُبْحَنَ اللَّهُ" وئیلو په مقدار) وقفه نه کیدل (۲۹) امام چه کله قِراءَت کوي که هغه په اوچت آواز وي او که په قلاره [یعنی پت] وي د مُقتَدِي خاموشه اوسيدل (۳۰) د قِراءَت نه علاوه په ټولو واجباتو کښ د امام پیروی کول.

(ذُرْ مُخْتَار، رَدُّ الْمُحْتَارِج، ۲، ص ۱۸۱، عَالَمِيَّرِيِّيِّج، ۱، ص ۷۱)

فرمَان مُصطفَى صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: په ما باندي درود شريف لولع الله عَزَّوجَلَ به په تاسو رحمت را ليري. (ابن عدي)

د نمانځه تقریباً ٩٦ سُنّتونه

د تَكِيرِ تَحْرِيمَه سُنّتونه

(١) د تَكِيرِ تَحْرِيمَه د پاره لاسونه اوچتول (٢) د لاسونو گوتي په خپل عام حال (Normal) پرینبودل، يعني مه ئې بالکل یو خایه کوي او مه ئې په زور نیغوي (٣) د لاسو ورغوي او گوتي مخ په قبله کول (٤) د تکير [يعني الله أَكْبَر وئيلو] په وخت کين سر نه تیتول (٥) د تکير [يعني دَالْهُ أَكْبَر] شروع کولو نه مخکښ دواړه لاسونه غورونو ته پورته کول (٦) په تَكِيرِ قُنُوت او (٧) د اخترو په تَكِيراتو کښ هم دا سُنّتونه دي. (دُرُّ مُختار، رَذْالْمُحْتَاج، ص. ٢٠٨) (٨) د امام په اوچت آواز کښ الله أَكْبَر (٩) سَيِّدُ الْلَّهِ لِمَنْ حَمَدَه او (١٠) سلام وئيل (د حاجت نه زيات آواز اوچتول مکروه دي). (رَذْالْمُحْتَاج، ص. ٢٠٨) (١١) د تَكِير نه پس فوراً لاسونه تړل سُنّت دي (خیني خلق د تَكِير اویلي نه پس لاسونه زورند کړي یا خنګلې شا طرف ته زنګولونه پس لاسونه تړي د هغوي د فعل د سُنّتو خلاف دي). (دُرُّ مُختار، رَذْالْمُحْتَاج، ص. ٢٢٩)

د قِيام سُنّتونه

(١٢) نارینه د د نامه نه لاندي د بني لاس ورغوي د ګڅ لاس د مړوند په جور باندي او کچه گوته او غته گوته د مړوند په یو اړخ او په بل اړخ او باق گوتي د لاس د مړوند په شا ګبردي. (غُنِيَّةُ الْسَّتِيمِ ص. ٢٩٤)

فرمان مُصطفیٰ ﷺ: چاچه په ما یو خل درود شریف اولوستو الله عَزَّوجَلَّ به په هغه لس رحمتونه نازل فرمائی. (مسلم)

(۱۳) مخکنن ثناء (۱۴) بیا تَعُودُ یعنی أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَنِ الرَّجِيمِ لوستل (۱۵) بیا تَسْمِیَه یعنی بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ لوستل (۱۶) دا درې واره د یو بل نه فوراً پس لوستل (۱۷) دا ټول په قلاره [یعنی پت] لوستل. (دُرْمُختَار، رَدُّ الْمُحْتَارِج، ص. ۲۱۰) (۱۸) امین لوستل (۱۹) دا هم په پت لوستل (۲۰) د تکبیر اولی نه فوراً پس ثناء لوستل. (ایضاً) (په نمانځه کنن تَعُودُ او تَسْمِیَه د قراءات تابع دي او مُقتدى لره قراءات نشته لهذا تَعُودُ او تَسْمِیَه هم د مُقتدى د پاره سُنَّت نه دي. خو که د کوم مُقتدى نه کوم یو رکعت تلې وي نو هغه د خپل باقی رکعت ادا کولو په وخت کنن دا دواړه اولولی. (الْهَدَايَةِ مَعَ فَتْحِ الْقَدِيرِج، ص. ۲۵۳) (۲۱) تَعُودُ صرف په اوَّل رکعت کنن دي او (۲۲) تَسْمِیَه د هر رکعت په شُروع کنن سُنَّت ده. (عَالِيَّكِيرِيِّج، ۱، ص. ۸۴)

د رُکُوع سُنَّتونه

(۲۳) د رُکُوع دپاره الله اکبر لوستل. (الْهَدَايَةِ مَعَ فَتْحِ الْقَدِيرِج، ۱، ص. ۲۵۷) (۲۴) په رُکوع کنن درې څله سُمْحَنَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ لوستل (۲۵) د نارینه دپاره زنګونه په لاسو کنن نیول او (۲۶) ګوټې بنې فراخه ساتل (۲۷) په رُکوع کنن بشپې نیغې ساتل (خیني خلق شپې د کمان په شان کږې کړي دا مکروه دي). (عَالِيَّكِيرِيِّج، ۱، ص. ۷۴) (۲۸) په رُکُوع کنن ملا بالکل سیده خوره پکار ده تر دي چه که د او بوا پیاله ئې په ملا کینبودې شي چه

فرمان مُصطفیٰ ﷺ : چا چه په ما باندي د جمیع په ورخ ۲۰۰ خلله دُرود شريف اولوستل د هغه د دوو سوو کالو ګنناهونه به مُعاَف شي. (کتبُ العَتَال)

اودريبي [يعني نه اوري]. (مراقب الفلاح مع حاشية الخطاطوى ص ۲۶۶) په رُکوع کښ چه سر بسکته پورته نه وي، چه د ملا په سمي کښ وي. "سرکار مدینه ﷺ فرمائي: د هغه نمونع ناکافي دي (يعني كامل نه دي) خوک چه په رُکوع او سُجود کښ ملا نه سیده کوي". (السُّنْنُ الْكُبْرَى ج ۲، ص ۱۲۶، دارالكتاب العلويه بيروت) سرکار مدینه ﷺ فرمائي: "رُکوع او سُجود پوره کوي ځکه چه قسم په ځدائے عَرَجَل! زه تاسو خپل شا ته وينم". (مُسْلِمٌ شريف ج ۱، ص ۱۸۰) بهتره داده چه د الله آکبَر په لوستو لوستو کښ رُکوع کښ لارشی يعني چه کله د رُکوع د پاره بسکته کيدل شروع کړي [نو الله آکبَر د شروع کړي] او په ختم رُکوع [يعني چه رُکوع کښ پوره بسکته شي نو] تَكْيِير د ختم کړي. (عالمگيري ج ۱، ص ۶۹) د دي مَسافَت [يعني فاصلې] پوره کولو د پاره د الله لام او ګد لولى د آکبَر ب وغیره یو حرف د هم نه او ګدوی. (بهاړ شريعت جمهه ۳، ص ۷۲، مدینه المُرْشِدِ بَرِيلِي شريف) که الله يا اکبَر يا اکبار ئې اولوستو نو نمونع به فاسِد [يعني مات] شي. (دُرُّ مُختار، رَدُّ الْمُحتَار ج ۱، ص ۲۳۲)

د قَوْمَه سُنْتُونَه

(۳۱) د رُکوع نه چه کله پاخئ نو لاسونه زورند کړي (۳۲) د رُکوع نه په پورته کيدو کښ د امام د پاره سِمَعَ الله لِمَنْ حَمِدَه لوستل. (۳۳) د مُقتدى د پاره اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ لوستل (۳۴) د مُنْقَرِد

فرمان مُصطفی ﷺ: چا چه په ما باندي یو خل دُرُود شريف او لوستو الله عَزَّوجَلَ به په هغه باندي لس رحمتونه را لپري او د هغه په اعمال نامه کين به لس نیکي ليکي. (تربیتی)

(يعني یواحی نمونځ کولو والا د پاره) دواړه لوستل سُنت دی د **رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ** لوستلو سره هم سُنت ادا کېږي خود **رَبَّنَا** نه پس **وَ** لوستل بهتر دی **اللَّهُمَّ** ورسه لوستل د هغې نه بهتر، او دواړه لوستل نور هم زیات بهتر دی. يعني **اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ لَوْلَى**. (غُنیمة المستبل ص ٣١٠) (٣٥)
 منفرد (يعني یواحی نمونځ کولو والا) د **سَمِيعَ اللَّهِ لِمَنْ حَمِدَهُ** په وئيلو کښ د رُکوٽ نه پورته شی چه کله نیغ او درېږي نو بیا د **اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ لَوْلَى**. (عالیکېږي ج ١، ص ٧٤)

د سَجْدَةِ سُنْتَوْنَه

(٣٦) په سَجْدَةِ کښ د تلو د پاره او (٣٧) د سَجْدَةِ نه د پا خيدو د پاره الله اکبر لوستل. (الهداية مع فتح القدير ج ١، ص ٢٦١) (٣٨) په سَجْدَةِ کښ کم نه کم دری خل **سُبْحَنَ رَبِّيَ الْأَعْلَى** لوستل (ایضاً) (٣٩) په سَجْدَةِ کښ د لاسو تلي په زمکه اینښو دل. (٤٠) د لاسو گوټې د یو بل سره لکیدلي مخ په قبله اینښو دل (٤١) په سَجْدَةِ کښ تللو کښ په زمکه مخکښ زنګونان بیا (٤٢) لاسونه بیا (٤٣) پوزه، بیا (٤٤) تندی اینښو دل (٤٥) د سَجْدَةِ نه په پا خيدو کښ د دې برخلاف کول يعني (٤٦) مخکښ تندی، بیا (٤٧) پوزه، بیا (٤٨) لاسونه، بیا (٤٩) زنګونان پورته کول (٥٠) د نارینه د پاره په سَجْدَةِ کښ سُنتَ

فرمَان مُصطفَى ﷺ: په ما باندي په کثرت سره دُرود شریف لولیع بیشکه ستابسو په ما باندي درود شریف لوستل ستاسو د کناهونو د پاره جختنیه ده. (جامع الصَّغِيْرِينَ)

دا دي چه متې د ډډونه او (۵۱) ورنونه د خیتی نه جُدا وي. (الْهِدَايَةُ)
 مع فتح القديرج ۱، ص ۲۶۶ (۵۲) متې په زمکه مه خوروئ خو چه کله په صف کښ ئې نو متې د ډډونه جُدا مه ساتیع. (رِدَالْجُنُخَارَجِ ۲، ص ۲۵۷)
 (۵۳) په سَجَدَه کښ د دواړو نېپو د لسو وارو ګوتو خیتی [يعني کومې چې چه په ولاره کښ په زمکه لبری هغه] داسې په زمکه لکوئ چه لس واره ګوتي مخ په قبله وي. (الْهِدَايَةُ مع فتح القديرج ۱، ص ۲۶۷)

د جَلْسِي سُنْتَونَه

(۵۴) د دواړو سَجَدَو په مینځ کښ کښیناستو ته جلسه وائي (۵۵) په جلسه کښ بنسی پنجه [يعني پنجه] او درول او ګڅه بنسی پنجه [يعني پنجه] خورول او په هغې کښیناستل (۵۶) د بنسی پنې ګوتي مخ په قبله کول (۵۷) دواړه لاسونه په ورنونو اینبودل. (تبیین الحقائقِ ج ۱، ص ۱۱۱)

د دویم رکعت د پاره د پاخیدلو سُنْتَونَه

(۵۸) چه دواړه سَجَدَي او کړي نو د دویم رَكْعَت د پاره د پنځو په زور [اودریدل] (۵۹) او د او دریدو په وخت کښ په زنګنوونو لاس اینبودل سُنَّت دی. خود کمزوری په وجه یا په بنسیو کښ د تکلیف وغیره مجبوری په وجه په زمکه د لاس اینبودو په زور او دریدو کښ باک نشته. (رِدَالْجُنُخَارَجِ ۲، ص ۲۶۲)

فرمان مُصطفیٰ ﷺ: په ما باندې د ڈرود شریف کثرت کوي بیشکه دا ستاسو د پاره پاکي ده. (آيو یعنی)

د قعدې سُنتونه

(٦٠) د نارينه دپاره د دويم رکعت نه په فارغ کيدو ګخه نپه [يعني پنجه] خورول (٦١) په کښیناستلو کښ دواړه سُرین په هغې د پاسه کېښو دل او (٦٢) بنې نپه [يعني پنجه] ولاړه ساتل (٦٣) د بنې نپې ګوتې مخ په قبله کول. (الهداية مع فتح القدير ج. ١، ص ٧٥) (٦٤) بنې لاس په بنې ورون او (٦٥) ګخ لاس په ګخ ورون اينښو دل (٦٦) ګوتې په خپل عام حالت يعني (NORMAL) پرېښو دل چه نه زیاتې فراخه وي او نه بالکل د یوې بلې سره جوختې وي. (ایضاً) (٦٧) د ګوتو سرونه د زنګنونو خوا سره اينښو دل، زنګنونه نیول نه دی پکار. (در مختار معه ردد) (٦٨) په آلتَّحِيَّاتِ کښ د شهادت په وخت کښ اشاره کول: د دې طریقہ دا د چه کچې ګوته او مینځنې ګوته بندې کړئ [يعني د ورغوی سره ئې اولګوئ] او د بنې لاس د مینځنې ګوتې او د غتې ګوتې حلقه [يعني کړئ] جوره کړئ [يعني د دواړو سرونه د یوې بلې سره اولګوئ] او د (أشهَدُ أَنْ نَهْ فُورًاً پس) د لفظ "لا" وئيلو سره د شهادت ګوته او چته کړئ خوا دخوا ئې مه خوزوئ او په لفظ "إِلَّا" باندې ئې بسکته کړئ او فوراً ټولې ګوتې صحیح خورې کړئ. (رذالْمُحْتَار ج. ٢، ص ٢٦٦) (٦٩) په دويمه قعده کښ هم داسې کښینې خنګه چه په وړومبئ کښ ناست وي او تشهُد هم اولولیه (٧٠) د

فرمان مُصطفیٰ ﷺ: چاچه په ما باندې لس خله ڈرود پاک او لوستل الله عَزَّوجَلَّ به په هغه سل رحمتونه نازل کپري. (ظبراني)

تَشَهُّدْ نه پس درود شریف هم اولولی. (الْهِدَايَةِ مَعَ فَتْحِ الْقَبِيرَجِ، ص ٢٧٤) درود
ابراهیم لوستل افضل دی. (بَهَارُ شَرِيعَتِ حِصْنَهِ ٣٥ ص ٨٥) (٧١) د نفلو او د سُنْتَ
غیر مُؤَكَّدَه په قَعْدَهُ أُولَى کېن هم د تَشَهُّدْ نه پس درود شریف لوستل
سُنْتَ دی. (رِذْلُ الْمُخْتَارِجِ، ص ٢٨٢) غُنِيَّةُ السَّنَنِ ص ٣٢٢ (٧٢) د درود نه پس دُعا
لوستل [سُنْتَ دی]. (الرِّدْلُ الْمُخْتَارُ مَعَهُ رِذْلُ الْمُخْتَارِجِ، ص ٢٨٣)

د سلام گرخولو سُنْتَونه

(٧٣) د دی الفاظو سره دوھ خله سلام گرخول: **السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللهِ**
 (٧٤) اول بنسی طرف ته (٧٥) بیا کڅ طرف ته مخ گرخول (٧٦) د امام
د پاره دواړه خله سلام په اوچت آواز لوستل سُنْتَ دی خو دویم د د
وړومبی په نسبت په کم آواز کېن لوی. (عَلَيْكِيرِي ج ١ ص ٧٦) (٧٧) په
وړومبی خل سلام کېن د ”سلام“ لوستو سره فوراً امام د نمانځه نه
بهر شو اکړ که ”عَلَيْكُمْ“ ئې نه وی لوستلې دغه وخت که خوک په
جمعه کېن شریک شو نو اقتدا ئې صحیح نه شوه خو که د سلام نه پس
امام سَجَدَه سَهْو اوکړه په شرط د دی چه په هغه سَجَدَه سَهْو واجب وی
نو اقتدا صحیح شو. (رِذْلُ الْمُخْتَارِجِ، ص ٣٥٢) (٧٨) امام د د بنسی طرف د
سلام په خطاب کېن د هغه مُقتَدِيَانو نیت اوکړی کوم چه بنسی طرف
ته دی او د کڅ طرف په سلام کېن د د کڅ طرف والا نیت کوي خو

فرمان مصطفیٰ ﷺ: د جمیعی په شپه او د ځمی په ورځ په ما باندې د دُرُود کثرت کوي، خوک چه داسي کوي د قیامت په ورځ به زه د هغه شفاقت کونکي او ګواه جوږید. (شُعُبُ الایمان)

د زنانه نیټ د نه کوي اکرکه په جمیعه کښ شریکه وي او په دواړو سلامو کښ د د کِراماً کاتِبین او د هغه فربنټو نیټ کوي کومې چه الله عَزَّوَجَلَ د حفاظت د پاره مُقرّرې کړی دی او په نیټ کښ د خه شمیر نه مُعین کوي. (دُرِّ مُختار ج. ۱، ص ۳۵۴) مُقتدى د هم د هر طرف په سلام کښ د هغه طرف د مُقتديانو او د هغه فربنټو نیټ کوي او چه کوم طرف ته امام وي د هغه طرف په سلام کښ د د امام نیټ هم کوي او که امام د هغه محادی (یعنی بالکل د مخې په سمي کښ) وي نو په دواړو سلامو کښ د د امام نیټ هم کوي او مُنَفَّرِد د صرف د هغه فربنټو نیټ کوي. (دُرِّ مُختار ج. ۱، ص ۳۵۶) د مُقتدى تمام انتقالات (یعنی رُکُوع سُجُود وغیره) د امام سره کول.

د سلام ګرځولو نه پس سُنْتُونه

(۸۱) د سلام نه پس د امام د پاره سُنْت دا دی چه بنسی یا ګڅ طرف ته د مخ کړی، بنسی طرف افضل [یعنی غوره] دې او د مُقتديانو طرف ته هم مخ کولې شي هله چه د آخری صافه پوري هیڅ خوک هم هغه ته مخاځخ نمونځ نه کوي. (غُنِيَّةُ الْمُسْتَمِلِ ص ۳۳۰) (۸۲) مُنَفَّرِد [یعنی یواځی نمونځ کولو والا] که بل طرف ته د مخ اړولو نه بغیر هم هغلته [مخ په قبله] دُعا او کړی نو جائز دی. (عَلَيْكِ يَرِيْجَ ص ۷۷)

فرمای مُصطفیٰ ﷺ: خوک چه په ما باندی یو خل دُرُود اولوی الله عَزَّوجَلَ د هغه د پاره یو قیراط اجر لیکي او قیراط د اُحد د غَرْ هُمْه دې. (عبداللَّٰزَّاق)

د سُنْتِ بَعْدِيهِ سُنْتَونَه

(٨٣) د کومو فرضونه پس چه سُنْتَونَه وي په هغې کښ د فرضو
نه پس کلام [يعني خبرې] کول نه دی پکار اگر چه سُنْتَونَه به اوشی
خو ثواب به کم شي او په سُنْتَو کښ تاخیر [يعني ناوخته] کول هُم
مکروه دی هم دغه رنگ د غټو غټو اورادو او وظائفو هم اجازت نشه.
(غُنِيَّةُ الْمُسْتَمِلِي ص ٣٣١، رَدُّ الْمُنْتَارِ ج ٢، ص ٣٠٠) (د فرضونه پس) د سُنْتَو نه مخکښ
په مختصره دُعا قناعت پکار دې گني د سُنْتَو ثواب به کم شي. (بَهَارِ
شَرِيكَتِ حَصْنَه ٣، ص ٨١، مدِينَةُ الْبُرْشِيدِ بِرْيَلِي شَرِيفِ)
(٨٥) د سُنْتَو او فرض په مینځ
کښ کلام [يعني خبرې] کولو باندې اَصَح (يعني زياته صحيح) هم دا ده
چه سُنْتَ پرې نه باطِله کيرې البته ثواب پرې کمېږي. هم دا حُكْم
د هر هغه کار دې کوم چه مُنافِع تحریمه دې. (تَبَوِيرُ الْأَبْصَارِ مَعَهُ رَدُّ الْمُنْتَارِ ج ٢،
ص ٥٥٨) سُنْت په هم هغه خَائِي کښ مه کوي بلکه ګڅ يابني
طرف ته، يا مخکښ وروستو شئ يا کور ته لاړ شئ هلته ئې اداکړي.
(عالیکېږي ج ١، ص ٧٧) (د سُنْتَو ادا کولو د پاره کور ته تللو کښ چه کوم فصل
(يعني فاصله) وي په هغې کښ باک نشه. د خَائِي بدلو لو يا کور ته د تللو د
پاره د نمونځ ګواره په مخه تیریدل يا د هغه طرف ته خپل مخ کول کناه د که د
وتلو خَائِي نه وي نو هم هلته سُنْت اداکړي).

فرمان مُصطفیٰ ﷺ: کله چه تاسو په رسولانو دُرُود لولئ نو په ما باندي ئي هم لولئ؛ پيشکه زد ټولو جهانوند رب رسول يم. (جمع الجوامع)

د سُنّتو یوه آهمه مَسَّئَلَه

کوم اسلامی ورونړه چه سُنّت قبليه [يعني د فرضونه مخکښي سُنّت] يا سُنّت بعديه [يعني د فرضونه وروستي سُنّت] ادا کړي او بيا په تلو راتلو او خبرو اترو کښ مصروف شي هغه د دَاعِلَ حضرت امام اهلي سُنّت، مُحَمَّد دِين و مِلَّت مولانا شاه امام احمد رضا خان رحمه اللہ علیہ د دې فَتَوْیِ مُبَارکَه نه دریں عِبرَت حاصل کړي چنانچه د یوې استیفتاء په جواب کښ ارشاد فرمائی، ”په سُنّت قبليه کښ اولی [يعني بهتر] وخت اول وخت دې په شرط د دې چه د فرضو او سُنّتو په مینځ کښ خه خبرې یا خه د نمانځه مُنافِي فِعْل او نکړي، او په سُنّت بعديه کښ مُسْتَحَب د فرضو سره اتصال [يعني فوراً پس کول] دی. خو که کور ته لار شی او ادا ئې کړي نو په فصل (يعني فاصله) کښ باک نشته، خود آجنبی [يعني غیر مُتَعَلِّقَه] افعالو په وجه فاصله نه ده پکار. دا فصل (يعني فاصله) د سُنّت قبليه او بعديه د دواړو ثواب ساقِط کوي او دا د طریقَه مَسْنُونَه نه خارِج کوي.“

(فتاویٰ رضویه مُخَرَّجَه ج. ۵، ص ۱۳۹ رضا فاؤنڈیشن مرکز الاولیاء لاہور)

تير بیان کړي شوو ۸۶ سُنّتونو کښ ڇمناً د اسلامي خويندو د
پاره هم سُنّتونه شته دې

د هغويي د پاره د ”عائشه صدیقه“ د لسو حُروفو په نسبت ۱۰ سُنّتونه

فرمان مُصطفیٰ ﷺ: چاچه په ما باندي لس خله دُرود پاک اولوستل الله عَزَّوجَلَّ به په هغه سل رحمتونه نازل کپي. (کېږاني)

- (۱) د اسلامی خويندو د پاره په تکبیر تحریمه او تکبیر چنوت کښن سُنت دا دي چه د اوکو پوري لاسونه پورته کوي. (الہدایۃ معہ فتح القدیر ج ۱، ص ۲۳۶)
- (۲) په قیام کښن د زنانه او خُنثی (یعنی هیجرا) د گخ لاس تلې په سینه باندي گردی او د هغې په شا د دبني لاس تلې گردی (غُنیۃُ المستمل ص ۲۹۴)
- (۳) د اسلامی خور د پاره په زنگونو لاس اینبودل او گوټې جُدا جُدا نه کول سُنت دی. (الہدایۃ معہ فتح القدیر ج ۱، ص ۵۸) (۴) په رُکوع کښن د لبری بستکته کېږي یعنی صرف دومره چه لاسونه زنگونو ته اور سیبری، ملا د نه سیده کوي او په زنگونو د زور نه کوي صرف لاس د پري گردی او د لاسونو گوټې د دیوپی بلې سره لکیدلي ساتي او بنپې د تیتې [یعنی کېږي] ساتي، د نارینه په شان د ئې پوره نه نیغوي. (علیکبیری ج ۱، ص ۷۴) (۵) په سَجَدَه کښن د خپل بدن راتبولي یعنی متې د دبو سره (۶) خیته د د ورنونو سره (۷) ورنونه د پنډو سره او (۸) پنډئ د زمکې سره لکوي (۹) د دویم رکعت د سَجَدَو نه چه فارغه شی نو دواړه بنپې د بنې طرف ته او باسي او (۱۰) په گخ سُرین [یعنی په گخه پده] د کښیفی (حواله)

د ”یا۝ر حُمَّةُ الْعَلَمِیْنَ“ د ۱۴ حُرُوفو په نِسبت د نمانځه ۱۴ مُسْتَحَبّات

- (۱) د نِیَتِ الفاظ په ژبه وئيل. (تَنْوِیِّ الْاَبْصَارِ مَعَهُ رَذْلُ الْحُتَّارِ ج ۲، ص ۱۱۳) هله چه په زړه کښن ئې نِیَتِ حاضر وی کې نمونځ به نه کېږي (۲) په قیام

فرمان مُصطفیٰ ﷺ: په ما باندي په دُرود لوستو خپل مجلسونه بنگی کړئ ځکه چه ستاو دُرود لوستل به د قیامت په ورځ ستاسود پاره نُور وي. (فِرَدُوسُ الْأَخْيَار)

کښ د دواړو پنجو په مینځ کښ د خلورو ګوټو فاصله کیدل.
 (عالیکیږي ج ۱، ص ۷۳) (۳) د قیام په حالت کښ د سَجْدَةِ حَائِةِ ته (۴) په رُکُوع کښ د دواړو نېپو پاس طرف ته (۵) په سَجْدَةِ کښ پوزې ته،
 (۶) په ټَعَدَّه کښ خپلې غیرې ته، (۷) په وِرَوْمَبِي سلام کښ بنې اوګې ته او، (۸) په دویم سلام کښ ګڅې اوګې ته کتل. (تَنْوِيرُ الْأَبْصَار
 معهَذُ الْمُخْتَارِج، ۲، ص ۲۱۴) (۹) د مُنَفَّرِد د پاره په رُکُوع او سِجْدَةِ کښ د درې ځله نه زیات (خو طاق مَثَلًا پِينْخَه، وَوَهْ، نهه ځله) تسبیح لوستل.
 (رَذْلُ الْمُخْتَارِج، ۲، ص ۲۴۲) (۱۰) په ”حِلَيَه“ وغیره کښ د حضرت سیدُنَا عبدُ اللَّهِ بْنُ مُبَارِكَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ وغیره نه [منقول] دی چه د امام د پاره تَسْبِيْحَاتِ پِينْخَه ځله لوستل مُسْتَحَب دی. (۱۱) که چا له ټُوخې ورشي نو د هغه د پاره مُسْتَحَب دی چه تر خو کیدې شي نه د ټُوخېږي. (مراقب الفلاح مع حاشية الطحاوی ص ۲۷۷) (۱۲) که هَوَّکِي درشی نو ځله بنده ساتئ او که نه حِصارِبِری نو شونډې په غابنونو کښ زور کوي، که داسې هم نه او درېږي نو په قیام کښ د بنې لاس په شا او د قیام نه علاوه د کچ لاس په شا ځله پټوئ. د هَوَّکِي او درولو بهترینه طریقه دا ده چه په زړه کښ خیال اوکړي چه سرکارِ مَدِينَةِ حَلَّى اللَّهِ تَعَالَى او نورو انبیاء عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ته به هَوَّکِي کله هُم نه ورتلو.
 اِنْ شَاءَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ فوراً به او درېږي.

فرمان مصطفی ﷺ: د جمعی به شې او د جمعی په ورڅ په ما باندې د ډرود کثرت کوي، خوک چه داسې کوي د قیامت په ورڅ به زه د هغه شفاعت کونونکي او ګواه جو پرم (شعب الانیان)

(ملکاًضاً، دُمُختار، رَدُّ الْحُجَّاجِ ۚ ۲۵ ص) (۱۳) چه کله مُكَبِّرَ حَمَّى عَلَى الْفَلَاحِ اولوی نو

د امام او مقتديانو د تولو او دريدل. (علیکمکبیری ۱، ص ۵۷ مکتبه حکاییه) (۱۴)

سَجَدَهُ پَهْ بَنْكَارَهْ زَمَكَهْ كَوْلْ [يعني چه خه کپره وغيره پري خوره نه وي].
(مواقِ الفلاح مع حاشية الطحطاوي ص ۳۷۱)

د حضرت سیدنا عمر بن عبد العزیز ۷۴۴ هـ عَمَل

حُجَّةُ الْإِسْلَام حضرت سیدنا امام محمد غزالی ۷۴۴ هـ عَلَيْهِ نقل فرمائی: ”حضرت سیدنا عمر بن عبد العزیز ۷۴۴ هـ عَلَيْهِ به همیشه په [بنکاره] زمکه سَجَدَهُ کوله یعنی د سَجَدَی په ځائی به ئی مُصلی وغیره نه خوروله.“ (لَحْيَاءُ الْعُلُومِ ۱ ص ۲۰۴)

په خاورو خړ شوي تندی فضیلت

د حضرت سیدنا وائیله ین آسقَع ۷۴۴ هـ عَلَيْهِ نه روایت دې چه د حُضُورِ اکرم ﷺ فرمان مبارک دې: ”په تاسو کښ چه کوم یو کس تر خوپوري د نمانځه نه فارغ شوې نه وي خپل تندی د نه پاکوي ځکه چه تر خو د هغه په تندی د نمانځه د سَجَدَی نښه وي فربنستي د هغه د پاره د بخښنې دُعا کوي.

(مَجْمُعُ الرَّوَايَاتِ ۲ ص ۳۱۱ حدیث ۲۷۶۱ دار الفکر بیروت)

خورو خورو اسلامي ورونو! د نمانځه په دوران کښ د تندی نه خاوره لري کول بهتر نه دي او مَعَاذُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ دَتَّكَبْر په وجه لري کول ګناه ده. که خوک د نمانځه نه پس مَعَاذُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ په دي وجه د تندی

فرمای مصطفیٰ ﷺ: د جمعی په شپه او د جمعی په ورخ په ما باندې په کثرت سره درود لوی ځکه چه ستاسو درود ما ته وړاندې کولی کېږي. (کلبراني)

نه خاوره نه لري کوي چه خلق ئې نمونځ ګزاره او ګنري نو دا ریاکاری ده او په دې کښ د جههّم حقداری ده که چا ته د ریاکاری خوف وي نو هغه ته پکار دی چه د نمانځه نه پس د تندی نه خاوره صفا کوي.

”روونه د نمانځه مُفِسِدات زده کول فرض دي“

د ۲۹ هُرُوفو په نسبت د نمانځه ماتولو ۲۹ خبرې

- (۱) خبره کول. (دُرْ مُختار، رِدُّ الْمُحْتَار، ۲، ص. ۴۴۵) (۲) چا ته سلام کول (۳) د سلام جواب ورکول. (مراقب الفلاح مع حاشية الطحاوي ص ۳۲۲) (۴) د پرنجې جواب ورکول (که په نمانځه کښ پخپله پرنجې ورشی نو خاموشه د اوسي) که **الْحَمْدُ لِلَّهِ** ئې اووئيلو نو هیڅ باک نشته او که هغه وخت ئې **حَمْد** اونکړو نو چه فارغ شی بیا د ئې اولولی. (عالیکېږي ج ۱ ص ۹۸) (۵) په خوشخبرې او ريدو جواباً **الْحَمْدُ لِلَّهِ عَزَّ وَجَلَّ** لوستل. (عالیکېږي ج ۱ ص ۹۹)
- (۶) بد خبر (یا د چا د مرګ خبر) او ريدو باندې **إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَجُعُونَ** وئيل. (ایضاً) (۷) د اذان جواب ورکول. (عالیکېږي ج ۱ ص ۱۰۰) (۸) د الله عزَّ وَجَلَّ نوم او ريدو باندې جواباً ”**بِحَلَّ لَجْلَانَه**“ لوستل. (غُنْيَةُ المستعمل ص ۴۲۰)
- (۹) د سرکارِ مدینه **صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** نوم مبارک او ريدو باندې جواباً دُرود شریف لوستل **مَثَلًا صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** لوستل. (عالیکېږي ج ۹۹) (که **بِحَلَّ لَجْلَانَه** یا **صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** ئې د جواب په نیت نه وو وئيل نو نمونځ مات نه شو)

فرمان مُصلطفی ﷺ: د ټیامت په ورخ به په خلقو کښ ما ته دیر نزدې هغه وي چا چه په دُنيا کښ په ما باندي زيات درود پاک لوستلي وي. (تدويني)

په نمانځه کښ ژرل

(۱۰) د درد یا مُصیبیت په وجه دا الفاظ ”آه“ ”اوه“ ”اُف“ ”تُف“ اووٽل یا په آواز سره ژریدلو کښ ځُرف پیدا شونو نمونځ فاسد [یعنی مات] شو. که په ژرا کښ څرګډ اوښکي او بهيدي آواز او ځُروف او نه وٽل نو باک نشيته. (علمگيري ج) که په نمانځه کښ د امام د لوستلو په آواز په ژرا شو او ”ارې“ ”نعم“ ”او“ ئې په ژبه جاري شو نو هیڅ باک نشيته ځکه چه دا د ځُشوع په وجه دی او که د امام د خوش إلحنائی [یعنی د بشکل آواز] په وجه ئې دا الفاظ اووئيل نو نمونځ مات شو. (دُرُّ مختار، رَدُّ الْمُحْتَارِج، ص ۲۵۶)

په نمانځه کښ ټوخيidel

(۱۱) د مریض د ژې نه بې اختياره آه! اوه اووٽل نمونځ مات نه شو هم دغسی په پرنجي، هوکي، ټوخي، ډرقي وغیره کښ چه خومره ځُروف مجبوراً اوخي هغه مُعاف دي. (دُرُّ مختارِ ج، ص ۳۱۶) په پُوکي کښ که آواز پیدا نه شی نو هغه د ساه په مِثُل دې او نمونځ پري نه فاسد کيږي خو قصدًا پُوکل مکروه دی او که دو هغه پیدا شی لکه ”اُف“ ”تُف“ نو نمونځ فاسد شو. (عنيه، ص ۲۷) په ارغشني [یعنی غاره تازه کولو] کښ چه کله دو هغه پیدا شی لکه آخ نو مُفسد دي. خو که عُذر یا صحيح مقصد وي مثلاً د طبیعت تقاضا

فرمان مُصطفیٰ ﷺ: د هغه کس پوزه د په خاورو خره شي چه د چا په مخکنی زما ذکراوشی او هغه په ما درود پاک او نه لولي. (ترجمه)

وی یا د آواز پاکولو دپاره وي یا امام له لُقمه [یعنی فتح] ورکول مقصد وي یا خوک په مخه تیربری د هغه د مُتَوَّجِه کولو دپاره وي، د دې وُجُوهاتو په وجه توخيدو [یا غاره تازه کولو] کښ هیڅ باک نشه. (دُرُّ مُختار، رُذُّ المختار ج ۲، ص ۴۵۵)

په نمانځه کښ په کتلو لوستل

(۱۴) د مُصحف شریف [یعنی د قرآن شریف د سُخی] نه، یا د خه کاغذ نه یا په محراب وغیره کښ لیکلې شوی قرآن شریف لوستل (خو که په یادو ئې وائی او په مُصحف شریف یا محراب وغیره باندې ئې ېصرف نظر وي نو باک نشه، که په کوم کاغذ وغیره آیات لیکلې شوی وي، هغې ته ئې اوکتل او پرې پوهه شو خو اوئې نه لوستو نو په دې کښ هم هیڅ باک نشه) (رُذُّ المختار ج ۲، ص ۶۴) (۱۵) اسلامی کتاب یا اسلامی مضمون ته د نمانځه په دوران کښ قصداً کتل او په هغې یراداتاً خان پوهه کول مکروه دي. (عالیکیری ج ۱ ص ۱۰۱) که دُنیاوی مضمون وي نو زیات کراهیت دې، لهذا په نمانځه کښ خان ته نزدې کتابونه یا د لیک والا پاکتې او د پلاستک خلتې، موبائل فون یا گینټه وغیره داسې ګردئ چه د هغې په لیکونو نظر نه پریوڅي یا هغه په رُومال وغیره پټوئ، او د نمانځه په دوران کښ په ستنو وغیره باندې لګیدلو استیکرو، اشتہارونو او فریمونو وغیره باندې د نظر اچولو نه هم خان ساتیع.

فرمان مُصطفیٰ ﷺ: کوم خلق چه د خپل مجلس نه د الله عَزَّوَجَلَّ د ذکر او په نېي
باندي د درود شريف لوستلونه بغير پا خيدل نو هغه د بدبورا د مُدار نه پا خيدل. (مُختَبَرُ الایمَان)

د عَمَلِ گَثِيرِ تعریف

(۱۶) عملِ کثیر نمونج فاسید کوي هله چه نه د نمانځه په اعمالو
کښ وي او نه د نمانځه د اصلاح د پاره وي. د کوم کار کونکي
چه د لري په کتلو کښ نه داسي بسکاري چه دا په نمانځه کښ نه
دي بلکه که غالِب گمان هم وي چه په نمانځه کښ نه دي نو بيا
هم عَمَلِ گَثِير دې. او که د لري نه کتلو والا په شک و شبه کښ وي
چه په نمانځه کښ دي او که نه دي نو عَمَلِ قَلِيل دې او نمونج به
نه فاسید کېږي. (الدر المُختار معه رَدُّ الْبُحْتَارِجِ. ص ۴۶۴)

د نمانځه په دوران کښ لیاس آغوستل

(۱۷) د نمانځه په دوران کښ گُرته يا پا جامه [يا پرتوګ] اغوستل يا
لنګ وهل. (رَدُّ الْبُحْتَارِجِ. ص ۴۶۵) (۱۸) د نمانځه په دوران کښ ستر بسکاره
کيدل او په هغه حالت کښ يو رُکن ادا کول يا د درې خله سُبْحَنَ الله
وئيلو په قدر وقفه تيريدل. (الدر المُختار معه رَدُّ الْبُحْتَارِجِ. ص ۴۶۷)

په نمانځه کښ خه تيرَول

(۱۹) بالکل معمولي شان خوراک خښناک، مَثَلًاً کونزله [يعني يو ډير وروکې
زړې] ئې په خُله کښ د میده کولونه بغير تير کړو. يا ئې خاڅکې
په خُله کښ پريوتو او تير ئې کړو. (غُنِيَّةُ الْمُسْتَمِلِيِّ ص ۴۱۸) (۲۰) که د نمانځه
شروع کولونه مخکښ ئې خه خیز په غاښونو کښ موجود ورو او هغه

فرمان مُصطفیٰ ﷺ: خوک چه په ما باندې په ورځ کښ پنځوں خلله درود پاک اولوی د قیامت په ورځ به زه د هغه سره مُصافحه کووم (یعنی لاس ملاووم). (ابن بشکوال)

ئې تیر کرو نو که هغه د چنې هُمره یا د هغې نه زیات وو نو نمونځ مات شو او که د چنې نه ڪم وو نو مکروه شو. (مراقب الفلاح مع حاشیة الطھطاوی

ص ۳۴۱) که د نمانځه نه مخکښن ئې خه خور خیز خورلې وو او بیا د هغې آجزا [یعنی ریزې] په خُله کښ پاتې نه وي، صرف د خُلپې په لاړو کښ ئې خه اثر پاتې شوې وي نو د هغې په تیرولو نمونځ نه فاسید کېږي. (خلاصة الفتاوی ج ۱، ص ۱۲۷) (۲۲) که په خُله کښ شَکرَه [گوره، چینی] وغیره وي او هغه وِیلی کېږي او حلق ته رسی نو نمونځ فاسید شو.

(۲۳) که غابنونه وِینی شي، او لاړې غالېې وي نو په تیرولو به نه فاسیدېږي کنې [یعنی که وینه غالې وي نو فاسید] به شي. (العکیری ج ۱، ص ۱۰۲) (د) غالېې علامت دا دې چه که په حلق کښ خوند محسوس شو نو فاسید شو، په نمانځه ماتیدو کښ د خوند اعتبار دې او د اود س په ماتیدو کښ د رنګ. لهذا! اود س هله ماتیرې چه کله لاړې سرې شي او که لاړې زیرې وي نو اود س باقی دې)

د نمانځه په دوران کښ د قبلي نه انحراف

(۲۴) بې عُذره سینه د کعبې شریفې د طرف نه ۴۵ درجې یا د دې نه زیاته اړول مُفسِد دی [یعنی نمونځ پرې ماتیرې]، که د عُذر په وجه وي نو مُفسِد نه شو. مَثَلًاً د حَدَث (یعنی د اود س د ماتیدو) گُمان ئې پیدا شو، چه خنګه ئې مخ وارپولو نو د گُمان غَلَطی ظاهره شو نو که د جُمات نه نه وي وتلې نو نمونځ فاسید نه شو. (الدر المختار معه رَدُّ المُحتار ج ۲، ص ۶۸)

فرمان مُصطفیٰ ﷺ: د ټیامت په ورڅ به په خلقو کښ ما ته ډیر یزدې هغه وي چا چه په دُنيا کښ په ما باندې زیات درود پاک لوستلي وي. (ترجمه)

په نمانځه کښ مار وَزْل

(۲۵) د مار، لرم وَزْل سره نمونځ نه ماتېږي هله چه نه درې قدمه تلل اوغوارې او نه د درې گوزارو حاجت راشی، ګني مات به شي. (غُنیمہ المستعمل ص ۴۲۳) مار لرم وَزْل هله مُباځ دی چه په مخه تیرېږي او د تکلیف رسیدو یَرَه وي، او که د تکلیف رسیدو اندیښنه نه وي نو وَزْل ئې مکروه دي. (الْعَلِيُّ بِيِّرِيِّ ج ۱، ص ۱۰۳) پرله پسی ئې درې وینښته اوویستل یا ئې درې سپړې مرې ګړې یا ئې یوه سپړه درې خله اووهله نمونځ مات شو او که پرله پسې نه وي نو نمونځ فاسد نه شو خو مکروه شو. (ایضاً)

په نمانځه کښ ګَرَول

(۲۶) په یو رُکُن کښ درې خله ګَرَول سره نمونځ فاسد کېږي یعنی داسې چه اوئې ګَرَول او لاس ئې لري ګړو بیا ئې او ګَرَول بیا ئې لاس لري ګړو، دا دوه خله شو، بیا ئې که دریم خل داسې او ګړو نو نمونځ مات شو. او که یو خل ئې لاس کیښودو او یو خو خله ئې حرَکت ورکړو نو دې ته یو خل ګَرَول وائی. (الْعَلِيُّ بِيِّرِيِّ ج ۱، ص ۱۰۴، غُنیمہ المستعمل ص ۴۲۳)

په اللہ اَكْبَرِ وئیلو کښ غلطياني

(۲۸) که په تکبیراتِ اِنْتِقالات کښ ئې د اللہ اَكْبَرِ الْفُ اُوْکَد کړو یعنی اللہ یا اَكْبَرِ ئې او لوستو یا د ”ب“ نه پس ئې الْفُ زیات کړو

فرمان مُصطفیٰ ﷺ: چا چه په ما باندې لس خله سحر او لس خله مانیماه دُرود پاک او لوستل د قیامت په ورځ به هغه ته زما شفاعت نصیب کېږي. (مجھځی الرؤاين)

يعني "اڳبار" ئې او لوستونو نمونځ فاسد [يعني مات] شو او که په تکبیر تحرییه کبن داسې او شونو نمونځ د سره شروع نه شو. (الدر المُختار معه رُد المُحتاج ج ۲، ص ۱۷۷)

اکثر مُکَبِّرین (يعني په جمیعه کبن د امام په تکبیراتو باندې د آواز رسولو د پاره په زوره تکبیر وئیونکي) دا غلطيانې زیاتې کوي او دغسې خپل او د نورو نمونځونه خرابوي. لهذا خوک چه د دي احکامو په بنه طریقه عِلم نه لري هغه لره مُکَبِّر جورېدل نه دي پکار. (۲۹) په قراءت يا د نمانځه په اذکارو کښ که داسې غلطي او شی چه په هغې معنی فاسد کېږي، په هغې نمونځ فاسد کېږي.

(الدر المُختار معه رُد المُحتاج ج ۲، ص ۴۷۳)

د نمانځه ۳۲ مَكْرُوهاتِ تَحْرِيِه

(۱) د گېږي، بدن يا لِباس سره لوېي کول. (عالیکَبِرِی ج ۱ ص ۱۰۴) (۲) جامي راتبولول. خنکه چه نن صبا ځیني خلق سَجَدَي ته د تللو په وخت کبن پاجامه [پرتوګ] وغیره د مخکنې يا وروستو طرف نه پورته رابنکاري. (غُنیۃُ المستمل ص ۳۳۷) که جامي د بدن سره او نخبلی نو په یو لاس راخلاصولو کبن باک نشته.

په اوګو خادر زورندول

(۳) سَدَل يعني کپره زورندول. مَثَلًا په سر يا اوګو باندې په داسې طریقه خادر اچول چه دواره سروونه ئې زورند وي خو که یو

فرمان مُصطفیٰ ﷺ: د چا په خوا کښ چه زما ڏکر او شو او هغه په ما ڏرود پاک او نه لو ستو هغه جفا او کړه. (عبدالرَّزَاق)

سر ئې [د یوی اوګی نه راتاو کړو او] په بله اوګه ئې واچولو او بل زورند وي نو باک نشته. (الدر المختار معه رذالمحتارج ۲، ص ۴۸۸) (۴) نن صبا ځینې خلق په یوه اوګه رومال داسې اچوی چه د هغې یو سر په خیته زورند وي او بل په شا باندې. داسې نمونځ کول مکروه تحریمی دی. (بهاير شريعت حصه ۲، ص ۱۶۵) (۵) په دواړو لیستونړو کښ که یو لیستونړې هم د مړوند د نیمې نه زیات ټول شوې وي نو نمونځ به مکروه تحریمی وي. (در مختار معه رذالمحتارج ۲، ص ۳۹۰)

د طبیعی حاجت زیات زور

(۶) د ورو بولو، غتمو بولو یا د هوا زیات زور محسوسیدل. که د نمونځ شروع کولو نه مخکښ زیات زور وي نو په وخت کښ د فراخې په صورت کښ نمونځ شروع کول گناه ده. خو که داسې وي چه د فارغیدو او اودس کولونه پس به د نمانځه وخت ختم شی نو نمونځ اوکړئ. او که د نمانځه په دوران کښ دا حالت پیدا شو نو که په وخت کښ گنجائیش وي نو نمونځ ماتول واجب دی که هم دغسی ئې اوکړو نو گناهکار به وي. (رذالمحتارج ۲، ص ۴۹۲)

په نمانځه کښ کانړی لري کول

(۷) د نمانځه په دوران کښ کانړی لري کول مکروه تحریمی دی. (غنيةُ المستمل ص ۳۲۸) حضرت سیدنا جابر رضي الله تعالى عنه فرمائی، ما د

فرمان مُصلقلي صلی اللہ علیہ و آلہ و سلّم: د چا په خوا کښ چه زما ڏکر او شو او هغه په ما ڏرو د پاک او نه لو ستو هغه په خلقو کښ دير زيات شوم دي. آل تر غیب و آل تر هیب

نمانځه په دوران کښ کانري ته د لاس لګولو مُتعالق په بارگاه رسالت کښ تپوس او کپو، ارشاد ئې او فرمائیلو: ”او که ته د دې [يعني د کانپي لري کولو] نه بچ شي نو د تورو ستر گو والا سلو او بسو نه بهتر دي.“ (صحیح ابن حبیب، ج ۲، ص ۹۲، حدیث ۸۹۷، المکتب الاسلامی بیروت) خو که د سُنّت مُطابِق سَجَدَه نه شي ادا کيدي نو یو خل د لري کولو اجازت دي او که د لري کولو نه بغیر واجب نه ادا کيږي نو بیا لري کول واجب دي اگر که د یو خل نه زيات حاجت پريوئي.

گوتو نه ټقونه ويستل

(۸) په نمانځه کښ د گوتو نه ټقونه ويستل. (الدر المختار معه رَدُّ الْمُحتَاجِ، ۲)

ص ۴۹۳) خاتمُ الْمَكْرِقَيْنَ حضرت علامه ابن عابدين شامي رحمه اللہ علیہ و آلہ و سلّم فرمائي: د ابن ماجه روایت دي چه سرکارِ مدینه صلی اللہ علیہ و آلہ و سلّم فرمائي: ”په نمانځه کښ خپلې گوتي مه ټقوئ.“ (سنن ابن ماجه ج ۱، ص ۵۱، حدیث ۹۶۵، دارالعرفة بیروت) د مجتبی په حواله ئی نقل کړي دي چه، د دواړو جهانو سردار، رحمتِ عالم صلی اللہ علیہ و آلہ و سلّم ”د نمانځه د انتظار په دوران کښ د گوتو نه ټقونه ويستلو نه منع فرمائی دي.“ په یو بل روایت کښ دي، ”د نمانځه د پاره د تللو په وخت کښ د گوتو نه ټقونه ويستلو نه ئې منع فرمائی دي.“ د دي احاديث مبارکه نه دا دري احکام ثابت شو (الف) د نمانځه کولو په وخت کښ او د نمانځه په توابع کښ يعني

فرمایان مُصطفیٰ ﷺ: خوک چه په ماد جُمُپی په ورڅ درود شریف لولی ژه به د
قیامت په ورڅ د هغه شفاعت کووم. (کتاب العثیا)

د نمانځه د پاره د تللو په وخت کښ، د نمانځه د انتظار په وخت
کښ د ګوتو نه ټقونه ویستل مَكْرُوْهَ تَحْرِيْمِي دی (ب) د نمانځه نه
علاوه (یعنی چه د نمانځه په توابع کښ هم نه وي) د حاجت نه بغیر د
ګوتو نه ټقونه ویستل مَكْرُوْهَ تَنْزِيْمِي دی (ج) د نمانځه نه علاوه د
څه حاجت په وجه مثلاً ګوتو ته آرام ورکولو د پاره د ګوتو نه ټقونه
ویستل مُبَاح (یعنی بغیر د خه کراحت نه) جائز دی (حواله) (۹) تَشْبِيْك
یعنی د یو لاس ګوټې د بل لاس په ګوتو کښ ورکول. (غُنْيَةُ السَّيْنِي ص ۳۳۸)
سرکارِ مدینه ﷺ فرمائی دی: ”خوک چه د جُمَات (دللو)
په اراده اُوخي نو تَشْبِيْك یعنی د یو لاس ګوټې د بل لاس په ګوتو
کښ نه ورکوي بیشکه هغه په (حُکْم د) نمانځه کښ دې. (مُسْنَدِ امَام
احمد بن حنبل، ج. ۶، ص. ۳۲۰، حدیث ۱۸۱۲۶) د نمانځه د پاره د تللو په وخت کښ
او د نمانځه په انتظار کښ هم دا دواړه څیزونه مَكْرُوْهَ تَحْرِيْمِي دی.
(مراقب الفلاح معه حأشیة الطھطاوی ص ۳۲۶)

په ملا لاسونه اینبودل

(۱۰) په ملا لاسونه اینبودل. (ایضاً ص ۳۴۷) د نمانځه نه علاوه هم (بغیر د
عذر نه) په ملا باندې (یعنی د دواړو چېو په مینځ باندې) لاسونه اینبودل نه
دی پکار. (الدر المختار معه زد المختار ج. ۲، ص ۹۴) دالله عَزَّوجَلَ مَحَبُوبُ ﷺ د
فرمائی: ”په ملا باندې لاسونه اینبودل د دوزخیانو راحت [یعنی آرام]

فرمان مُصطفی ﷺ: چاچه په ما باندي په لس خله ڈرويد پاک او لوستل الله عَزَّوجَلَّ به په هغه سل رحمتونه نازل کړي. (کېږاني)

دې. ”السُّنَّةُ الْكُبْرَىٰ ج ۲ ص ۳۵۶۶“ یعنی دا د یهودیانو طریقه ده او هغه دوزخیان دی ګنې د دوزخیانو د پاره په دوزخ کښ خه راحت دې!
 (حاشیه بهار شریعت حصه ۳، ص ۱۱۵ مکتبه اسلامیه لاہور)

د آسمان طرف ته کتل

(۱۱) د آسمان طرف ته نظر پورته کول. (آلیحر الرائق ج ۲، ص ۳۸) دالله عَزَّوجَلَّ
 مَحْبُوب ﷺ فرمائی: خه حال دې د هغه خلقو خوک چه په نمانځه کښ آسمان طرف ته سترګې او چتوي د دې نه د قلار شي یا به د هغوي سترګې او ویستلي شي. (صحیح البخاری ج ۲، ص ۱۰۳) (۱۲) اخوا دیخوا مخ اړولو سره کتل، که پوره مخ واروی او که لږ. د مخ اړولو نه بغیر صرف د سترګو په اړولو راړولو بې ضرورته اخوا دیخوا کتل مَكْرُوْهَ تَنْزِيْهِي دې او ډير ڪم کله که د خه صحیح غرض د پاره وي نو خه باک نشته. (بهار شریعت حصه ۳، ص ۱۹۴) د مدینې تاجدار ﷺ خاص رحمت فرمائی: ”کوم بنده چه په نمانځه کښ دې د الله عَزَّوجَلَّ خاص رحمت د هغه طرف ته مُتَوَّجِه اوسي تر خو چه اخوا دیخوا او نه ګوري، چه کله هغه خپل مخ وارلود هغه رحمت هم واوري.“ (ابو داود ج ۱، ص ۳۳۴). (۱۳) د نارینه په سَجَدَه کښ مړوندونه حديث ۹۰۹، دار حیاء التراش، الْعَرَبِيِّ بِيْرُوْت (الدر المختار معه رَدُّ المحتار ج ۲، ص ۴۹۶)

خورول [یعنی په زمکه لګکول].

فرمای مُصطفیٰ ﷺ: چا چه په کتاب کښ په ما باندې درود پاک اولیکلو ترڅو پوري چه زمانوم په هېټي کښ وي فربنټي به د هغه دپاره بخښنه غواړي. (کټراني)

نمونځ کونکي ته کتل

(۱۴) د چا مخ ته مخامخ نمونځ کول. بل کس لره هم د نمونځ کونکي طرف ته [يعني د هغه مخ ته مخامخ] مخ کول ناجائزه او ګناه ده که چا د مخکښ نه مخ کړي وي او بیا خوک د هغه د مخ طرف ته مخه کړي او نمونځ شروع کړي نو نمونځ شروع کولو والا ګناهکار شو او په هغه نمونځ کونکي ګراهت راغلو، ګني د مخ کونکي په سر ګناه او ګراهت دي. (الدرالْبُخْتَارُ مَعَهُ رُدُّ الْبُخْتَارِ ج ۲، ص ۴۹۶) کوم خلق چه د جماعي د سلام د ګرځیدونه پس سمدست خپلې شا ته بالکل په سمي نمونځ کولو والو طرف ته مخ کړي او هغوي ته ګوري يا شا ته د تللو دپاره هغه ته مخ کړي او درېږي چه دا سلام او ګرځوي نوزه به اوحشم، يا نمونځ کونکي ته [مخ کړي] بالکل مخامخ په ولاړه يا په ناسته اعلان کوي، درس ورکوي، بيان کوي دا تول ډ توبه او کړي (۱۵) په نمانځه کښ پوزه او خُله پتول. (العَلِيُّكِيرِي ج ۱ ص ۱۰۶) (۱۶) پې ضرورته ارغشې (يعني بلغم وغيره خارج) کول [يعني په مرئ کښ را ولاپول]. (غُنیه المستملی ص ۳۳۹) (۱۷) قصدًا هَوَكِي کول. (مراقب الفلاح مع حاشية الطَّحَاطَوِي ص ۳۵۴) که پنځلې راشي نو باک نشته خو حصارول ئې مُستَحَب دی) د الله عَزَّوَجَلَّ محبوب ﷺ فرمائی: ”چه کله په نمانځه کښ چا ته هَوَكِي

فرمان مُصطفیٰ ﷺ : چا چه په ما یو خل درود شریف اولوستو الله عَزَّوجَلَّ به په هغه لس رحمتونه نازل فرمائی. (مسلم)

ورشي نو چه خومره کيدي شي حصار د ئې کري ځکه چه شیطان په خُله کښ دا خلیرېي. (صحیح مسلم ص ۱۳۴) په چې [یعنی الٰیه] قرآن مجید لوستل (مثلاً په وړومې رکعت کښ ئې "تَبَّتْ" اولوستو او په دویم کښ ئې "إِذَا جَاءَهُ اولوستو") (۱۹) کوم یو واجب پرینبودل. (مراقب الفلاح مع حاشیة الطھطاوی ۳۴۵) مَثَلًا "قومه" او "جَلْسَه" کښ د ملا نیعیدو نه مخکښ رُکوع یا دویمې سجدي له تلل. (علیکمیری ج ۱ ص ۱۰۷) په دې گُناه کښ د مسلمانانو یو ګنډ شمیر اخته معلومېږي، یاد ساتې! چه خومره نمونځونه چا داسي کري وي د هغه تولو بیا راګرڅول واجب دي (۲۰) د "قِيام" نه علاوه په بله کومه موقع قرآن مجید لوستل. (مراقب الفلاح مع حاشیة الطھطاوی ص ۳۵۱) (۲۱) قِراءَتْ په رُکوع کښ د رسیدو نه پس ختمول. (ایضاً) (۲۲) د امام نه مخکښ د مُقتدي په سجده یا رُکوع کښ تلل یا د هغه نه مخکښ سر پورته کول. (رُدُالْسُنْخَارَجِ ۲، ص ۵۱۳) حضرت سیدُنا امام مالک رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ د حضرت سیدُنا ابوهُریره رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ نه روایت کوي چه د مدینې سردار ﷺ فرمائی: "څوک چه د امام نه مخکښ سر پورته کوي او بنکته کوي د هغه د تندی و ینښته د شیطان په لاس کښ دي. (مؤطراً امام مالک ج ۱ ص ۱۰۲ حدیث ۲۱۲، دار الفکر بیروت) د حضرت سیدُنا ابوهُریره رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ نه روایت دي، د الله عَزَّوجَلَّ

فرمان مُصطفیٰ ﷺ: په ما باندې درود شریف لویه الله عَزَّوجَلَّ به په تاسور حمت را لېږي. (ابن عَلِيٰ)

محبوب ﷺ فرمائی: ”آیا خوک چه د امام نه مخکنښ سر پورته کوي د دې نه هر یېږي چه الله تَعَالَی د هغه سر د خر [د] سر [په شان] کېږي. (صحیح مُسْلِم، ج. ۱، ص ۱۸۱)

د خر په شان منځ

حضرت سِیدُنَا امام نَوَوِي رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ د حديث اغستو د پاره یو دیر مشهور کس له دِمشق ته ورغلو. هغويي به [شاکرداونه] د سبق وئيلو په دوران کښ په مخ پرده اچولي وه ، د مودو پوري ئې د هغويي نه سبق وئيلو خود هغويي مخ ئې اوونه ليدو، چه کله ډيره زمانه تيره شوه او هغه مُحَدِّث صاحب اوليدو چه دوئي ته (يعني امام نَوَوِي) ته د علم حديث دير خواهش دې نو یوه ورخ ئې پرده لري کړه! خه ګوري چه د هغويي مخ د خر په شان دې!! هغويي او فرمائیل: خویه! د جمیعی په دوران کښ په امام باندې د سبقت کولو [يعني د امام نه مخکنښ بستکته پورته کیدو] نه او یېږه څکه چه دا حديث کله ما ته را اورسيدو نو ما دا مُستَبَعَد (يعني د ځینې راویانو د صحيح نه کیدو په وجه د قیاس نه لري) او ګنرو او ما په امام باندې قصداً سبقت او ګنرو نو زما مخ داسې شو خنګه چه ته ګوري. (بَهَارِ شِرِيعَةِ حَصَّهٌ ۲۳، ص ۹۵ مَدِيْنَةُ الْمُرْشِدِ بَرِيلِي شَرِيف)

(۲۴) د نورو جامو لرلو باوجود صرف په پاجامه [پرتوګ] یا لنګ کښ نمونځ کول (۲۵) د کوم یو آشنا کس د راتلو په وجه (يعني

فرمان مُصطفیٰ ﷺ: د جمعی په شپه او د جمعی په ورځ په ما باندې د درود کثرت کوي، خوک چه داسې کوي دي قیامت په ورځ به زه د هغه شفاعت کونونکي او ګواه جوږیم. (شعب الانیان)

د هغه د خاطره) د امام نمونځ او ګدول. (علیکم السلام ج ۱، ص ۱۰۷) که هغه لره په نمانځه کښ مدد ورکولو د پاره ئې د یو دوه تسبیح همراه او ګد کړو نو باک نشته. (ایضاً) (۲۵) مَغْصُوبَه زمکه (یعنی داسې زمکه چه هغه ناجائزه قبضه شوي وي) یا (۲۶) پردي پتې چه په هغې کښ فصل ولاړ وي. (مراتی الفلاح مع حاشیة الطحاوی ص ۲۵۸، دُرُّ مُختار معه دُرُّ المُختار ج ۲، ص ۵۲) یا (۲۷) په اړولی پتې کښ. (ایضاً) (۲۸) قبر ته مخامنځ نمونځ کول، هله چه د قبر او نمونځ کونونکي د مینځه خه خیز حائل [یعنی خه سُتره] نه وي. (علیکم السلام ج ۱، ص ۱۰۷) (۲۹) د کافرو په عبادت خانو کښ نمونځ کول بلکه هغې ته تلل هم منع دي. (دُرُّ المُختار ج ۲، ص ۵۳) (۳۰) د گُرتې [یعنی قمیص] وغیره تپرئ [یعنی بتپنې] که داسې خلاصې وي چه په هغې کښ سینه بنکاره وي مَكْرُوهَة تَحْرِيُّمِی دی خو که لاندې ترې خه بله کپه وي چه په هغې کښ سینه نه بنکاري نو مکروهه تَنْزِيْهِی دی.

نمونځ او تصویرونه

(۳۱) د ساه لرونکي خیز د تصویر والا جامو کښ نمونځ کول مَكْرُوهَة تَحْرِيُّمِی دی د نمانځه نه علاوه هم داسې جامې اغوستل جائز نه دي. (دُرُّ مُختار معه دُرُّ المُختار ج ۲، ص ۵۰۲) (۳۲) که د نمونځ کونونکي په سر یعنی په چت یا د سَجْدَی په ځائی باندې یا مخکښ یا نبی طرف یا کڅ طرف ته د ساه لرونکي خیز تصویر زورند وي نو دا مَكْرُوهَة

فرمان مُصطفیٰ صَلَّی اللہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖہِ وَسَلَّمَ : چا چه په ما باندې د جُمُعیٰ په ورځ ۲۰۰ خله دُرُود شریف الوستل د هغه د دوو سوو کالو ګناهونه به مُعاَف شی. (کِبْرُ الْعَتَاب)

تَحْرِيْمِی دی او که شا ته وي نو هم مکروه دی خو د دی تیرو شوو
حالتونو نه ڪم. که تصویر په زمکه وي او په هغې سجده نه کېږي
نو گراههت نشه. که تصویر د بې ساه خیز وي لکه دریاب، غَر وغیره
په زمکه کېږدې او په ولاړه ورته او ګورې نو اندامونه پکښن نه
معلومېږي (خنګه چه عام طور د طوافِ کعبه د منظر تصویرونه ډیر واره
وی داسې تصویرونه) د نمانځه د پاره د گراههت باعث نه وي. (غُنِيَّةُ السَّيْلِ
ص ۳۴۷، در مُختار مَعَهِ رَدُّ الْحَتَّارِجِ ۲، ص ۵۰۳) خو که د طوافِ کعبه په ګنډه کښن
يو مخ هم واضحه شو نو مُمانعَت به باقي وي. د مخ نه علاوه مثلاً
لاس، نبېپې، شا، د مخ وروستو حَصَه یا داسې مخ چه د هغې سترګې،
پوزه، شونډې وغیره ټول اندامونه وران شوي وي په داسې تصویرونو
کښن خه باک نشه.

”یا خُدا! ستا د خوبنې د نمونځ کولو سعادت را کړي“

د ۳۳ حروفو په نسبت د نمانځه ۳۳ مکروهاتِ تَنْزِيْهَه

(۱) د نورو جامو د موجودګیع باوجود د کار په جامو کښن نمونځ کول. (شرح الوقایة ج ۱، ص ۱۹۸) که په خُلَه کښن ئې خه خیز نیولې وي. او
که د هغې په وجه قراءت نه شي کیدې یا داسې الفاظ او خې چه هغه
د قُرْآنِ پاک نه وي نو نمونځ به فاسِد شي. (در مُختار، رَدُّ الْحَتَّارِجِ ۲، ص ۴۹۶)

فرمَان مُصطفیٰ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ الْبَوْسَلَمُ : چا چه په ما باندي یو خل ڈُرُود شریف اولو ستو الله عَزَّوجَلَّ به په هغه باندي لس رَحْمَتُونَه را لیپي او د هغه په اعمال نامه کښ به لس نیکي لیک. (زمره مذکور)

(۲) د سستي په وجه سر تور سر نمونه کول. (علیکمیری ج ۱، ص ۱۰۶) که په نمانځه کښ توبیع یا عِمامه [یعنی پتکی] شریف د سر نه پریوځی نو راپورته کول ئې غوره دي هله چه د عَمَلِ کثير حاجت پیښ نه شي گئي نمونه به فاسید شي او که بیا بیا راپورته کول غواړي نو پرینبودل پکار دي او که د نه راپورته کولو نه خُشُوع و خُضُوع [یعنی د زړه حاضري او د بدن عاچري] مقصود وي نو نه راپورته کول ئې غوره دي. (دُرِّ مُختار معه رَذَالْمُختار ج ۲، ص ۴۹۱) که خڅوک سر تور سر نمونه کوي یا د هغه د سر نه توبیع پریوځی نو بل کس د هغه ته توبیع نه په سر کوي (۳) په رُکوع یا سَجَدَه کښ بې ضرورته د درې خله نه کم تسبیح لوستل (که وخت لږ وي یا د ریل ګادې د تللو یره وي نو بیا باک نشته. که مُقدی درې خله تسبیح نه وي لوستل او امام سر پورته کړي نو د امام تابعداري د اوکړي) (۴) په نمانځه کښ د تندی نه خاواړه یا ډکې لري کول، خو که د هغې [د لکیدو] په وجه د نمانځه نه توجه اوړي نو بیا په لري کولو کښ باک نشته. (علیکمیری ج ۱، ص ۱۰۶) (۵) په سَجَدَه وغیره کښ ګوټي د قبلې نه بل طرف ته اړول. (فتاویٰ قاضي خان معه عالیکمیری ج ۱، ص ۱۱۹) (۶) د نارينه په سَجَدَه کښ ورون دَخیتې سره جوخت لکول. (علیکمیری ج ۱، ص ۱۰۹) (۷) په نمانځه کښ د لاس یا د سر په اشاره کولو د سلام جواب ورکول. (دُرِّ مُختار، ج ۲، ص ۴۹۷) (۸) په خُلَه جواب ورکولو سره نمونه ماتیري. (مراقب الفلاح مع حاشية اللَّطَّحَوَى ص ۳۲۲، قديمي کتب خانه)

فرمان مُصطفی ﷺ: په ما باندي په کثرت سره ڏرود شریف لولئ بیشکه ستاسو په ما باندي ڏرود شریف لوستل ستاسو ڏکناهونو د پاره بخښنه ده. (جامع الصغیرین)

نمانځه کښ بې ځنډه پرلت وهل (غُنیۃ المستمل ص ۳۳۹) (۹) ستوماني ویستل او (۱۰) قصداً ټوخيidel، ارغشي کول [یعنی غاره تازه کول]. (غُنیۃ المستمل ص ۳۴۰) که د طبیعت تقاضه وي نو باک نشته (۱۱) سجدې ته د تللو په وخت کښ د زنگنونو نه مخکښ بې ځنډه لاس په زمکه اینبودل. (عالیکیږي ج ۱ ص ۱۰۷) (۱۲) د پاخيدو په وخت کښ بې ځنډه د لاسونو نه مخکښ زنگنونه او چتول. (غُنیۃ المستمل ص ۳۳۵) (۱۳) په رُکوع کښ سر د ملا نه بنسکته يا پورته ساتل. (ایضاً ۳۳۸) (۱۴) په نمانځه کښ ثناء، تَعَوُّذ، تَسْمِيه او آمین په زوره وئيل. (عالیکیږي ج ۱ ص ۱۰۷) (۱۵) بې ځنډه دیوال وغیره ته ډډه وهل. (ایضاً) (۱۶) په رُکوع کښ په زنگنونو او (۱۷) په سجدو کښ په زمکه لاس نه اینبودل (۱۸) په یوه ډډه او بله ډډه خوزیدل. او تَرَاؤح یعنی کله په بنسې بنسې او کله په کڅه بنسې زور اچول، دا سُنَّت دی. (بهاړ شریعت، حصه ۲ ص ۲۰۲) او سجدې له د تللو په وخت کښ په بنسی طرف زور راولپ او د پاخيدو په وخت کښ په ګڅ طرف زور راولپ دا مُستحب دی. (ایضاً ص ۱۰۱) (۱۹) په نمانځه کښ سترګې بندې ساتل. خو که خُشُوع [یعنی د زړه حاضري] ورسه راخي نو سترګې بندې ساتل غوره دی. (دُرُّ مُختار، رُدُّ المُختار ج ۲)

ص ۴۹۹) (۲۰) بَلْ شَوِيْ اَوْرْ تَه مَخَامِخْ نَمَوْنَعْ کَوْلْ، شَمَعْ يَا دَيْوَهْ کَه مَخَامِخْ وَيْ نَوْ باَكْ نَشَتَه. (عالیکیږي ج ۱ ص ۱۰۸) (۲۱) دَاسِيْ خَيْزَتْ تَه مَخَامِخْ نَمَوْنَعْ کَوْلْ چَه د هَغِيْ پَه وَجَهْ تَوْجِهْ لَرِيْ کَيْبِرِيْ مَثَلًاً زَيْنَتْ [یعنی خه بسائسته]

فرمای مُصلطفی ﷺ: په ما باندې د درود شریف کثرت کوئی بیشکه د استاسو د پاره پاکی ده. (کیو یکھل)

خیزونه] او لهو لعوب [یعنی لوپی، تماشی، توقی تقالی] وغیره. (رُدُّ الْمُخْتَارِ ج.)
 ص ۴۳۹ (۲۲) نمانځه له په منډه تلل (۲۳) عامه لار کښ (۲۴) په ډیران کښ (۲۵) مذبح کښ یعنی کوم خائی چه خاروی حلالیبی هلته (۲۶) اصطبل یعنی د اسونو د تړلو خائی [یعنی د اسونو غوژل]، (۲۷) غسل خانه، (۲۸) غوژل خاص طور په کوم خائی کښ چه اوښان تړل شي، (۲۹) د استنجا خانې په سر او (۳۰) په شړه کښ بغیر د سُرې نه هله چه مخې ته د خلقو د تیریدلو امکان وي. په دې خائیونو کښ نمونځ کول. (غُنِيَّةُ السَّسْتِمِ ص ۳۳۹) (۳۱) بي ُذره مچ یا ماشې په لاس [خوزلوا] الوَرْزَوْل. (فتاویٰ قاضی خان معه عالیگیری ج ۱، ص ۱۱۸) (که په نمانځه کښ که سپړه یا ماشې تکلیف ورکوي نو د هغې په نیولو او وړلوا کښ هیڅ باک نشه هله چه د عمل کثیر په ذریعه نه وي. (بَهَارُ شِرِيعَتِ) (۳۲) هر هغه عمل قلیل کوم چه د نمونځ کوونکي د پاره فائده مند وي جائز دي او کوم چه فائده مند نه وي هغه مکروه دي. (عالیگیری ج ۱، ص ۱۰۹) (۳۳) الْتَّهِ [یعنی په خټ] جامې اغوستل یا په سر کول.
 (فتاویٰ رَضِيَّةِ مُخَرَّجَه ج ۷، ص ۳۵۸) (فتاویٰ اهله سنت غیر مطبوعه)

د نیم لِستونپري په جامو کښ نمونځ کول خنګه دي؟

د نیم لِستونپري گرته یا قمیص کښ نمونځ کول مکروه و تَنْزِيْهی دی هله چه د هغه سره نورې جامې وي. حضرت صدر الشَّرِيعه مُفتی محمد امجد علی اعظمی رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ فرمائی: ”د چا سره چه [نورې] جامې

فرمان مُصطفی ﷺ: چاچه په ما باندي لس خله دُرود پاک او لوستل الله عَزَّوجَلَّ به په هغه سل رحمتونه نازل کري. (کلبراني)

موجودي وي او صرف د نيم لستونري [په قميص کين] يا په بنين کبن نمونځ کوي نو گراههٔ تزیه‌ي دې او که جامي ورسه موجودي نه وي نو بيا گراههٔ هم نشهه“ (فتاویٰ امجدیه حَصَّه ۱۹۳، مکتبه رضویه باب‌السیدینه کراچی)
مفتی اعظم پاکستان حضرت مولانا مفتی وقار الدین قادری رضوی فرمائی، د نيم لستونري والا گرته قميص يا شرت د کار کولو په لباس کبن شامل دي (چا چه د کارجامې اغوستې وي هغه د عزت مندو خلقو خوا ته تللونه ډډه کوي) ځکه چه خواک د نيم لستونري په گرته [يا قميص] کبن د خلقو خوا ته تلل نه ګنري، د هغويي نمونځ مکروهه تحریسی دې او کوم خلق چه په داسي لباس کبن د هیخ چا مخي ته هم تلل بد نه ګنري، د هغويي نمونځ مکروه نه دې.
(وقاۃ الفتاوی ج ۲، ص ۲۴۶)

د ماسپښين د آخري دوو رکعاتو نفلو فضيلت

د ماسپښين [د فرضاو] نه پس خلور رکعاته کول مُستحب دي ځکه چه په حدیث پاک کبن فرمائیلی شوي دي، چا چه د ماسپښين [د فرضاو] نه مخکښ په خلورو او وروستو په خلورو مُحافظت اوکرو الله تَعَالَیٰ په هغه اور حرام کري. (سنن النسائي، حدیث ۱۸۱۷، ص ۲۲۰-۲۲۱ دارالحیل بیروت) علامه سید طحطاوي رحمه الله تعالیٰ فرمائی چه د سره به اور ته نه داخليري او د هغه ګناهونه به وران کري شي او په هغه باندي چه (د بندگانو د حقوقو و هلو) کوم مطالبات دي الله تَعَالَیٰ به هغه کسان راضي کري يا

فرمان مُصطفیٰ ﷺ: د جمی په شپه او د جمی په ورخ په ما باندې د دُرُود کثرت کويه خوک چه داسې کوي د قیامت په ورخ به زه د هغه شفاعت کونوکي او گواه جورېږم. (شُکْرُ اللَّهِ عَلَيْهِ فَرَمَأَيْهُ أَنَّهُ مُكْتَبٌ لِّكَمْبَرْدَه)

دا مطلب دي چه د داسې کارونو کولو توفیق به ورکري چه په هغې سزا نه وي. او علامه شامي رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ فَرَمَأَيْهُ أَنَّهُ مُكْتَبٌ لِّكَمْبَرْدَه فرمائی چه د هغه د پاره دا زيرې دي چه هغه به د سعادت [يعني نیک بختی] سره د دنيا نه حې او دوزخ ته به نه حې. (شامی ج ۲، ص ۴۵۲)

خوبو خوبو اسلامي ورونو! **الْحَمْدُ لِلَّهِ عَزَّوَجَلَّ** چه مونږ هسي هم د ماسپښين لس رکعاته نمونځ کوونو په آخړه کښ نور دوه رکعاته نفل کولو باندې د دولسمې په نسبت دولس رکعته پوره کولو کښ خه وخت لګي. په استقامت سره د دوه رکعته نفل کولو نیت اوکړئ.

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

د امامت بیان

د نارینه غیر مَعْذُورِ امام د پاره شپږ شرطونه دا دي::

(۱) چه صحيحُ العقيدة مسلمان وي (۲) بالغ وي (۳) عاقل وي [يعني ليونې نه وي] (۴) نارینه وي (۵) قراءات ئې صحيح وي او (۶) مَعْذُوره نه وي. (دُرُوكْتار مَعْهَدُ الْحُجَّاجِ، ج ۲، ص ۲۸۴)

د ”يَا إِمَامَ الْأَنْبِيَا“ عَلَيْهِ السَّلَامُ ديارلسو حُرُوفو

په نسبت د اقتداء ديارلس شرائط

(۱) نیت (۲) اقتداء، او د دي اقتداء نیت د تحریمه سره کیدل يا د تکبیر تحریمه نه مخکښ کیدل په شرط د دي چه د مخکښ نه د

فرمان مُصلطفی ﷺ: کله چه تاسو په رسولانو دُرُود لولئ نو په ما باندي ئې هم لولۍ، بیشکه زه د تولو جهانونو د رب رسول یم. (مجیع الجواعع)

کیدو په صورت کښن کوم غیر کار په نیت او [تکبیر] تحریمه کښن د جُدائی کولو والا نه وي (۳) د امام او مُقتدي په یو خائی کښن موجود کیدل (۴) چه د دواړو نمونځ یو وي یا د امام نمونځ د مُقتدي نمونځ په خپل ڇمن کښن اغستې وي (۵) د امام نمونځ چه د مُقتدي په مذهب صحیح وي او (۶) د امام او مُقتدي د دواړو دا صحیح ګنړل (۷) د شرائطو په موجودکیء کښن د زنانه مخاذی (یعنی برابر) نه کیدل (۸) د مُقتدي د امام نه مُقدم (یعنی مخکښن) نه کیدل (۹) د امام د انتقالاتو [یعنی بشکته پورته کیدلو] علم کیدل (۱۰) چه [مُقتدي ته] د امام مقیم یا مسافر کیدل معلوم وي (۱۱) د ارکانو په ادائیگیء کښن شریک کیدل (۱۲) د ارکانو په ادائیگیء کښن چه مُقتدي د امام مِثُل وي یا کم وي (۱۳) هم دغسې په شرائطو کښن چه مُقتدي د امام نه زیات نه وي. (زاده الختنارج ۲۸۴ تا ۲۸۵)

د اقامت نه پس د امام صاحب اعلان اوکړي:

خپلې پوندي، خټونه او اوکې په یو سمي کښن کړئ او صفوونه نیغ کړئ. د دوو سړو په مینځ کښن خائی پریښو دل ګناه ده، د اوکې سره اوکه لکول واجب دي او تر خو چه مخکښنې صف د ګوټه پورې نه وي پوره شوې قصدًا شا ته نمونځ شروع کول، د واجبو پریښو دل، ناجائزه او ګناه ده. د پینځلسو کالونه کم نابالغه ماشومان

فرمَان مُصطفَى ﷺ: خوک چه په ما باندي یو خل دُرُود او لولي الله عَزَّوَجَلَ د هغه د پاره یو قیراط اجر لیکي او قیراط د اُحدَدَ غَرْ هُمْهَ د. (عبدُ اللَّهِ الرَّزَّاقُ)

په صفوونو کښن مه او دروی، د صفوونو په گوټونو کښن ئې هم مه او دروی د ورو ماشومانو صَفَ د ټولو نه شا ته جو پر کړي. (د تفصیلی معلوماتو د پاره او ګوری).

(فتاویٰ رضویہ ج ۷، ص ۲۱۹ تا ۲۲۵ رضافاؤنډیشن لاهور)

د جَمِعِي بیان

په عاقِل، بالِغ، آزاد او قادر باندې د جُمَاتِ جَمَاعَتِ اُولی [يعني اولنئ جموعه] واجِب ده بغير د عُذر نه یو پیره هم پرینبودلو والا ګنهګار او د سزا حقدار دې او که ډيرخل ئې پریږدي نو فاسق مردُوُالشَّهَادَة (يعني د هغه ګواهی د قبلیدو قابله نه ده) او هغه ته به سخته سزا ورکوله شي او که ګاونډیانو ئې سُکوت او کړو (يعني خاموشه پاتې شو) نو هغونې هم ګنهګار شو. (درُّ مُختار، رَدُّ الْمُحتَارِ ج ۲، ص ۲۸۷) حُنَيْنِي فُقَهَاءَ کرام حَنَفَةُ اللَّهِ تَعَالَى فرمائی ”خوک چه اذان واوري او په کور کښن دِ اقامت انتیظار کوي هغه ګنهګار دې او د هغه شهادت (يعني ګواهی) قبوله نه ده“

”یاَطِه مَدِينِي ته مِي اوْغواَرِه“ د شلو حُرُوفُو

په ډِسْبَتِ دِ جَمِعِي پرینبودلو شل عُذْرُونَه

- (۱) [داسي] مریض چه هغه ته جُمَاتِ ته تللو کښن مشکلات وي
- (۲) شل (۳) د چا چه بنپه پري شوي وي (۴) خوک چه فالج وهلي وي
- (۵) دومره بودا چه جُمَاتِ ته نه شي تللي (۶) ړوند، اگرکه د رانده د پاره داسي خوک وي چه هغه د لاسه او نيسې او جُمَاتِ ته ئې

فرمان مُصطفیٰ ﷺ: په ما باندي په دُرود لوستو خپل مجلسونه بشکلی کړئ ځکه چه ستاسو دُرود لوستل به د قیامت په ورځ ستاسو د پاره نُور وي. (فرکوُسُ الْأَخْبَار)

اورسوی. (۷) سخت باران او (۸) چه په لاره کښ دیرې زیاتې چقربې وي (۹) دیره زیاته یخنې (۱۰) دیره زیاته تیاره (۱۱) سیلې (۱۲) د مال یا د طعام د ضائیع کیدو یړه (۱۳) د قرض خواه یړه ده او د ده لاس تنګ دي (۱۴) د ظالِم یړه (۱۵) د غتیو بَلُو (۱۶) د ورو بولو یا (۱۷) د رِیح [یعنی د خیتې د کیس] دیر تکلیف (۱۸) که ډوډئ تیاره وي او نفس ئې خواهش لري (۱۹) که د قافلې د تللو یړه وي (۲۰) د مریض خدمت، چه که جمیعی له ځی نو هغه ته به تکلیف رسی یا به یېږدې. دا ټول د جمیعی د پرینبندو ځذرونه دي.

(دُرُّ مُخْتَار مَعَ رَذْدَ الْمُحْتَارج، ۲۹۲ ص ۲۹۳ تا ۲۹۳)

په ڪُفر د خاتِمی یَرَه

د روژه ماتې د دعوتونو، میلمستیا کانو، نیازونو [یعنی په بزرگانو پسې د ایصالی څواب خیراتونو] او د نعت خوانیانو وغیره په وجه په جُماتونو کښ کیدو والا د فرض نمونځونو د جماعتِ اُولی (یعنی د اولې جمیعی د پرینبندو بالکل اجازت نشه، تر دي چه کوم خلق په کور، هال یا د بنګلې په کمپاوند وغیره کښ د تراویح جمیعه کوي او نزدې جمات موجود وي نو په هغويي واجب دي چه مخکښ فرض رکعتونه د جماعتِ اُولی [یعنی د اولې جمیعی] سره په جمات کښ ادا کړي. کوم خلق چه د شرعی ځذر نه بغیر د قدرت لرو باوجود فرض نمونځ په

فرمان مُصطفیٰ ﷺ: چا چه په ما یو خل درود شریف اولوستو الله عزوجل به په هغه لس رحمتونه نازل فرمائی. (مسلم)

جُمَاتِ كښ د جَمَاعَتِ اُولی سره نه ادا کوي هغوي له يَرِيدُل پکار دی ځکه چه د مدینې د تاجدار د خوب نبي سردار ﷺ د عِبرت نه ډک فرمان دي: ”خوک چه دا خوبنوي چه صبا د الله تَعَالَى سره د مسلمانه په حالت کښ ملاقات اوکړي نو هغه د د دې پینځه نمونځونو (د جمیعی سره) په هغه خای کښ پاپندي کوي کوم خای چه اذان وئېلې کېږي ځکه چه الله عزوجل ستاسو د نبي ﷺ نمونځونه هم د سُنَّتِ د پاره سُنَّتِ هُدْيَ مَشْرُوعَ كړل او دا (د جمیع) نمونځونه هم د سُنَّتِ هُدْيَ نه دي او که تاسو د خپل نبي ﷺ سُنَّت پرېږدي نو ګمراه به شع:“ (صحیح مسلم ج ۱، ص ۲۳۲) په دې حدیث شریف کښ دي خبرې ته اشاره ده چه د جَمَاعَتِ اُولی د پابندی کولو والا خاتمه به په خیر کېږي او خوک چه د شرعی مجبوري نه بغیر د جُمَاتِ جَمَاعَتِ اُولی پرېږدي د هغه د پاره مَعَاذُ الله عزوجل په ڪُفر د خاتمې یره ده. خوک چه صرف د سستئ په وجهه په پوره جمیعه کښ شرکت نه کوي هغوي د توجه اوکړي چه زما آقا اَعْلَى حضرت امام اَهْلِسُنَّت، مولانا شاه امام اَحْمَد رضا خان رحمَةُ اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ فرمائی چه په ”بَحْرُ الرَّائق“ کښ دي، قنیه کښ دي چه که چا اذان واوریدلو او د دُخُولِ مسجد (يعني جُمَاتِ ته د دا خلیدو) د پاره ئې د إقامت انتظار کولو نو

فرمای مُصطفیٰ ﷺ: د جمعی په شپه او د جمعی په ورڅ په ما باندی په کثرت سره درود لوی څکه چه ستاسو درود ما ته وړاندې ګولې کېږي. (طبرانی)

کنهکار به وي.“ (فتاویٰ رضویہ ج ۱، ص ۱۰۲، البحرالرائق ج ۱، ص ۶۰۴) د فتاویٰ رضویہ شریف په هم هغه صفحه کښ دی، ”څوک چه اذان واوري او په کور کښ د اقامت انتظار کوي د هغه شهادت یعنی ګواهی قبوله نه ده.“.

(البحرالرائق ج ۱، ص ۴۵۱) خورو خورو اسلامی ورونو! څوک چه د اقامت پوري ځممات ته نه راخي د خيني فقهائي کرام رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى په نِزد هغه کنهکار او مَرْدُودُ الشَّهادَتِ یعنی د ګواهی د پاره نالائقه دې نو چه څوک بې عذره په کور کښ جمیع کوي یا د جمیع نه بغیر نمونځ کوي یا مَعَاذُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ د سره نمونځ نه کوي د هغه به خه حال وي!

يا رب مُصطفیٰ! عَزَّوَجَلَّ وَصَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ السَّلَامُ مونږ ته پینځه واره نمونځونه په ځممات کښ د جماعتِ اولی په وړومبی صف کښ د تکبیر اولی سره د ادا کولو هميشه سعادت رانصيپ کړي

أَمِينٌ بِجَاهِ النَّبِيِّ الْأَمِينِ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ السَّلَامُ

میں پانچوں نمازیں پڑھوں با جماعت

هه توفيق ایسی عطا یا الہی

د پینځه واره نمونځونو سره د جمیع

را ته راکړې ته توفيق یا الہی

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

فرمَانِ مُصطفَى ﷺ: چا چه په ما باندي د جُمُحي په ورخ ۲۰۰ څلله دُرُود شریف اولوست د هغه د دوو سوو کالو ګناهونه به مُعاَف شي. (گنڈِ الغیَّاب)

د ”یارسُولِ پاک“ د نهه حروفو په نِسبت د وِترو د نمونځ ۹ مدنی ګلونه

(۱) د وِترو نمونځ واجب دي. (البحرالرَّائقج ۲، ص ۶۶) (۲) که دا پاتي شي نو د دي قضا لازمه ده. (دُرِّ المُختار، رِدُّ الْمُحتَارج ۲، ص ۵۳۲) (۳) د وِترو وخت د ماسُختن د فرضونه پس د صبا صادق پوري دي. (مراقب الفلاح مع حاشية الطَّحَاطُوی ص ۱۷۸) (۴) خوک چه د شپې د خوب نه د راپا خيدو قدرت لري نو د هغه د پاره غوره ده چه د شپې په اخیره کښ راپا خي اوی تَهْجُّد ادا کېي او بیا وِتر. (غُنیَّةُ الْسَّتِيلِ ص ۴۰۳) (۵) د دي درې رکعاته دي. (مراقب الفلاح مع حاشية الطَّحَاطُوی ص ۳۷۵) (۶) په دي کښ قَعْدَهُ اُولی واجب ده، صرف تَشَهُّد او لولی او پاخیع (۷) په دریم رکعت کښ د قِرَاءَت نه پس تَكْبِيرٍ قُنُوت لولستل واجب دي. (دُرِّ المُختار مع رِدُّ الْمُحتَارج ۲، ص ۵۳۳) (۸) خنگه چه تَكْبِيرٍ تَحریمه لولی هم دغه شان [په تَكْبِيرٍ قُنُوت کښ] اوی لاسونه د غورهونو پوري پورته کړئ بیا آللَّهُ أَكْبَر او لولیع. (حاشية الطَّحَاطُوی ص ۳۷۶) (۹) بیا لاسونه او تړئ او دُعَاءَ قُنُوت او لولیع.

دُعَاءَ قُنُوت

اَللَّهُمَّ اِنَّا نَسْتَعِينُكَ وَنَسْتَغْفِرُكَ وَتُؤْمِنُ بِكَ وَتَسْوِلُكُ عَلَيْكَ وَتُشْفِي عَلَيْكَ

الْخَيْرَ وَنَشْكُرُكَ وَلَا نَكُفُرُكَ وَنَخْلُمُ وَنَتَرُكُ مَنْ يَفْجُرُكَ ط

فرمای مُصطفیٰ ﷺ: د هغه کس پوزه د په خاورو خره شي چه د چا په مخکنی زما ذکر اوشي او هغه په ما درود پاک او نه لولي. (ترجمی)

ترجمه: اے اللہ (عَزَّوَجَلَّ) مونږه ستا نه مدد غواړو او ستا نه بخښنه غواړو او په تا ايمان راواړو او په تا یقین [يعني ټوګل] ساتو او ستا ډير بنه صفت بیانوو او ستا شُکر ادا کوو او ستا ناُشکري نه کوو او جُدا کوو او پرېږدو هغه کس خوک چه ستا نافرمانی اوکړي، اے اللہ (عَزَّوَجَلَّ) مونږه صرف ستا عِبادت کوو او صرف ستا د پاره نمونځ کوو او سَجَدَه کوو او ستا طرف ته درومو او [د دین] د خدمت د پاره حاضرېږو او ستا د رحمت اُمیید لرو او ستا د عذاب نه یېږدو بیشکه ستا عذاب کافرو ته رسیدو والا دي.

(۱۰) د دُعائے قُنُوت نه پس درود شریف لوستل بهتر دي. (غُنیةُ المستبلی

ص ۴۰۲) (۱۱) خوک چه دُعائے قُنُوت نه شي لوستلې هغه د دا اولولي:

اَللَّهُمَّ اِيَّاكَ نَعْبُدُ وَلَكَ نُصَلِّی وَنُسُجِدُ وَإِلَيْكَ نَسْعَی وَنَحْفِدُ وَنَرْجُوا

رَحْمَتَكَ وَنَخْلُقُ عَذَابَكَ إِنَّ عَذَابَكَ بِالْكُفَّارِ مُلْحِقٌ ط

[ترجمه:] اے اللہ! اے زمونږه مالکه مونږ ته په د نیا کښ خیر راکړي او مونږ ته په آخرت کښ خیر راکړي او مونږ د دوزخ د عذاب نه او ساتې. يا د دا لولي:

اَللَّهُمَّ رَبَّنَا اِتَّافِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ه

فرمان مصطفیٰ ﷺ کوم خلق چه د خپل مجلس نه د الله عزوجل د ذکر او په نبی
باندې د درود شریف لوستلو نه بغیر پاخیدل نو هغه د بدبوراده مُدار نه پا خیدل. (مختبی الإیمان)

(اے الله! زما بخښنه اوکړي) (مراقب الفلاح معه حاشیۃ الظھاوی ص ۳۸۵)

(۱۲) که دعاۓ فُنُوت لوستل مو هیر شو او په رُکوع کښ لارې نو بيرته
مه راګرځئ بلکه سجدة سهه اوکړي. (عالیکیبری ج ۱ ص ۱۱۰) (۱۳) که وتر د
جعی سره کیږي (خنګه چه په رَمَضَانُ الْمُبَارَك کښ کیږي) او مقتدي
لا د فُنُوت نه وو فارغ شوې چه امام په رُکوع کښ لارو نو مقتدي
د هم په رُکوع کښ لار شي.

(عالیکیبری ج ۱ ص ۱۱۰، تبیین الحقائق ج ۱، ص ۱۷۱ ملستان)

د سجدة سهه بیان

(۱) که د نمانځه په واجباتو کښ کوم یو واجب په هیره پاتې شي
یا د نمانځه په فرائض او واجباتو کښ په هیره تاخیر اوشي نو سجدة
سهه واجب ده. (الدر المختار معه رَدُّ المحتار ج ۲، ص ۶۵۵) (۲) که سجدة سهه ئې د
واجب کيدلو نه باوجود او نه کړه نو بیا نمونځ راګرڅول واجب دي.
(ایضاً) (۳) که قصدًاً ئې واجب پرینبودل نو سجدة سهه کول کافي نه دي
بلکه نمونځ دوباره راګرڅول واجب دي. (ایضاً) (۴) که کوم یو داسې
واجب پاتې شي چه هغه د نمانځه د واجباتو نه وي بلکه د هغې
وجوب د امیر خارج نه وي نو سجدة سهه واجب نه ده مثلاً خلاف
ترتیب قرآن لوستل ترک واجب (او کناه) ده خود دې تعلق د نمانځه
د واجباتو سره نه دې بلکه د تلاوت د واجباتو سره دې لهذا سجدة

فرمان مُصطفیٰ حَلَّ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ السَّلَامُ: خوک چه په ما باندي په ورځ کښ پنځوس خله درود پاک اولولي دقيامت په ورځ به زه د هغه سره مُصافحه کووم (يعني لاس ملاووم). (ابی بشکوال)

سَهْوْ نَشْتَه (البَّتَّهْ دَ دَاسِيْ كَوْلُونَهْ دَ تَوْبَهْ اوْكَرِيْ). (ايضاً) (۵) په فرض [رُكْنٌ]
پاتې کيدو نمونځ ماتيري په سَجَدَه سَهْوْ دَ دَيْ کَمِيْ نَهْ شَيْ پُورَه کَيْدِيْ
لهذا دوباره ئې ادا کړئ (۶) سُتَّونَهْ يَا مُسْتَحْبَاتْ مَثَلًاً دَ ثَنَاءَ، تَعْوُذُ،
تَسْمِيَهَ، أَمِينَ، دَ تَكْبِيرَاتِ إِنْتِقَالَاتْ اوْ دَ تَسْبِيَحَاتُو په پاتې کيدو سَجَدَه سَهْوْ
نه واجب کېږي، نمونځ اوشو. (فَتْحُ الْقَدِيرِ ج ۱، ص ۴۳۸) خو دوباره کول
مُسْتَحْبَ دَيْ که په هېره مو پِرِيْبِنِيْ وَوْ يَا قَصْدًاً (۷) په نمانځه کښ
که لس واجبات هم پاتې شود سَهْوْ دَوَه سَجَدَيِ دَ تَوْلُو دَ پَارَه کافې دَي.
(رَدُّ الْمُخْتَارِ ج ۲، ص ۴۵۵) (۸) تَعْدِيلِ ارْكَانَ (مَثَلًاً دَ رُكْوَعَ نَهْ پَسْ نِيْغ اوْ دَرِيدَلَ يَا دَ
دَوَوْ سَجَدَوْ په مِينَخَ کَشْنَ دَ يَوْ خَلْ سُبْحَنَ اللَّهَ وَتَبَلُّو هَمَرَه نِيْغَ کِيْنَاسِتَلَ) هَيْرَ
شَوْ نَوْ سَجَدَه سَهْوْ واجب دَه. (عَلِيِّكَبِيرِيِّ ج ۱ ص ۱۲۸) (۹) که قُنُوتَ يَا تَكْبِيرَ
قُنُوتَ تَرِيْ هَيْرَ شَوْ نَوْ سَجَدَه سَهْوْ واجب دَه. (عَلِيِّكَبِيرِيِّ ج ۱ ص ۱۲۸) (۱۰) که
په قِرَاءَتَ وَغَيْرَه کَوْمَهْ مَوْقَعَ بَانَدِيْ په سَوْچَ کَوْلُو کَشْنَ دَ دَرِيْ خَلَه
”سُبْحَنَ اللَّهَ“ وَتَبَلُّو هَمَرَه وَقَفَهْ تَيْرَه شَوَهْ نَوْ سَجَدَه سَهْوْ واجب شَوَهْ. (رَدُّ الْمُخْتَارِ
ج ۲، ص ۶۵۵) (۱۱) دَ سَجَدَه سَهْوْ نَهْ پَسْ هَمَ آلتَّحِيَّاتَ لَوْسَتَلَ واجب دَي.
آلتَّحِيَّاتَ اولولي او سلام او کرخوئ او غوره دا ده چه د دَوَارَوْ قَعَدَوْ
(يعني دَ سَجَدَه سَهْوْ نَهْ مَخْكَشَنَ او وَرَوْسْتَو دَوَارَوْ قَعَدَوْ) کَشْنَ درود شَرِيف
هم اولولي. (عَلِيِّكَبِيرِيِّ ج ۱ ص ۱۲۵) (۱۲) دَ اَمَامَ نَهْ سَهْوْ او شَوَهْ او سَجَدَه سَهْوْ ئې
اوکره نَوْ په مَقْتَدِيِ هَمَ سَجَدَه واجب دَه. دُرُّ مُخْتَارِ مَعَهْ رَدُّ الْمُخْتَارِ ج ۲، ص ۶۵۸

فرمان مصطفیٰ ﷺ: د ټیامت په ورخ به په خلقو کښ ما ته ډیر نزدې هغه وي چه په دنیا کښ په ما باندې زیات درود پاک لوستل وي. (تدریسی)

(۱۳) که د مُقتدي نه په حالتِ اقتدا کښ [یعنی په امام پسې] سهُو اوشهو نو سجدة سهُو پرې واجب نه ده. (علیکم السلام ۱۲۸) او د نمانځه د راګرڅولو حاجت هم نشه.

دیره زیاته آهمه مسئله

ګنر شمیر اسلامي ورونره د بې علیمې په وجه خپل نمونځونه ضائعاً کوي لهدا دا مسئله په ډیره توجه اوولوی (۱۴) مسبوق (یعنی خوک چه د یو یا زیاتورکعتونو تللو نه پس په جمیعه کښ شریک شو هغه) له د امام سره سلام ګرڅول جائز نه دي که قصداً ئې سلام او ګرڅولو نو نمونځ به ئې مات شي او که په هیره کښ ئې د امام سره سمدستي بغیر د خه وقفي نه سلام او ګرڅولو نو باک نشه خو دا نادر صورت دي (یعنی داسې ډير کم کېږي) او که په هیره کښ ئې د امام نه لږ ساعت پس هم سلام او ګرڅولو نو ولار د شي خپل نمونځ د پوره کړي او سجدة سهُو د اوکړي. (الدر المختار معه رذالنحتاج ۲، ص ۶۵۹) مسبوق د امام سره سجدة سهُو کوي اکرکه د هغه د شامليدو نه مخکښ امام سهُو شوې وي، او که د امام سره ئې سجدة سهُو اونکړه او د خپل باقی نمونځ کولو د پاره پا خيدو نو په آخره کښ د سجدة سهُو اوکړي او که د دی مسبوق نه په خپل [باقی] نمانځه کښ هم سهُو اوشهو نو د آخرې هم دا دوو سجدي د امام د هغه سهُو د پاره هم کافي دي. (علیکم السلام ۱۶) که په قعده اولی کښ ئې د تشههُد نه پس دومره او لوستل چه ”اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ“ نو سجدة سهُو واجب شوه.

فرمانی مُصطفیٰ صَلَّی اللہُ تَعَالَیٰ عَلَیْہِ وَسَلَّمَ: کوم کس چه په ما درود پاک لوستل هیر کړل هنځه د جَنَّت لاره هیره کړه۔ (کلکتافی)

د ډې وجهه دا نه ده چه دُرُود شریف ئې اولوستلو بلکه د دې وجهه دا ده چه د دریم رکعت په قیام کښ تاخیر اوشو. لهذا که د دومره وخته پوري خاموشه وو نو بیا هُم سَجَدَة سَهْوٌ وَاجِبٌ ده.

حکایت

حضرت سیدنا امام اعظم ابو حنیفه رضی اللہ عنہ ته په خوب کښ د سرکار مدینه صلی اللہ تعالیٰ علیہ وَسَلَّمَ دیدار اوشو، سرکار نامدار صلی اللہ تعالیٰ علیہ وَسَلَّمَ ترپی تپوس اوکپرو چه د دُرُود شریف لوستونکي د پاره تا سَجَدَة ولې وَاجِب اوښودله؟ عرض ئې اوکپرو، ځکه چه هغه په هیره (یعنی په غفلت) اولوستله. سرکار عالي وقار صلی اللہ تعالیٰ علیہ وَسَلَّمَ دا جواب خوبن کپرو:

(الدر المختار معه د البحتارج ۲ ص ۶۵۷)

(۱۷) که په یوه قَعْدَه کښ د تَشَهُّد نه خه پاتې شو نو سَجَدَة سَهْوٌ وَاجِب ده که نمونځ نفل وي او که فرض. (عالیکیری ۱ ج ۱ ص ۱۲۷)

د سَجَدَة سَهْوٌ طریقه

الْتَّعْبِيَّات [د عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ پوري] اولولیع بلکه غوره دا دې چه دُرُود شریف هُم اولولیع او بني طرف ته سلام او ګرځوئ او دوه سَجَدَی اوکپري، بیا تَشَهُّد، دُرُود شریف او دُعا اولولیع او سلام او ګرځوئ.

(فتاویٰ قاضی خان معه عالیکیری ۱ ج ۱ ص ۱۲۱)

فرمایان مُصلطفی ﷺ: د چا په خوا کښ چه زما ڏکر او شو او هغه په ما درود پاک او نه لوستو تحقیق هغه بدخته شو. (ابن سنه)

که سَجَدَه سَهْوٌ کول هیر شي نو ....

سَجَدَه سَهْوٌ کول وو او ترې هیره شوه سلام ئې او گرځولو نو تر خو چه د جُمَات نه بھر شوې نه وي او د، ئې کړي. (الدر المختار معه رُدُّ الْحُتَّاج، ۲، ص ۵۵۶) که په میدان کښ وي نو تر خو چه د صفونو نه وي او وښتې یا مخکښ د سَجَدَي د خَائِي نه وي تیر شوې نو او د ئې کړي. کوم خیز چه مانع بِنَا [یعنی نمونځ ماتوونکې] دې مَثَلًا خبرې وغیره نمونځ ماتوونکې خیز که پیښ شونو بیا سَجَدَه سَهْوٌ نه شي کیدې. (الدر المختار معه رُدُّ الْحُتَّاج، ۲، ص ۵۵۶)

سَجَدَه تِلَاوَتُ او په شِيَطَان سَخْتَه

د اللَّهُ عَزَّوَجَّلَ دَمَحْبُوبُ صَلَّى اللَّهُ عَالَى عَلَيْهِ الْبَرَّسَلَمُ دَرَحْمَتُ نَه ڏک فرمان دي: چه کله کله انسان آیت سَجَدَه اولولي او سَجَدَه کوي، شیطان لري شي او په ژړا شي او وائي: هائي زما بر بادي! این آدم ته د سَجَدَي حُکْم او شو هغه سَجَدَه او گړه د هغه د پاره جَنَّت دې او ما ته حُکْم او شو ما إنکار او کړو زما د پاره دوزخ دي. (صحیح مُسْلِم، ج ۱، ص ۶۱)

إِنْ شَاءَ اللَّهُ عَزَّوَجَّلَ مُرَادُه بِهِ ئَيْ پُورَهُ شَيْ

د کوم مقصد د پاره چه په یو مجلس [یعنی په هغه یو مقام او یو وخت] کښ خوک د سَجَدَي قول (یعنی ۱۴) آیتونه اولولي او (خوارلس) سَجَدَي او کړي اللَّهُ عَزَّوَجَّلَ به د هغه مقصد پوره کړي. که د یو یو آیت په

فرمان مُصطفیٰ ﷺ: چا چه په ما باندې لس خله سحر او لس خله مانبام دُرود پاک اولوستل د قیامت په ورخ به هغه ته زما شفاعت نصیب کېږي. (مجموعه الرؤاين)

لوستو سِجده کوي او که تول اولولي او په آخره کښ ۱۴ سَجَدَي اوکړي.

(دُرُّ مُختار، ج ۲ ص ۷۱۹، غُنیمه ص ۵۰۷ وَغَيْرُهُمَا)

د "قرآنِ مَحِيد" د ۸ حُرُوفٍ په نِسبت

د سَجَدَةٌ تِلَوْتُ اَتَهُ مَدَنِي گلونه

﴿۱﴾ آیت سَجَدَه لوستلو یا اوريدلو باندې سَجَدَه واجب کېږي. په لوستلو کښ دا شرط دي چه په دومره آواز کښ وي چه که خه عذر نه وي نو چه پخپله ئې اوريدې شي، د اوريدونکي د پاره دا ضروري نه ده چه ارادتاً ئې اوريدلي وي، بې اراده اوريدو باندې هم سَجَدَه واجب کېږي. (عالیکیږي ج ۱ ص ۱۳۲) ﴿۲﴾ په هره ژبه کښ د آیت ترجمه لوستلو او اوريدلو والا باندې سَجَدَه واجب شوه، که اوريدونکي په دي پوهه شوې وي او که نه چه دا د آیت سَجَدَه ترجمه ده. البته دا ضروري دي چه که هغه ته نه وي معلوم نو ورته وئيلي شوي وي چه دا آیت سَجَدَه ترجمه و او که آیت [په عَرَبَيْ كښ] لوستلي شوې وي نو دا ضروري نه ده چه اوريدونکي ته د آیت سَجَدَه په باره کښ وئيلي شوي وي. (عالیکیږي ج ۱، ص ۱۳۳)

﴿۳﴾ د سَجَدَه واجب کيدو د پاره پوره آیت لوستل ضروري دي خود خياني علمائي مُتَّاخِرِين ﷺ په نزد هغه لفظ په کوم کښ چه د سَجَدَي ماده موجوده وي، که د هغې سره ئې د مخکښ یا وروستو

فرمان مُصطفیٰ صَلَّی اللہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖہ وَسَلَّمَ: د چا په خوا کښ چه زما ذکر او شوا او هغه په ما دُرود پاک او نه لوستو هغه جفا او کړه۔ (عبدالعزّاز)

یو لفظ اولوستو نو سَجْدَةٌ تِلَاقٌ واجب شوه لهذا احتیاط دا دی چه په دواړو حالتو کښ سَجْدَةٌ تِلَاقٌ او کړې شي.

(مُلَكَّصَاتٌ مُؤْتَوِيَّةٍ، ج. ۸، ص ۲۲۳، ۲۳۳ رضا فاؤنڈیشن لاہور)

﴿٤﴾ آیت سَجْدَةٌ ئی که د نمانځه نه بهر اولوستو نو فوراً سَجْدَةٌ کول واجب نه دي البتہ که او دس لري نو تاخیر کول مکروهه تَنْزِيهِي دی.

(نُورُ الْاِبْصَارِ مَعَ رَدِّ الْمُخْتَارِ ج ۲، ص ۵۸۲)

﴿٥﴾ سَجْدَةٌ تِلَاقٌ په نمانځه کښ فوراً کول واجب دي که تاخیر ئی اوکړو نو ګنهګار به وي او د کله پوري چه په نمانځه کښ وي یا ئی د سلام ګرځولو نه پس د نمانځه منافی [یعنی ماتولو والا] خه فِعل [یعنی کار] نه وي کړې نو سَجْدَةٌ تِلَاقٌ د اوکړي او سَجْدَةٌ سَهْوٌ د اوکړي.

(الدر المُخْتَار مَعَهِ رَدِّ الْمُخْتَارِ ج ۲، ص ۵۸۴)

خبردار! خیال ساتیء

﴿٦﴾ په رَمَضَانُ الْمُبَارَكِ کښ که په تراویح یا شبینه کښ اکرکه تاسو نه ئې شریاک، بیشکه که تاسو خپل نمونغ یواخې کوئ خو آیت سَجْدَةٌ او ریدو باندې به په تاسو هم سَجْدَةٌ تِلَاقٌ واجب شي. که د کافیر یا نابالغه نه آیت سَجْدَةٌ واورئ نو بیا هم سَجْدَةٌ تِلَاقٌ واجب شوه. د بالغه کیدو نه پس موچه خومره خله هُم آیات سَجْدَةٌ او ریدلی دي او تراویه مو سَجْدَةٌ تِلَاقٌ نه وي کړي، د هغې د غالې گُمان په اعتبار حساب اولکوئ او په او دا سه کښ هغه همره خله سَجْدَةٌ تِلَاقٌ او کړي.

فرمَانِ مُصطفَى ﷺ: د چا په خوا کښ چه زما ذکر او شو او هغه په ما دُرود پاک او نه لوستو هغه په خلقو کښ ډير زيات شوم دي. (آلرَغِيْبُ وَالْرَّهِيْبُ)

د سَجْدَةِ تِلَاءُوتْ طریقه

﴿٧﴾ په ولاړه د دَلَلَةِ أَكْبَرِ لوستلو سره په سَجْدَةِ کښ لار شي او کم از کم درې خله د سُبْحَنَ رَبِّيَ الْأَعْلَى او وائي بیا د دَلَلَةِ أَكْبَرِ وئيلو سره او درېږي. په شروع او آخره کښ دواړه خله دَلَلَةِ أَكْبَرِ وئيل سُتَّ دی. او د ولاړې نه په سَجْدَةِ کښ تل او د سَجْدَةِ کښ دواړه خله قِيَام مُسْتَحَبْ دی. (علیکَیْرِی ج ۱ ص ۱۳۵)

﴿٨﴾ د سَجْدَةِ تِلَاءُوتْ د پاره د دَلَلَةِ أَكْبَرِ وئيلو وخت کښ نه لاسونه پورته کول شته او نه په دې کښ تَشَهُّد شته او نه سلام.

(تَنْوِيرُ الْأَبْصَارِ مَعَ رِذْلُ الْمُخْتَارِ ج ۲. ص ۵۸۰)

د سَجْدَةُ شُكْرِ بیان

که اولاد پیدا شي، يا مال په لاس ورشي، يا ورک شوي خيز او موندلې شي، يا مریض ته شِفا حاصله شي يا مُسافر بیرته راشي غرض دا چه د هر نعمت په حاصلیدو سَجْدَةُ شُكْرِ کول مُسْتَحَبْ دی. د دې طریقه هُم هغه د کومه چه د سَجْدَةِ تِلَاءُوتْ ده. (علیکَیْرِی ج ۱ ص ۱۳۶) هم د غسپې چه کله هم چا ته خه خوشخبرې يا نعمت حاصل شي نو سَجْدَةُ شُكْرِ کول د ثواب کار دې. مَثَلًا که د مدینَةُ مُنَوَّرَةٍ َذَاهِمَ اللَّهُ شَرَفًا وَتَعْظِيمًا ویزه په لاس ورشي، په چا باندې په انفرادي کوشش کښ کامياب شو او هغه د دَعَوَتِ إِسْلَامِي په مَدْنِي ماحول کښ شامل شو، خه مبارک

فرمان مصطفیٰ ﷺ: په ما باندي په دُرود لوستو خپل مجلسونه بنگلي کړئ ځکه چه ستاسو دُرود لوستل به د قیامت په ورځ ستاسو د پاره نُور وي. (فردوسُ الأخبار)

خوب ئې اوليدو، يا یو آفت لري شو يا د اسلام یو دُبُمن مړ شو
وغیره وغیره.

د نمونځ کونکي په مخه تیریدل سخته ګناه ده

﴿١﴾ د دواړو جهانو د سردار مَدَنِي آقا ﷺ د عِبرت
نه ډک إرشاد دي: ”که چا ته معلومه وي چه د خپل ورور په مخه په
نمانځه کښ تیریدلو کښ خه دي نو سَل کاله ولاړ اوسيدل به ئې د
هغه یو قدم تللو نه بهتر ګنپلي.“ (سُنْنَةِ ابْنِ ماجَةِ ج ۱، ص ۵۰، حديث ۹۴۶ دارالعرفة بیروت)

﴿٢﴾ حضرت سیدنا امام مالک رحمۃ اللہ علیہ ارشاد دي: د نمونځ کونکي په مخه
کعب الأَحْبَار رحمۃ اللہ علیہ ارشاد دي: د نمونځ کونکي په مخه
تیریدونکي ته که معلومه وي چه په هغه خه ګناه ده نو په زمکه
خنیدل به ئې د تیریدلو نه بهتر ګنپلي. (مُوطَأِ اِمَامِ مَالِكِ ج ۱، ص ۱۵۴، حديث ۳۷۱ دارالعرفة بیروت)
د نمونځ کونکي په مخه تیریدو والا بیشکه ګنهکار
دي خو د نمونځ کونکي په نمانځه کښ د دي نه هیڅ فرق نه
راخی. (ملکحافتاناوی رضویه ج ۷، ص ۲۵۴ رضا فاؤنڈیشن لاہور)

**”یا رَسُولُ خُدَانَظِرِ کَرْمٍ“ د پینځلسو حُرُوفو په نسبت
د نمونځ کونکي په مخه د تیریدو په باره کښ ۱۵ آحکام**

﴿٣﴾ په میدان او غت جمات کښ د نمونځ کونکي د نښونه د
مَوْضَع سُجُود پورې تیریدل ناجائزه دي د مَوْضَع سُجُود نه مُراد دا دي

فرمان مُصطفیٰ ﷺ: خوک چه په ما د جمُعیٰ په ورڅ درود شریف لولي زه به د قیامت په ورڅ د هغه شفاعت کووم. **کنټرال ځیال**

چه د قیام په حالت کښ د سَجَدَی په ځای نظر ټینګ کړي نو د خومره لري پوري چه نظر خور شي هغه مَوْضَع سُجُود دی، د هغې د مینځه تیریدل جائز نه دي. **تبیین الحقائق ج ۱، ص ۱۶۰** د مَوْضَع سُجُود فاصله د بنپو د اندازې نه واخله د درې گزه پوري ده. **قانون شریعت حَصَّه اول، ص ۱۱۴** فریدن
 بُک سُتیال مرکز الاولياء لاهور **لهذا** په میدان کښ د نمونځ کوونکي د بنپو نه واخله د درې گزه نه پس تیريدو کښ باک نشته **۲۰** په کور او ورکو تي ځممات کښ که د نمونځ کوونکي مخپي ته سُتره نه وي نو د بنپو نه واخله د قبلې د دیواله پوري په یو ځای هم تیریدل جائز نه دي. **علمکریدی ج ۱، ص ۱۰۴** **۲۱** که د نمونځ کوونکي مخپي ته سُتره وي نو د هغه سُترې نه پس تیريدو کښ هیڅ باک نشته. **ایضاً ۲۲** سُتره کم از کم یو لاس (يعني تقریباً نیم ګز) اوچته او د ګوټې هُمره پېړه پکار ده. **مراء** الغلاح مع حاشیة الطحاوی ص ۳۶۵ **۲۳** د امام سُتره د مُقتدي د پاره هُم سُتره ده. يعني که د امام مخپي ته سُتره وي نو که خوک د مُقتدي په مخه تیر شي نو ګنګه کار به نه وي. **رذالنخنځار ج ۲، ص ۴۸۴** **۲۴** ونه، سړې او خنافر وغیره هُم سُتره کیدې شي. **علمکریدی ج ۱، ص ۱۰۴** **۲۵** انسان د په داسې حالت کښ سُتره جوړ کړې شي چه نمونځ کوونکي ته د هغه شا وي. **حاشیة الطحاوی ص ۳۶۵** (که د نمونځ کوونکي د مخ طرف ته چا مخه کړه نو کراحت په نمونځ کوونکي نه دي بلکه په هغه مخ کوونکي دي، لهذا د امام د سلام ګرڅولو نه پس شا ته کتلوا او مخ کولو کښ احتیاط

فرمَان مُصطفَى ﷺ: چا چه په ما باندي د جُمُعِي په ورخ ۲۰۰ خله دُرُود شریف اولوستل د هغه د دوو سوو کالو گناهونه به مُعاف شي. (گنْزَ الْعَمَالَ)

ضروري دي چه که ستاسو بالکل شا ته که خوک خپل بقيه نمونځ کوي او د هغه طرف ته تاسو مخه کړئ نو ګنهګار به شي) **۱۸** که خوک د نمونځ کوونکي په مخه تيريدل غواپي نو که بل کس هُم د هغه په ډډه کښ د هغه د تللو د رفتار سره بالکل د هغه سره سم تير شي نو کوم یو چه نمونځ کوونکي ته نِزدِي دې هغه ګنهګار شواو د بل د پاره هُم دا وړومې کس سُتره جوړ شو. (رَدَالْمُخْتَارِجِ ۲، ص ۴۸۳) **۱۹** د جَمِعِي په نمانځه کښ په مخکښي صف کښ د ځائی کيدو باوجود که چا شا ته نمونځ شروع کړو نو راتلو والا کس مخکښي صف ته د تللو د پاره د هغه په اوکه بنسپه اړولې شي ځکه چه هغه خپل حُرمت [يعني احترام] د خپله لاسه ختم کړو. (الدرالْمُخْتَارِمَعِهِ رَدُّالْمُخْتَارِجِ ۲، ص ۴۸۳) **۲۰** که خوک په دومره اوچت ځائی باندي نمونځ کوي چه تيريدونکي اندامونه نمونځ کوونکي ته مخامنځ نه شو نو په تيريدو کښ باک نشته. (عالیکَیِرِیجِ ۱، ص ۱۰۴) **۲۱** که دوه کسان د نمونځ کوونکي په مخه تيريدل غواپي نود دې طریقه دا ده چه په هغويي کښ د یو نمونځ کوونکي ته شا کړي او درېږي او بل د هغه په مخه تير شي، بیا د هغه بل د وړومې د شاد طرف نه راشي او د نمونځ کوونکي طرف ته د شا کړي او درېږي او اوس د هغه وړومې تير شي، بیا د هغه بل د کوم طرف نه چه راغلې وو هُم هغه طرف ته لري شي. (ایضاً) **۲۲** که خوک د نمونځ کوونکي په مخه تيريدل غواپي نو نمونځ

فرمَان مُصلَّفِي ﷺ: چا چه په کتاب کښ په ما باندي درود پاک اولیکلو ترڅو پوري چه زما نوم په هغې کښ وي فرښتې به د هغه د پاره ځښښنه غواړي. (کلېږي)

کوونکي ته اجازت دې چه هغه منع کړي که ”سُبْحَنَ اللَّهُ“ وائي او که په جَهْر (يعني اوچت آواز) قِرَاءَت کوي يا د لاس يا د سر يا د سترګي په إشاره ئې منع کوي. د دې نه د زيات اجازت نشه. مَثَلًا د [تيريدونکي کس] جامي رانيول او جتكه ورکول بلکه که عَمَلَ کثیر اوشو نو نمونع مات شو. (رُدُّ مُخْتَار، رُدُّ الْمُحْتَار ج ۲ ص ۴۸۳). (مراقب الفلاح مع حاشية الطَّحَاطَوِي ص ۳۶۷) **﴿۱۳﴾** تَسْبِيح او إشاره بي ضرورته دواړه یو خائے کول مکروه دي. (رُدُّ مُخْتَار، رُدُّ الْمُحْتَار ج ۲ ص ۴۸۶) **﴿۱۴﴾** که د زنانه په مخکښن تيريري نو زنانه د ئې په تَصْفِيق منع کړي يعني دبني لاس په ګوتو د دکھ لاس شا اووه هي. که نارينه تَصْفِيق اوکړو او زنانه تَسْبِيح او لوسټو نو نمونع مات نه شو خود سُنَّتَو خِلَاف اوشو. (ایضاً) **﴿۱۵﴾** طواف کوونکي ته د طواف په دوران کښ د نمونع کوونکي په مخکښن تيريدل جائز دي. (رُدُّ الْمُحْتَار ج ۲ ص ۴۸۲)

د صاحِبِ مزارِ انفرادی کوشش

خوبو خوبو اسلامي ورونو! الْحَمْدُ لِلَّهِ عَزَّوَجَلَ! د دعوت اسلامي په مَدَنِي ماحول کښ د بُزُرگانو دير ادب کيږي، بلکه رښتيا خبره دا د چه د اللَّهِ رَبِّ الْعَزَّة په فضل دعوت اسلامي د اولياء کرام په بَرَكَتُونو چليري. چنانچه یو اسلامي ورور د یو صاحب مزار [يعني دوفات شوي] بُزُرگ رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ د مَدَنِي قافلي د پاره د انفرادی کوشش ايمان تازه

فرمان مصطفیٰ ﷺ: په ما باندي په دُرود لوستو خپل مجلسونه بنگلي کړئ ځکه چه ستاسو دُرود لوستل به د قیامت په ورځ ستاسو د پاره نُور وي. (فردوس الأخبار)

کوونکي واقعه بیان کړي وه، هغه واقعه په خپل انداز کښ وړاندې کووم، **الْحَمْدُ لِلَّهِ عَزَّوَجَلَّ**! د عاشقانِ رسول یوه مَدَنِي قافله د چکوال (پنجاب، پاکستان) نه مُظَفَّرْ آباد او د هغې خوا و شا کلو ته د سُنْتَو د سپرلو خورولو د پاره راغلي وه او د سفر په دوران کښ یو مُقام ”انوار شریف“ ته اورسیدله، د هغه ځائی نه خلور اسلامي ورونړه سمدستي د درې ورڅو د مَدَنِي قافلې د پاره د عاشقانِ رسول سره شريک شول، په هغه خلورو کښ یو د ”انوار شریف“ د صاحب مزار [يعني د زيارت د] بُزرگ رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ د اولادې یو کس هم وو. مَدَنِي قافله د نیکي دعوت عام کولو کولو کښ ”کړ هي دوپیه“ ته اورسیده. چه کله د ”انوار شریف“ والو درې ورځې پوره شوې نو د هغه صاحب مزار [يعني د زيارت د] بزرگ رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ د اولادې هغه کس اووئيل چه زه خو بيرته نه ځم، ځکه چه نن شپه ما په خوب کښ خپل ”حضرت“ رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ اوليدلو او ما ته ئې وئيل چه بيرته کور ته مه ځم، د مَدَنِي قافلې والو سره نور مخکښ هم سفر جاري ساته.“ د زيارت د هغه بزرگ رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ د انفرادي کوشش دا واقعه ئې چه واوريده نو د مَدَنِي قافلې والا دير خوشحاله شو، د تولو حوصلې نوري هم اوچتې شوې او د انوار شریف هغه خلور واره اسلامي ورونړه سمدستي د مَدَنِي قافلې سره نور مخکښ په سفر روان شو.

فرمان مُصطفیٰ حَلَّ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ الْحَمْدُ وَالْحَمْدُ لَهُ: په ما باندی درود شریف لولی اللہ عَزَّوجَلَّ به په تاسو
رحمت را لیږي. (ابن عدی)

دیتے ہیں فیض عام اولیاء کرام
لوٹنے سب چلیں قافلے میں چلو
اویا کا کرم تم په ہو لا جرم
مل کے سب چل پڑیں قافلے میں چلو
ورکوی فیض عام، اولیاء کرام
خی چه حاصل ئی کپو، قافلو کنن لا پرشی
د اویا یا برکتونه، ہم به کیږی رحمتونه خی چه ټول لار شو، قافلو کنن لا پرشی

مور می د کت نه را پا خیدله!

زما والدہ صاحبہ د سختی بیماری په وجہ د کت نه ہم نه شوہ
پا خیدلی او ډاکٹرانو ہم جواب را کپری وو، ما اوریدلی وو چه د عاشقان
رسول سره د **دعوتِ اسلامی** د سُنّتو د تریّت په مَدَنی قافلو کنن د سفر
کولو په برکت دُعا گانی قبلیږی او بیماری لری کیږی. ما ہم زرہ او کپرو
او د **دعوتِ اسلامی** نُور وَرَوْنَکی عالَمی مَدَنی مرکز **فیضانِ مدینہ**
”مَدَنی تریّت گاہ“ ته حاضر شوم او د درپی ورخو د پاره می په **مَدَنی**
قافلہ کنن د سفر کولو اراده ظاہرہ کرپه، اسلامی ورونو زما سره د
دیرپی مهربانی او احترام سلوك او کپرو، د عاشقانِ رَسُول په ملکرتیا
کنن زمونبره **مَدَنی قافلہ** د بابُ الاسلام سِندھ [بابُ المَدِینَةِ کراچیءَ]
صحرائے مدینہ سره خوا ته یو کلی ته اور سیده، د سفر په دوران کنن ما
عاشقانِ رسول ته د خپلی مور د سختی بیماری حال بیان کپرو او د
دعا درخواست می ورته او کپرو، هغونی زما د والدہ صاحبہ د پاره
دیرپی دیرپی دُعا گانی او کپری او ما ته ئی ډیره تسلی را کرپه، **امیرِ قافلہ**
په ډیره نرمی سره په ما باندی **انفرادی کوشش** او کپرو او زه ئی نور د

فرمانی مُصطفیٰ صَلَّی اللہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّمَ : چا چه په ما باندې د جُمُعِی په ورځ ۲۰۰ خلہ دُرُود شریف اولوستل د هغه د دوو سوو کالو ګناهونه به مُعاَف شی. **کَوْنَةُ الْعَفَافِ**

یوې میاشتی مَدَنِی قافِلَه کښن سفر کولو ته تیار کړم، ما نیت اوکړو،
ما د مور صاحبې د صَحَّت د بنه کیدو د پاره ډیرې ډیرې دُعاکانې
اوکړې، د درې ورخود دې مَدَنِی قافِلَی په دريمه شپه په خوب کښن
ما د یو رونبانه مخ والا بُزُرگ او لیدلو، هغويي را ته او فرمائیل: ”د درې
خپلې مور فِکر مه کوه. **إِنْ شَاءَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ** هغه به بنه شي.“ د درې
ورخود مَدَنِی قافِلَه نه بيرته کور ته راغلم او دروازه مې او تکوله،
چه دروازه بيرته شوه نو زه حیران پاتې شوم، ځکه چه زما هغه بیماره
مور چه د کت نه هم نه شوه را پا خیدلې، هغه پخپله د دروازې پوري
راغلي و او دروازه ئې را ته بيرته کړه! ما د ډیرې خوشحالې نه د مور
ښپې بنکل کړې او په مَدَنِی قافِلَه کښن لیدلې خوب مې ورته بیان کړو.
بیا مې د مور نه اجازت واغستواو د یوې میاشتی د پاره د عاشقانِ رسول
سره په مَدَنِی قافِلَه کښن په سفر روان شوم.

ماں جو بیمار ہو قرض کا بار ہو رنج و غم مت کریں قافلے میں چلو
رب کے در پر بُحکمِیں اتکیں کریں بابِ رحمت کھلیں قافلے میں چلو
دل کی کالک دُھلے مرضِ عصیاں ٹلے آؤ سب چل پڑیں قافلے میں چلو

که بیماره مووی مور، هم د قرض وي ډیر زور
هیچ غم فِکر مه کوئ، قافلو کښن لا ر شیء
اوکړئ ډیر عبادتونه، او بنه ډیر ډیر سوالونه
ډیر به او شی رحمتونه، قافلو کښن لا ر شیء
پاک به شي د زړه زنگونه، هم به لري ګناهونه
خیئ چه ټول سفر کوونه، قافلو کښن لا ر شیء

الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالْشَّلُوٰةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ أَتَأَبْعَدُ فَاعْوُذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَنِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

نيک او مونځ ګزاره جوړ یدو ډ پاره

هر زیارت د مابنام د مانځه نه پس ستاسو په خائی کښ کیدونکي د دعویٰ اسلامي د سُنّتو نه ډکه هفته واره اجیتامع کښ د رضائے إلهي د پاره د بنو بنو نیټونو سره قوله شپه تیروی ؟ د سُنّتو د تربیت د پاره په مَدَنِی قافیلو کښ د عاشقانِ رسول سره هره میاشت د دری ورخو سفر او هرې مَدَنِی میاشتی په ورومي تاریخ ئې د خپل خائی [دعویٰ اسلامي] ذمَّه دار ته د جَمَع کولو معمول جوړ کړئ.

زما مَدَنِی مقصد: ”ما ته د خپل خان او د تولیٰ دُنیا ډ خلقو ډ اصلاح کوشش کول دي.“ **إِنْ شَاءَ اللّٰهُ عَزَّوَجَلَّ** د خپل خان ډ اصلاح ډ پاره په ”مَدَنِی إِنْعَامَاتُو“ عمل او د تولیٰ دُنیا ډ خلقو ډ اصلاح ډ کوشش کولو د پاره په ”مَدَنِی قافیلو“ کښ سَفَر کول دي. **إِنْ شَاءَ اللّٰهُ عَزَّوَجَلَّ**

www.dawateislami.net

فیضانِ مدینه محلہ سوداگران زرہ سبزی منہجی، بابُ المدینه (کراچی)

UAN: +92 111 25 26 92 Ext: 1262

Web: www.dawateislami.net / E-mail: translation@dawateislami.net